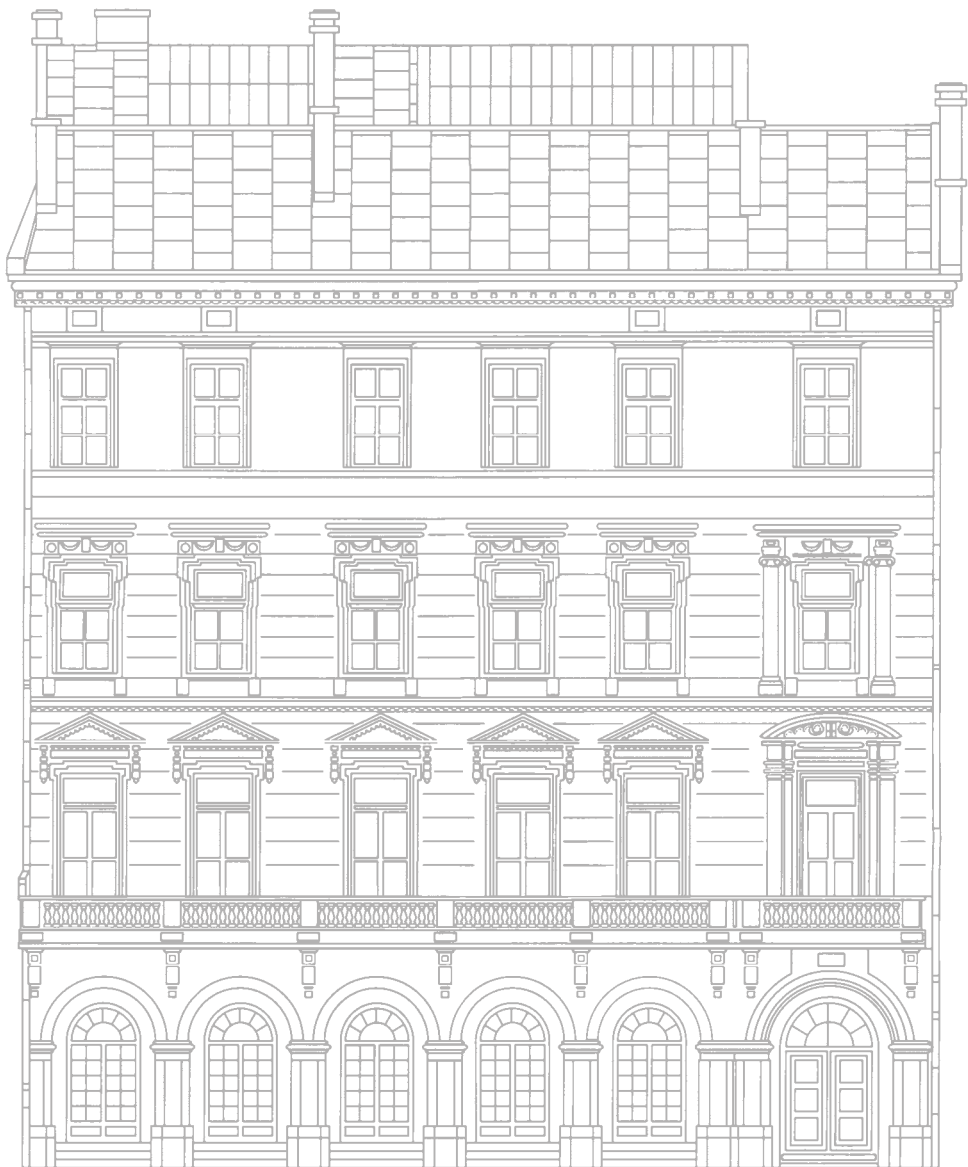

ROCZNIK MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

—
2024

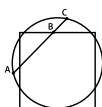
Teoria, filozofia i zarządzanie
dziedzictwem, pamięć, tożsamość,
przestrzeń kulturowa, sztuka
i dziedzictwo Europy Środkowej,
dialog międzykulturowy, miasto
jako zwierciadło cywilizacji, polityka
kulturalna i ekonomika kultury –
oto kluczowe zagadnienia, które
podejmuje Międzynarodowe
Centrum Kultury w Krakowie.

ROCZNIK
MIĘDZYNARODOWEGO
CENTRUM KULTURY

—

2024 [nr 33]

- 7 – Międzynarodowe Centrum Kultury w 2024 roku
- 9 – Rok w pigułce
- 17 – Sezon Kulturalny Polska–Rumunia 2024–2025
- 18 – Nagroda Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza dla Rasy Rimickaitė *Łukasz Galusek*
- 20 – Przemówienie Rasy Rimickaitė z okazji przyznania jej Nagrody im. Stanisława Vincenza
- 22 – Napisali o nas

KALENDARIUM [STYCZEŃ-GRUDZIEŃ 2024]

WYSTAWY

- 123 – Odesa. Długi wiek xx w sztuce
- 127 – Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny
- 139 – Odzyski-objekty. Bogusław Bachorczyk
- 143 – To, co dzikie, nie ma słów. Michał Korta
- 147 – Jurkovič – Kafka – Bajek. Spotkanie na krawędzi
- 151 – Tata w telefonie
- 155 – (Nie)codzienna. Start
- 159 – Wystawy planszowe (Skarby Krakowa, Architektura niepodległości w Europie Środkowej, Domowroty)

KONFERENCJE • SEMINARIA

- 162 – 7. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej. Odpowiedzialność i odnowa
- 169 – Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej. Ziemia Kłodzka i Dolny Śląsk
- 172 – Wojna i kultura. Doświadczenia i wyzwania
- 176 – Małopolskie Forum Ochrony Zabytków
- 178 – Czy przyszłość naszego kontynentu zależy dziś od Europy Środkowej?
- 181 – Nowy Europejski Bauhaus. Dziedzictwo i transformacja

WYKŁADY • SPOTKANIA • EDUKACJA KULTUROWA

- 188 – Spotkania i program towarzyszący wystawom
- 195 – Program edukacyjny towarzyszący wystawom
- 201 – Edukacja dla dziedzictwa
- 203 – Klub Książki Środkowoeuropejskiej
- 204 – Międzynarodowe Centrum Kultury dostępne

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA • SPECJALISTYCZNE PROGRAMY EDUKACYJNE

- 208 – Akademia Dziedzictwa
- 212 – Akademia Dziedzictwa dla Ukrainy
- 216 – V4 Heritage Academy. Management of the UNESCO World Heritage Cultural Sites in Visegrad Countries
- 219 – Thesaurus Poloniae

222 – Nafta w Galicji

223 – Polski Petersburg. Encyklopedia internetowa

224 – RIHA Journal oraz EVA Project

PUBLIKACJE • BIBLIOTEKA • CZYTEL尼亚

226 – Publikacje

237 – Biblioteka MCK

238 – Zasoby cyfrowe MCK

PARTNERZY • MECENASI • SPONSORZY

240 – Promocja, współpraca z mediami i partnerami MCK

ANEKS

248 – Rada Programowa Międzynarodowego Centrum Kultury

249 – Plany strategiczne Międzynarodowego Centrum Kultury
na lata 2023–2027

251 – Przebudowy i inwestycje w Międzynarodowym Centrum Kultury

252 – Struktura organizacyjna Międzynarodowego Centrum Kultury

254 – Statut Międzynarodowego Centrum Kultury

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KULTURY W 2024 ROKU

Z przyjemnością oddaję w Państwa ręce rocznik dokumentujący działalność Międzynarodowego Centrum Kultury w roku 2024. Upłynął on pod znakiem intensywnej pracy, ambitnych projektów oraz refleksji nad dziedzictwem – tym materialnym, ale też tym, które tworzy się poprzez pamięć, wspólnotę doświadczeń i dialog międzypokoleniowy. Na wstępie pragnę podziękować zespołowi mck za ogromne zaangażowanie, a także naszym partnerom w Polsce i za granicą – to dzięki tej współpracy udało się zrealizować zaplanowany program.

Działaliśmy jak zawsze wielotorowo: od wystaw, przez badania naukowe, edukację, aż po międzynarodową współpracę. W sercu Krakowa, w naszej Galerii, pokazaliśmy wystawy *Odesa. Długi wiek xx w sztuce* oraz *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny* – opowieści o tożsamości, historii i transformacji Europy Środkowej. W zabytkowych piwnicach zabrzmiały bardziej osobiste głosy artystów, między innymi Michała Korta i Bogusława Bachorczyka, a w patio zaprosiliśmy widzów do uważniejszego spojrzenia na codzienność.

Obecność mck była wyraźnie odczuwalna także poza granicami Polski – od Bukaresztu i Lwowa po Jassy, Paryż czy Kluż-Napokę. Opowiadaliśmy tam o dziedzictwie Europy Środkowej językiem sztuki i architektury. Kontynuowaliśmy inicjatywy ważne dla naszego środowiska: Forum Dziedzictwa (tym razem pod hasłem *Odpowiedzialność i odnowa*), szkołę letnią V4, projekt *Nafta w Galicji*. Dzieliliśmy się wiedzą podczas wykładów, seminariów i studiów podyplomowych Akademii Dziedzictwa – w tym zorganizowaliśmy drugą edycję programu adresowanego do specjalistów zajmujących się ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego Ukrainy. Kontynuowaliśmy cykle edukacyjne, takie jak choćby *Użyj dziedzictwa! Lekcje o dziedzictwie kulturowym*, *Dojrżeli do sztuki*, spacerów edukacyjnych dla grup, a także Klub Książki Środkowoeuropejskiej.

Nie zabrakło również działań wydawniczych. Wśród publikacji znalazły się między innymi: *The Shadow Line. Michał Korta*, *Ukraińskie światy Rzeczypospolitej* Natalii Starczenko, *Litwa, ojczyzna moja* Tomasa Venclovy czy *Socmodernizm* Łukasza Galuska i Michała Wiśniewskiego. Ukazały się nowe numery kwartalnika „Herito”: *Zdrowe miejsca*, *Beton* i *Estonia*. Nasze książki prezentowaliśmy na targach w Londynie, Pradze oraz w wielu polskich miastach.

Mimo wyzwań mck niezmiennie pozostaje miejscem spotkania – idei, kultur i pokoleń. Miejscem, które inspiruje, łączy i tworzy przestrzeń do pogłębionej refleksji nad dziedzictwem i jego przyszłością. Ten rocznik jest tego najlepszym świadectwem.

Agata Wąsowska-Pawlik

DYREKTORKA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

ROK W PIGUŁCE

Rok 2024 w Międzynarodowym Centrum Kultury upłynął pod znakiem intensywnych działań na rzecz refleksji nad wspólnym dziedzictwem Europy Środkowej. Był to czas budowania dialogu w kontekście wyzwań współczesności, przewartościowywania historii i pamięci o historii.

W centrum uwagi znalazły się dwie wystawy: *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*, która od maja do września opowiadała historię tego niezwykłego miasta, ukazując jego kulturową różnorodność i artystyczne bogactwo, a później *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*. Ekspozycja odeska stała się przestrzenią rozmowy o wielokulturowości i roli sztuki w czasie kryzysu. Z kolei wystawa socmodernistyczna podjęła dialog z przeszłością i ze sposobem wartościowania obiektów z epoki komunizmu w czasach kapitalizmu.

Jesienią w mck odbyło się siódme Forum Dziedzictwa Europy Środkowej, skupione na tematach odpowiedzialności i ochrony dziedzictwa w obliczu współczesnych wyzwań. Ekspertki z całego świata zastanawiali się, jak skutecznie reagować na zagrożenia, podkreślając potrzebę międzynarodowej solidarności w ochronie kultury.

mck miało także swój niebagatelny udział w Sezonie Kulturalnym Polska–Rumunia 2024–2025 (więcej na s. 17) zorganizowanym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Instytut Adama Mickiewicza, ze wsparciem Instytutu Polskiego w Bukareszcie oraz rumuńskiego Ministerstwa Kultury i Rumuńskiego Instytutu Kultury w Warszawie.

Rok zamknął cykl spotkań z wyjątkowymi osobowościami środkowoeuropejskiej sztuki i architektury, w tym multimedialne wydarzenie Vladimira 518, które wprowadziło polską publiczność w fascynujący świat czeskiej architektury socmodernizmu.

Rok 2024 w mck był czasem otwierania się na nowe perspektywy, łączenia tradycji z nowoczesnością i budowania mostów międzykulturowych, które inspirują do wspólnego działania na rzecz przyszłości regionu.

Odwiedziło nas —

66 765 uczestników wydarzeń organizowanych w i poza mck oraz online

37 000 obserwujących na Facebooku

9 800 obserwatorów na Instagramie

247 uczniów na lekcjach online *Użyj dziedzictwa!*

7 międzynarodowych badaczy i badaczek w ramach stypendiów i wyjazdów naukowych

Zaszczycili nas swoją wizytą —

Holger Mahnicke, konsul generalny Niemiec w Krakowie (18 stycznia)

Holger Mahnicke, konsul generalny Niemiec w Krakowie, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jacek Purchla

Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego (19 stycznia)

Dyr. Łukasz Galusek, Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego, i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Dr Orsolya Zsuzsanna Kovács, ambasadorka Węgier (30 kwietnia)

Dr Orsolya Zsuzsanna Kovács, ambasadorka Węgier, i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

Claudia Roth, ministra stanu, pełnomocniczka Rządu RFN ds. kultury i mediów (1 sierpnia)

Dyr. Łukasz Galusek i Claudia Roth, ministra stanu, pełnomocniczka Rządu RFN ds. kultury i mediów

Cieszy nas, że zostaliśmy docenieni —

Międzynarodowe Centrum Kultury zostało uhonorowane Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” w uznaniu za wybitną działalność kulturalną. Wiceministra Marta Cienkowska wręczyła odznaczenia 23 osobom pracującym w mck, doceniając ich wkład w rozwój współpracy międzynarodowej (5 lipca).

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego

Odnaczeni pracownicy mck

Międzynarodowe Centrum Kultury zostało uhonorowane prestiżową Nagrodą im. Joachima Lelewela w kategorii: Instytucja upowszechniająca historyczne dziedzictwo narodowe (18 września).

Prof. Jacek Purchla został laureatem Nagrody Václava Buriana 2024 w kategorii Wkład kultury w dialog środkowoeuropejski. Prestiżowe wyróżnienie przyznawane jest osobom, które swoją działalnością wzmacniają demokratyczny dialog i budują więzi kulturowe w Europie Środkowej (18 października).

Prof. Jacek Purchla został również uhonorowany Medalem Świętego Krzysztofa za wieloletnie i konsekwentne wspieranie działalności Muzeum Krakowa (15 października).

Od lewej: dyrektor Muzeum Krakowa dr Michał Niezabitowski, zastępca prezydenta Krakowa Stanisław Kracik i prof. Jacek Purchla

Międzynarodowe Centrum Kultury zostało nagrodzone Marką Radia Kraków za wystawę *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*. Ekspozycję doceniono za ukazanie bogactwa kulturowego, różnorodności i burzliwej historii południowego regionu Ukrainy. Wyróżniono ją za prezentację wpływu sztuki na kształtowanie narodowej tożsamości i ukazanie mozolnego budowania kanonu artystycznego, który wchodził w interakcję z artystycznymi prądami innych regionów Europy.

Photobook *The Shadow Line*. Michał Korta wydany przez mck znalazł się w prestiżowym gronie nominowanych do Nagrody Edytorskiej Pióro Fredry 2024. To wyróżnienie przyznawane za najwybitniejsze osiągnięcia edytorskie w kategorii książek dla dorosłych czytelników.

Zajęcia edukacyjne MCK zostały po raz kolejny nominowane w plebiscycie Słoneczniki 2024 za najbardziej rozwojową inicjatywę dla dzieci. Doceniono warsztaty *Opowieści z chmur* oraz *Użyj dziedzictwa* w kategoriach Logika oraz Sztuki wizualne.

SEZON KULTURALNY POLSKA–RUMUNIA 2024–2025

Międzynarodowe Centrum Kultury uczestniczyło w Sezonie Kulturalnym Polska–Rumunia 2024–2025, wspólnym przedsięwzięciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Instytutu Adama Mickiewicza. Projekt realizowany jest przy wsparciu Instytutu Polskiego w Bukareszcie, rumuńskiego Ministerstwa Kultury oraz Rumuńskiego Instytutu Kultury w Warszawie. Wydarzenie odbywa się pod hasłem „Mamy wspólny język”, które odwołuje się do uniwersalnego języka kultury – umożliwiającego porozumienie i głębokie poznanie mimo różnic w formach, środkach wyrazu i tradycjach. Sezon, zainaugurowany w czerwcu 2024 roku, potrwa do listopada 2025 roku.

Jednym z wydarzeń współorganizowanych przez mck było spotkanie z wybitną poetką i działaczką społeczną Aną Blandianą, które odbyło się 28 maja. W rozmowie z tłumaczką Joanną Kornaś-Warwas, laureatką Nagrody Europejskiego Poety Wolności, Blandiana podzieliła się refleksjami na temat literatury, wolności i roli poezji w walce z opresją.

Ważnym punktem programu była rozmowa z Virgilem Tănase, politycznym dysydem i pisarzem, którego biografia Alberta Camusa stała się pretekstem do dyskusji o losach intelektualistów na emigracji.

Drugiego marca w Muzeum Narodowym Chłopa Rumuńskiego w Bukareszcie otwarto wystawę Justyny Mielnikiewicz *Były trzy siostry, ale tylko dwie koszule*. Ekspozycja, zorganizowana przez Instytut Adama Mickiewicza we współpracy z mck i Instytutem Polskim w Bukareszcie, opowiadała za pomocą czarno-białych fotografii o codziennym życiu polskiej społeczności na rumuńskiej Bukowinie, odkrywając nieoczywiste wątki polsko-rumuńskich relacji. To kolejny etap twórczości artystki, której zdjęcia były wcześniej prezentowane w Galerii mck na wystawie *W Ukrainie. Justyna Mielnikiewicz* w 2022 roku. Częścią Sezonu jest także wystawa przygotowana przez mck i zaplanowana na 2025 rok: *Śmiejąc się jednym, płacząc drugim okiem. Sztuka Rumunii z kolekcji Ovidiu Șandora*.

Sezonul Cultural
Polonia—România
2024—2025

Sezon Kulturalny
Rumunia—Polska
2024—2025

NAGRODA RADY MIASTA KRAKOWA IM. STANISŁAWA VINCENZA DLA RASY RIMICKAITĖ

Laudacja wygłoszona przez dr. Łukasza Galuska

19 LISTOPADA

„Dobrze jest urodzić się w małym kraju, gdzie przyroda jest ludzka, na miarę człowieka, gdzie w ciągu stuleci współżyły ze sobą różne języki i różne religie. Mam na myśli Litwę, ziemię mitów i poezji”.

To słowa Czesława Miłosza wypowiedziane w sztokholmskim audytorium w grudniu 1980 roku, w noblowskim wykładzie, w którym mówił o poezji zespolonej z jej czasem i miejscem. Mówił też o dążeniu do prawdy i o ciekawości życia. Nazwał siebie poszukiwaczem rzeczywistości. Kimś, kto pragnie ją zachować w całym jej odwiecznym powikłaniu zła i dobra, rozpacz i nadziei. Kimś, kto wie, że żadne dzieło nie okaże się trwałe, jeśli nie będzie miało oparcia w rzeczywistości.

Sam otrzymał takie oparcie w momencie największego zmacenia, które przeżywał na początku lat pięćdziesiątych, jako azylant polityczny we Francji. Był wrogiem, wyrzutkiem, nie swoim. Mało komu ufał i mało kto ufał jemu. Jednym z kilkorga, którzy wtedy się nim zaopiekowali, był mieszkający już w Alpach Stanisław Vincenz. On przeprowadził Miłosza od zniewolonego umysłu do doliny Issy i ku rodzinnej Europie.

Ku czemuś rzeczywistemu.

Tylko dziesięć kilometrów dzieli ujście Niewiaży – Miłoszowej Issy – do Niemna od miejsca, gdzie tenże spotyka się z Wilią. W ich widłach leży Kowno, w którym na świat przyszła Rasa Rimickaitė.

Miłosz powiadał, że otrzymujemy dary nie tylko od naszego rodzinnego kraju, jego rzek, jezior i jego tradycji, ale także od ludzi, zwłaszcza jeżeli silną osobowość spotkamy w młodości. Dla Rasy kimś takim była Irena Veisaitė, profesorka na studiach teatrologicznych w Wilnie, która stała się jej mistrzynią na życie. Również Kownianka, Ocalała z Zagłady, teatroložka i krytyczka teatralna, dysydentka, która po upadku komunizmu zaangażowała się w budowanie społeczeństwa obywatelskiego w niepodległej Litwie. Człowiek pogranicza, autorytet, nauczycielka biorąca pod skrzydła utalentowanych, wrażliwych ludzi. Dbająca o ich formację duchową i szerokie horyzonty. A przede wszystkim wielka mistrzyni życia – jak mawiał o niej Zygmunt Baumann.

Nie odmawiała racji Szekspirowi mówiącemu, że życie jest żałosnym aktem, co przez godzinę miota się na scenie, a potem znika. Właśnie dlatego uważała, że w danym nam czasie i miejscu trzeba żyć twórczo. Uczynić życie dziełem sztuki mającym swój rytm i strukturę, a przede wszystkim wyraźny rys wartości, jakie się ze sobą niesie.

Szkicuję te sylwetki, aby uświadomić Państwu źródła unikatowej sztuki, którą uprawia Rasa Rimickaitė.

Artystka rzeczywistości, osoba zmieniająca świat od wewnątrz.

Iskra, kropla, początek czegoś, czemu inni nadają kształt, co zwielokrotniają, co niosą dalej naprzód.

Tak jak Irena Veisaitė postanowiła poświęcić się swoim uczniom, aby tworzyć przyszłość, tak też Rasa Rimickaitė skupiła się na sztuce działania międzyludzkiego, która zaowocowała nowym rodzajem twórczego współistnienia Litwinów i Polaków.

W tej mierze spełniła marzenie Miłosza, a dodatkowo pokonała sprzeczności jemu wydające się nie do przewyciężenia. Pogodziła potrzebę dystansu, który pozwala widzieć wiele spraw inaczej, choć bywa okupiona poczuciem obcości, z solidarnością z ludźmi.

Rasa Rimickaitė wzięła także na poważnie postulat szukania szerszej ojczyzny i pojemniejszej formuły współistnienia. Wykorzystała najlepiej, jak mogła, dany jej czas. Wygnanie i wydziedziczenie – paskudne choroby nowoczesności – zaleczyła nowym rodzajem zadomowienia, niebędącym ucieczką od świata w jakiś bezpieczny kąt, ale szerokim objęciem dwóch kultur. Odnalazła siebie w kulturze polskiej, nie wyrzekając się niczego z litewskości. Miłosz z nostalgią wracał myślą do Wielkiego Księstwa, Rasa pokazała, jak można się stać obywatelką rodzinnej Europy. U schyłku życia poeta wyznawał, że użyteczność osobników takich jak on może polegać na tym, iż tworzą „tkankę łączną” tam, gdzie kultury i przynależności zdają się nie do pogodzenia. Rasa Rimickaitė godzi je w sobie, a jednocześnie należy do cechu budowniczych niewidzialnych mostów, których szkołę w Miłoszowej Krasnogrudzie założył Krzysztof Czyżewski, inny laureat Nagrody Vincenza. To środowisko ludzi wiernych Vincenzowskiej dewizie, że lekceważenie sąsiadów albo przeoczenie ich kulturalnego dorobku jest niczym innym, jak brakiem szacunku do samych siebie.

Mogą czuć się Państwo zawiedzeni, że nie wymieniam różnorodnych i licznych zasług laureatki. Przedsięwzięć zrealizowanych z jej inicjatywy, inspiracji czy z jej pomocą, zwłaszcza podczas długoletniej misji w naszym kraju jako attaché do spraw kultury. Zamiast takiej listy wolałem nieco oświetlić istotę rzeczy, odsłonić tajniki sztuki tkania dobrej rzeczywistości, której mistrzynią jest Rasa Rimickaitė.

Gdy myślę o Rasie, widzę kroplę – początek wszystkiego.

Miłosz sławił rzeki pod rozmaitymi imionami. Dla niego były życiem, ich bieg i jego bieg stapały się w jedno. Gdy wymawiam imię Rasy, widzę kroplę spływającą po powierzchni liścia i nadającą bieg – strużce życia, potokowi działań, nurtom wspólnych wysiłków, rzekom, nad którymi rozkwitają cywilizacje.

Rasa jest taką kroplą.

Ciesząc się z tej nagrody, możemy nieopodal stąd zejść schodami Miłosza (to jedna z jej inicjatyw) i stanąć twarzą do rzeki. A tam, patrząc na Skalkę, zawołać: niech żyje Rasa, niepospolita, szczęście obojga naszych narodów!

Rasa Rimickaitė

Przemówienie wygłoszone przez laureatkę Nagrody Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza, przyznawanej za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury Europy Środkowo-Wschodniej

Szanowni Państwo, Drodzy Przyjaciele,
z całego serca pięknie dziękuję.

Jestem do głębi poruszona i ogromnie wdzięczna. Nie jest mi łatwo znaleźć słowa w chwili, gdy tak niespodziewanie przychodzi mi dzisiaj dziękować za to zaszczytne wyróżnienie i tak wysoką ocenę mojej działalności.

Dziękuję Kapitulie Nagrody Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza, Radzie Miasta Krakowa i jej przewodniczącemu Jakubowi Koskowi, dziękuję laudatorowi doktorowi Łukaszowi Galuskowi, dziękuję wspaniałej instytucji Międzynarodowemu Centrum Kultury, która otworzyła przede mną świat Europy Środkowej. Dziękuję wieloletniemu dyrektorowi mck profesorowi Jackowi Purchli. Ogromnie dziękuję obecnej dyrektorce mck Agacie Wąsowskiej-Pawlik, dziękuję byłemu pełnomocnikowi prezydenta Krakowa do spraw kultury, a obecnemu dyrektorowi Narodowego Centrum Kultury Robertowi Piaskowskiemu, dziękuję wszystkim krakowskim instytucjom kultury i wspaniałym pracownikom tych instytucji. Dziękuję mojemu mistrzowi, dyrektorowi Ośrodka i Fundacji „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”, Krzysztofowi Czyżewskiemu. Dziękuję wszystkim poprzednim laureatom Nagrody.

Dziękuję tym, których już nie ma z nami, ale którzy zawsze należeli i należą do naszej wspólnej Europy: patronowi narody Stanisławowi Vincenzowi, Czesławowi Miłoszowi, Jerzemu Giedroyciowi, Zbigniewowi Herbertowi, Wisławie Szymborskiej, Adamowi Zagajewskiemu, Ireneuszowi Kani, Adamowi Wodnickiemu i wielu innym. Dziękuję wszystkim tym, z którymi razem tworzyliśmy i – mam nadzieję – dalej będziemy tworzyć to, co staje się i w przyszłości będzie się stawało, naszym wspólnym środkowo-wschodnio-europejskim dziedzictwem.

Drodzy Przyjaciele, minęło ponad dwadzieścia lat mojej działalności w Polsce. Kiedy przyjechałam do kraju „obcej mi mowy”, o Polsce nie wiedziałam nic. Jedynie, że wielki romantyk, pomnik którego stoi na Rynku Głównym w Krakowie, nie jest Litwinem. Moim złotym snem była wówczas starożytna Grecja, Jerozolima, Platon i Sokrates, którzy kształtowali moją wyobraźnię, motywowali do myślenia i koili duszę.

Złote sny jednak zwyciężyć mogą tylko inne złote sny. I takim snem stała się dla mnie Polska.

Przez dwie dekady obejrzałam wiele polskich filmów, dowiedziałam się, że kiedy „ja nie mam nic, ty nie masz nic, on nie ma nic, to razem właśnie mamy tyle, w sam raz tyle, żeby założyć wielką fabrykę”. Poznawałam polskich aktorów i reżyserów ze wspaniałymi Andrzejem Wajdą, Romanem Polańskim i Agnieszką Holland na czele, słuchałam polskiej muzyki, pokochałam Góreckiego, Kilara, Lutosławskiego, Pendereckiego, Chopina, Szymanowskiego, Komedę i Grechutę. Odkryłam artystów: Matejkę, Witkacego, Abakanowicz, Kantora, Wróblewskiego, Nowosielskiego. Dowiedziałam się o Łemkach i akcji „Wisła”, słuchałam o „niepodległości bez cenzury”, czytałam o roku 1968, *Dziadach* Dejmka, o Wyszyńskim i Wojtyłe, Popiełuszcze i Kolbem. Poznawałam

Piwnicę pod Baranami, kabarety Dudek i Starszych Panów, czytałam polską literaturę: Mickiewicza, Mackiewicza, Herlinga-Grudzińskiego, Mieroszewskiego, Giedroycia, Gombrowicza, Miłosza, Herberta, Szymborską, Różewicza, Iwaszkiewicza, Leśmiana i Lechonia, Staffa i Gałczyńskiego, Poświętowską, Świrszczyńską, Nałkowską, Świetlickiego, Zagajewskiego, Krynickiego, Lipską, Hartwig, Tokarczuk i Stasiuka, Tyrmanda, i „trapiły mnie wielkie myśli o niczym”. Podziwiałam Tuwima, Boya-Żeleńskiego i Brzechwę, razem z którym „cierpiałam za miliony”. Czytałam Konstytucję 3 maja i Konstytucję z 1997 roku, z najważniejszym dla mnie artykułem o „przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka”. Poznawałam historię Żydów polskich, przemówiły do mnie słowa z Auschwitz i Birkenau, dowiedziałam się o Powstaniu Warszawskim i Powstaniu w Getcie Warszawskim, o Janie Karskim i Marku Edelmanie, czytałam Hannę Krall i jej *Zdążyć przed Panem Bogiem*, słuchałam o Żegocie i Bartoszewskim, od którego się nauczyłam prostej zdawałoby się zasady: jeśli nie wiesz, jak się zachować, to na wszelki wypadek zachowaj się przyzwoicie. Bolały mnie zęby, kiedy czytałam Rymkiewiczowskiego *Żmuta*. Słuchałam polskiego rocka, chodziłam do biblioteki i czytałam teksty Maanam, bo nie rozumiałam do końca, czy to cykady, czy Cyklady. Chwilę później już szukałam ulicy Brackiej, na której pada deszcz, bo „trzeba zawsze żyć biegnącą chwilą”, zaśluchiwałam się w Ewie Demarczyk, nie dniami, a wiosnami śpiewałam z Grechutą „wiosna, wiosna, wiosna, hejże ty!”. Dziwiłam się wraz z Mrożkiem, jak to możliwe, że „nic się nie dzieje, a wszystko się zdarza”, i ćwiczyłam wymowę razem z Lecem, próbując wypowiedzieć „nie każda z cnót ma parę ud”. Spotkałam Leszka Kołakowskiego i nawet zamieniłam z nim kilka słów na temat moich wówczas noszonych żółtych dżinsów, co zobowiązało mnie do zapoznania się z jego *Głównymi nurtami marksizmu*. Czytałam *Etykę Solidarności* Tischnera i jego maksymy o prawdzie i pustce. Dowiedziałam się o odważnym geście Kozakiewicza i o szermierzu Jerzym Pawłowskim, który skazany za szpiegostwo na rzecz Amerykanów powiedział, że „walczył z szablą w dłoni, ale zawsze w masce”. Chodziłam „na niedzielę i na bez tygodień”, spotykałam Konwickiego, dowiadywałam się, czym są Kresy, Wileńszczyzna, dolina Issy, Miłosz, Miłosz... Nie rozumiałam go wtedy (nie wydano jeszcze wspomnianej biografii Miłosza autorstwa Andrzeja Franaszka), bliższy był mi Herbert mówiący o osobliwym przypadku, prostych równoległych, które nie zbiegają się nawet w nieskończoności.

Wieki temu podzieliliśmy nasze dziedzictwo, bo podzielono nas. Moja działalność w Krakowie, który dzięki książkom, a także osobistemu urokowi prof. Jacka Purchli stał się też moim miastem, polegała na pokazaniu, że równoległe mogą się spotkać, i da się żyć i działać tak, aby nie dało się nas podzielić. Co zresztą nam dzisiaj dobitnie uświadamia walczącą też za nas Ukraina.

Drodzy Przyjaciele, stoję dzisiaj tu przed wami, patrzę na was i ze wzruszeniem myślę, że polska kultura, a dzięki niej też kultura środkowoeuropejska, kiedyś będąca dla mnie kulturą hermetycznych sensów, stała się kulturą otwartych i otwierających znaczeń. Wydarzyło się tak dlatego, że jak mówił Newton, mogłam stać na ramionach takich olbrzymów jak Stanisław Vincenz, poprzedni laureaci Nagrody jego imienia i wy wszyscy, którzy przy każdym naszym spotkaniu udowadnialiście, że *dazu gehören zwei*, że trzeba dyskutować i przekonywać, a nie dzielić i rządzić, szukać współmyślicieli oraz działać, i zawsze być po stronie godności ludzkiej i praw człowieka.

Dlatego dzisiaj wzruszona i bezgranicznie wdzięczna mówię wam wszystkim: dziękuję.

Napisali o nas —

— o wystawie i książce *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Zbiór to imponujący: zwiedzający znajdą się w anturażu plansz (fotografii, rysunków, planów miast, szkiców, plakatów, manifestów), makiet i obiektów w skali realnej, pokazów wyświetlanych na ekranach monitorów. [...] przygotowywana przez parę lat ekspozycja niesie spójny przekaz, za co należą się gromkie brawa dla zespołu kuratorskiego w osobach Łukasza Galuska, Michała Wiśniewskiego i Natalii Żak.

„Architektura Murator” 2024, nr 11

Przekrojowa wystawa proponuje świeże, nieszablonowe spojrzenie na dziedzictwo powojennej architektury, przez pryzmat najwybitniejszych twórców i ich najciekawszych realizacji. Uzupełniona o technologiczny i polityczny kontekst, rzuca nowe światło na projekty tamtej epoki, przekonując, że nawet w brutalnych czasach zimnej wojny projektanci tworzyli dzieła niezwykle, oryginalne, czasem kosmiczne.

„Notes na 6 Tygodni”, 24.09.2024

Książka Galuska i Wiśniewskiego nie jest typowym albumem – to nie zbiór efektownych zdjęć, ale bogato zilustrowane, pogłębione teksty opisujące, jak architektura odpowiada na wielkie idee i bardziej przyziemne potrzeby komunizmu. Autorzy udowadniają, że o architekturze da się pisać lekko, wciągająco, nie tylko dla ekspertów.

„Książki. Magazyn do Czytania” 2004, nr 6

Fakt, masa tego, co budowano w tamtych latach w Europie Środkowej, kaleczy oczy i kieruje dobry smak. Ale – starają się sugerować kuratorzy wystawy – nie wylewajmy dziecka z kąpielą. Poszperajmy, a odnajdziemy rzeczy zaskakujące, nowatorskie, niekiedy wizjonerskie, a nawet szalone, które wówczas udało się zrealizować. Pomiędzy planami, normatywami i wytycznymi zawsze znalazła się szczelina, by zaprojektować coś niezwykłego. Na wystawie pokazano blisko 400 takich obiektów rozsianych od Estonii po Macedonię, od Polski po Rumunię – i jest to podróż fascynująca.

„Polityka”, 26.09.2024

Autorzy wystawy proponują więc szerszy horyzont i gruntowniejsze prze wartościowanie. Spojrzenie przez pryzmat najwybitniejszych dzieł i twórców, pokazanie różnorodności form, zrozumienie kontekstu. Bo architektura nie jest polityczną kalką i dlatego socjalistyczny modernizm domaga się ponownego odczytania. Bez przesądów i bez uprzedzeń.

„Polityka”, 2.10.2024

— o wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*

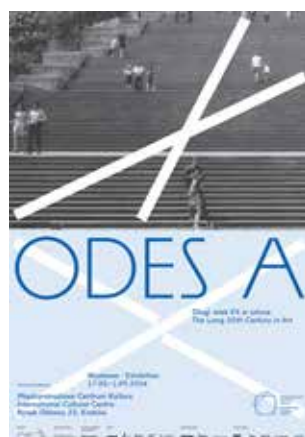
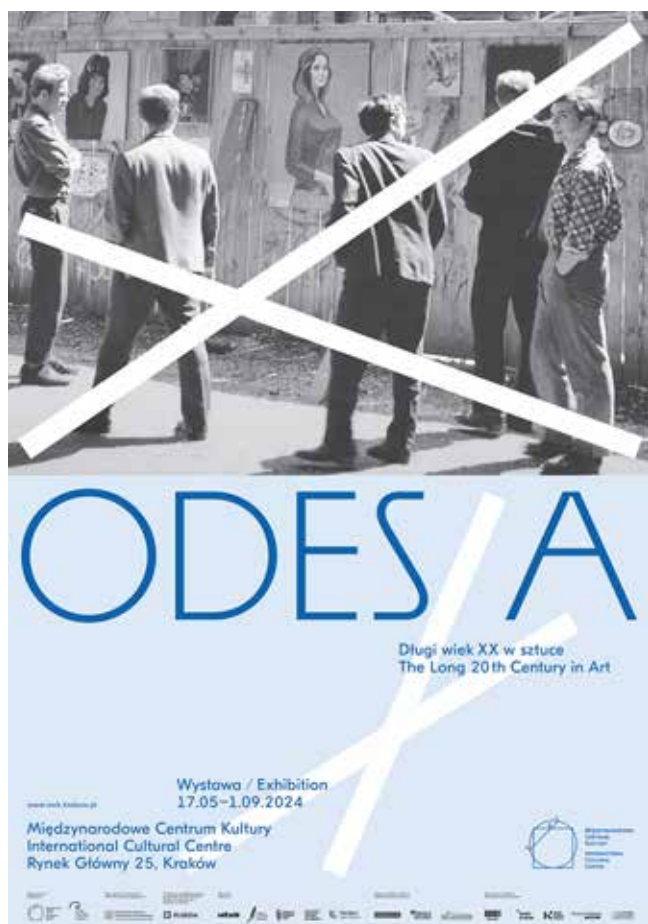
Całe przedsięwzięcie jest wyjątkowe w wielu wymiarach: historycznym, artystycznym i dyplomatycznym. Wpisuje się też w ważną polsko-ukraińską inicjatywę, która przewiduje ochronę cennych dzieł sztuki przez ich wywóz na czas działań wojennych w Ukrainie.

Rp.pl, 28.06.2024

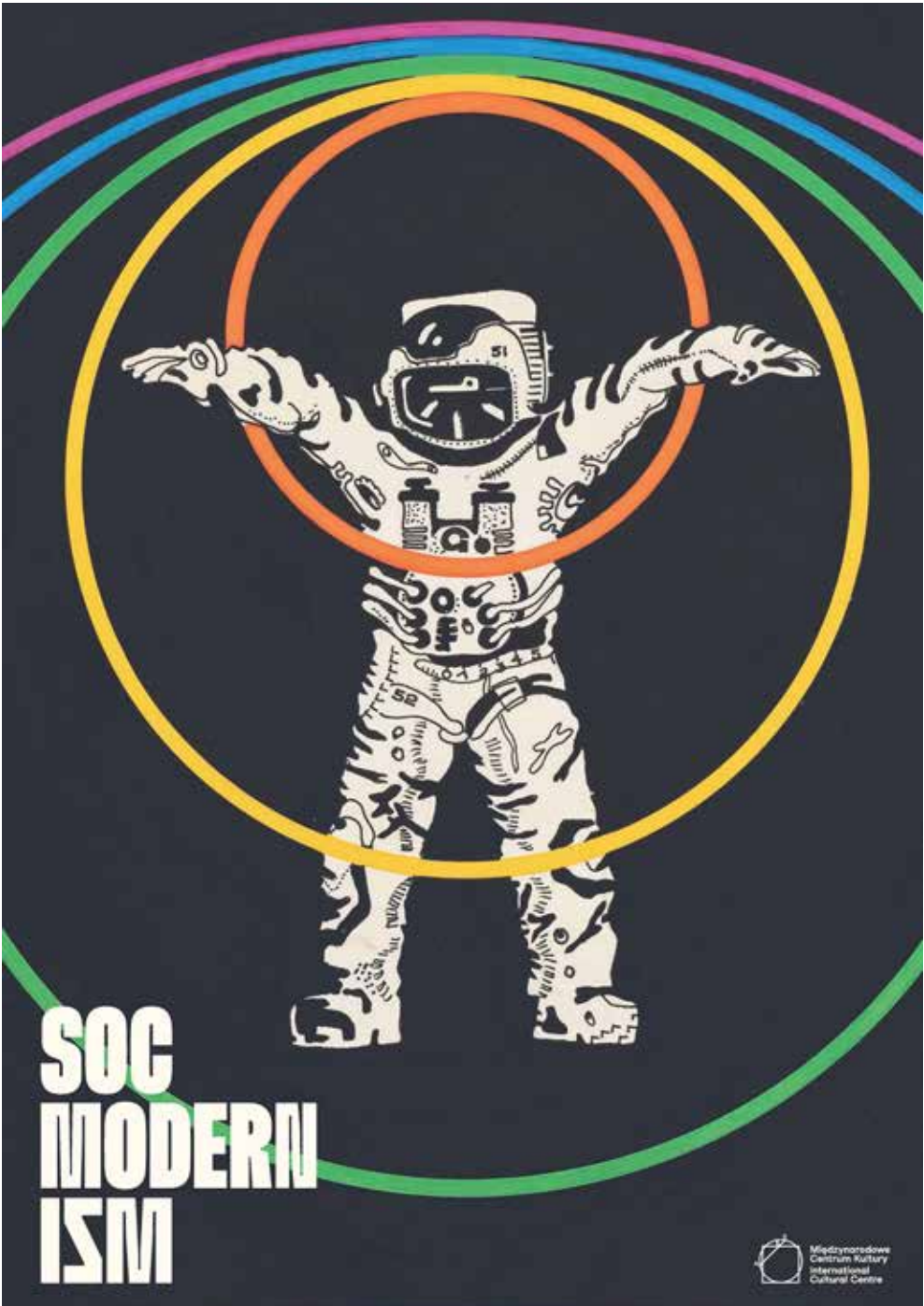
— o książce *Kłopotliwe dziedzictwo? Architektura Trzeciej Rzeszy w Polsce*

Niemieckie inwestycje w Krakowie czasu wojny długo były tematem jakby wstydlwym. Wspaniale zilustrowany tom, pokłosie wystawy zorganizowanej przez Międzynarodowe Centrum Kultury, wypełnia więc lukę w pamięci o epoce, za której symbole uznać można Wawel zajęty przez Franka i obóz w Płaszowie. [...] Spośród liczного grona autorów wymienimy prof. Jacka Purchlę (który odnalazł w Monachium wspomniane plany Rittera), dr Żannę Komar, dr Monikę Rydiger i prof. Andrzeja Chwalbę. Fascynująca to jest księga!

„Tygodnik Powszechny” 2024, nr 5

SOC
MODERN
ISM

DEBATA:

GOŚCIE:

→

Socmodernizm.
Zmora czy przebudzenie?

prof. Małgorzata
Omilanowska
Piotr Sarzyński
dr Łukasz Galusek
Prezenci Bartosz Paturej

17.10.2024 (czwartek)
godz. 18.00
Rynek Główny 25

Transmisja online
Spotkanie transmitowane na FJM #9
Po spotkaniu dla chętnych zaplanowane
wystawa SOCIMODERNIZM w przewodniku
www.mck.krakow.pl

Międzynarodowe
Centrum Kultury
International
Cultural Centre

SOC MODERN ISM

WYKŁAD:

Sztuka na czasie.
Architektura wnętrz
w Estonii epoki
socmodernizmu

Wykład Karen Jagodin,
dyrektorki
Muzeum Estońskiej
Architektury

12.12.2024 (czwartek)
godz. 18.00
Rynek Główny 25

Wykład w j. angielskim tłumaczony na j. polski
Po spotkaniu dla chętnych zwiedzanie
wystawy SOC MODERN ISM z przewodnikiem
www.mck.krakow.pl

SOC MODERN ISM

KONCERT:

Czeski raper
Vladimir 518 & Aid Kid

21.11.2024 (czwartek)
godz. 21.00
MCK, Rynek Główny 25

Przed koncertem (godz. 18.00)
wykład Architektura czeska 1945-1989
www.mck.krakow.pl

SOC MODERN ISM

WYKŁAD:

Słowacki wariant
modernizmu?

Wykład prof. Henriety
Moravčíkové,
kierowniczki Katedry
Architektury
Słowackiej Akademii
Nauk

22.11.2024 (piątek)
godz. 18.00
Rynek Główny 25

Wykład w j. angielskim tłumaczony na j. polski
Przebieg online
Spotkanie tłumaczone na PŁN 49
Po spotkaniu dla chętnych zwiedzanie
wystawy SOC MODERN ISM z przewodnikiem
www.mck.krakow.pl

KALENDARIUM

STYCZEŃ

9/01 Posiedzenie (zdalne) Rady Programowej mck

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Białe noce* Urszuli Honek

10/01 Udział (zdalny) dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu ekspertów ds. wyboru Europejskiej Stolicy Kultury 2029

12/01 *Kamienice, pałace, niebotyki. Cz. 3: Między Pałacem pod Baranami a Willą Decjusza* – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrżeli do sztuki*

13/01 Spotkanie z cyklu *Ukraińskie ślady w Krakowie* – rodzinne warsztaty prowadzone w języku ukraińskim

13-14/01 Zajęcia Akademii Dziedzictwa

Zajęcia prowadzone przez prof. Monikę Murzyn-Kupisz

Wizyta studyjna studentów w Muzeum Historii Krakowa Pałacu Krzysztoforów, oprowadza Piotr Hapanowicz

15/01 Zamek Królewski na Wawelu. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik oraz prof. Andrzej Betlej, dyrektor Zamku Królewskiego na Wawelu, podpisali umowę o współpracy między instytu-

cjami. Umowa sformalizowała wzajemne działania, a obie instytucje współpracują od lat, szczególnie w zakresie dobrych praktyk w obszarze zarządzania dziedzictwem kulturowym

Prof. Andrzej Betlej, dyrektor Zamku Królewskiego na Wawelu, i dr. Agata Wąsowska-Pawlik

Francja, Paryż, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu. Wernisaż wystawy *Skarby Krakowa. 45 lat wpisu na Listę UNESCO*

18/01

Holger Mahnicke, konsul generalny Niemiec, z wizytą w mck i na spotkaniu z dr. Agatą Wąsowską-Pawlik i prof. Jackiem Purchlą

Od lewej: Holger Mahnicke, konsul generalny Niemiec, dr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jacek Purchla

Muzeum Sztuki Współczesnej *MOCAK*. Udział dr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Programowej instytucji

19/01

Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

Od lewej: Rafał Komarewicz, poseł na Sejm RP, Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dyr. Łukasz Galusek

23/01

Milan Novotný, dyrektor Instytutu Słowackiego w Warszawie, na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

Od prawej: Milan Novotný, dyrektor Instytutu Słowackiego w Warszawie, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dyr. Łukasz Galusek

24/01

Konferencja prasowa dla ogólnopolskich i lokalnych mediów o planach i zamierzeniach mck na 2024 rok

Matteo Ogliari, dyrektor Włoskiego Instytutu Kultury w Krakowie, na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

27/01

Spotkanie z cyklu *Ukraińskie ślady w Krakowie* – rodzinne warsztaty prowadzone w języku ukraińskim

27–28/01

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

29/01

Wołodimir Derbenow, wiceprezes ds. planowania urbanistycznego i renowacji z Fundacji Ukrainian Europe, i Aleksander Baranowski, koordynator projektu z Narodowego Związku Architektów Ukrainy, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dr Żanną Komar

Siła wspólnoty. Sztuka europejska początków xx wieku a fenomen kolonii artystycznych – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Biblioteka Główna. Udział Magdaleny Spyрки w Radzie Dyrektorów Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego

LUTY

- 3/02** *Jak fotografować książki?* Warsztaty fotograficzne z Basią Budniak w ramach programu towarzyszącego wystawie *To, co dzikie, nie ma słów*. Michał Korta

- 6/02** Udział (zdalny) dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, dyr. Łukasza Galuska, prof. Jacka Purchli, dr. Michała Wiśniewskiego i Marka Świdra w spotkaniu Grupy Roboczej Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej dotyczącym organizacji szkoły letniej V4 Heritage Academy, a także przygotowania 7. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Skok wzwyż* Zoltána Lesiego

- 8/02** Posiedzenie Komisji Rekrutacyjnej Programu stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Thesaurus Poloniae

- 9/02** *Z miasta do wsi. Sztuka aktualna a inspiracje ludowością* – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka*

- 10/02** Spotkanie z cyklu *Ukraińskie ślady w Krakowie* – rodzinne warsztaty prowadzone w języku ukraińskim

- 14–15/02** Ferie w mck – *Na tropie architektury. Odkryj sekrety kamienicy „Pod Kruki”*

- 19/02** Rumunia, Jassy, Muzeum Rumuńskiej Literatury. Wernisaż wystawy *Architektura niepodległości w Europie Środkowej*

- 21–22/02** Ferie w mck – *Na tropie architektury. Odkryj sekrety kamienicy „Pod Kruki”*

- 23/02** Ołeksandra Kowalczyk, p.o. dyrektora Odeskiego Narodowego Muzeum Sztuki, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim, dr Żanną Komar i Karoliną Wójcik
- 24/02** Spotkanie z cyklu *Ukraińskie ślady w Krakowie* – rodzinne warsztaty prowadzone w języku ukraińskim
- 24-25/02** Zajęcia Akademii Dziedzictwa
- 26/02** *Dylematy odbudowy – współczesne doświadczenia z Polski, Europy, świata* – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*
- 29/02** Warszawa, Zamek Królewski. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dyr. Łukasza Galuska w konferencji prasowej inaugurującej Sezon Kulturalny Polska–Rumunia i Rumunia–Polska 2024–2025, organizowany wspólnie przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Polsce oraz Instytut Adama Mickiewicza, przy wsparciu Instytutu Polskiego w Bukareszcie oraz rumuńskiego Ministerstwa Kultury i Rumuńskiego Instytutu Kultury

Od lewej: prof. Andrzej Szczerski, dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dyr. Łukasz Galusek

MARZEC

1/03 Warszawa, Studium Europy Wschodniej. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu jury Nagrody Przeglądu Wschodniego

Warszawa, Czeskie Centrum. Dyr. Łukasz Galusek na spotkaniu z Petrem Vlčekiem, dyrektorem Czeskiego Centrum w Warszawie

Rumunia, Kluż-Napoka, Biblioteka Wojewódzka im. Octaviana Gogi. Wernisaż wystawy *Skarby Krakowa. 45 lat wpisu na Listę UNESCO*

2-4/03 Rumunia, Bukareszt, Muzeum Rumuńskiego Chłopa. Udział dyr. Łukasza Galuska w wernisażu wystawy Justyny Mielnikiewicz *Były trzy siostry, ale tylko dwie koszule*, której mck jest współorganizatorem, a także w uroczystości zapowiadającej Sezon Kulturalny Polska–Rumunia 2024–2025

Od lewej: Sabra Daici, koordynatorka projektów kulturalnych w Rumuńskim Instytucie Kultury, dyr. Łukasz Galusek i Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego

Wernisaż wystawy Justyny Mielnikiewicz *Były trzy siostry, ale tylko dwie koszule*

7/03

Wernisaż wystawy *Odzyski-objekty*. Bogusław Bachorczyk

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, kuratorka dr Monika Rydiger i prof. Bogusław Bachorczyk

8/03 Pałac Potockich. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu z cyklu Kraków Heritage Lab pod hasłem *Kobiety o Krakowie – miejscu światowego dziedzictwa*

(Nie)miejskie aktywistki. Polki na drodze do równouprawnienia – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka*

8-10/03 Udział mck w Poznańskich Targach Książki

9/03 Spotkanie z cyklu *Ukraińskie ślady w Krakowie* – rodzinne warsztaty prowadzone w języku ukraińskim

9-10/03 Zajęcia Akademii Dziedzictwa

11/03 Muzeum Etnograficzne w Krakowie. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Muzeum

Uniwersytet Jagielloński. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Komitetu Sterującego Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego

14/03 Warszawa, Kolegium Europejskie w Natolinie. Spotkanie dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli z wicerektor Kolegium Ewą Ośniecką-Tamecką poświęcone współpracy

Od lewej: prof. Jacek Purchla z małżonką, wicerektor Ewa Ośniecka-Tamecka, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jerzy Hausner

Warszawa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w gali wręczenia Nagrody im. prof. Aleksandra Gieysztora prof. Andrzejowi Rottermundowi, wieloletniemu przewodniczącemu Rady Programowej MCK

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik w towarzystwie profesorów: Andrzeja Rottermunda i Jacka Purchli

18/03

Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAR. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Programowej OEEŚ

Naturalistki, ekolożki, biolożki – badaczki przyrody (nie tylko) czasów Linneusza – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

19/03

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *A co ja mam z tym wspólnego? Zbrodnia popełniona w marcu 1945. Dzieje mojej rodziny* Sachy Batthyanya

20-23/03

Niemcy, Poczdam. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu Zarządu Europa Nostra. W tym samym czasie odbywało się posiedzenie Jury Europejskich Nagród Dziedzictwa / Nagród Europa Nostra, któremu przewodniczył prof. Jacek Purchla, wiceprezydent Europa Nostra. Ważnymi punktami programu były spotkania: z dyrektorem Christophem Vogtherrem z Fundacji Pruskich Pałaców i Ogrodów (Die Stiftung Preußische Schlösser und Gärten Berlin-Brandenburg) oraz z prof. dr Ulrike Liedtke, przewodniczącą parlamentu Brandenburgii i Mikiem Schubertem, burmistrzem Poczdamu

Po drodze dyr. A. Wąsowska-Pawlik i prof. J. Purchla złożyli wizytę w Kopalni Złota w Złotym Stoku, której twórczyni, Elżbieta Szumska, w 2022 roku otrzymała tę nagrodę w kategorii Heritage Champion

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik z Christophem Vogtherrem, dyrektorem Fundacji Pruskich Pałaców i Ogrodów, w towarzystwie członków zarządu Europa Nostra, jury konkursu European Heritage Awards / Europa Nostra Awards, członków Europa Nostra Germany oraz Thomasa Michelona, radcy ds. kultury Ambasady Francji

Przedstawiciele Europa Nostra, członkowie jury nagród z całej Europy i lokalni interesariusze w parlamencie Brandenburgii. W pierwszym rzędzie od góry prof. Jacek Purchla

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wraz z Elżbietą Szumską i z prof. Jackiem Purchlą przed wejściem do jednej ze sztolni

23-24/03

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

24/03

Zajęcia dla studentów z uJ. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik zaprezentowała działalność mck uczestnikom i uczestniczkom studiów podyplomowych Dyplomacja kulturalna prowadzonych w Instytucie Studiów Europejskich uJ na zaproszenie prof. Bożeny Gierat-Bieroń, dzieląc się doświadczeniem budowania relacji i współpracy międzynarodowej w kulturze

25/03

Posiedzenie Zarządu Fundacji mck

Od lewej: Joanna Hojda-Pepaś, Marzena Daszewska, Andrzej Tombiński, Ziyad Raoof, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Jakub Górski, prof. Jacek Purchla, dr Marek Golemo

Urząd Miasta Krakowa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, dyr. Łukasza Galuska i prof. Jacka Purchli w zebraniu plenarnym Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa

28/03

Katowice, Muzeum Śląskie. Wizyta studyjna zespołu ds. dostępności mck dotycząca dostępności wystaw i oferty edukacyjnej

KWIECIEŃ

6/04

Żal tropików – warsztaty prowadzone przez Aleksandrę Barczak w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odzyski-objekty. Bogusław Bachorczyk*

6-7/04

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

7/04

wF: *nad morzem i dobre słowo na niedzielę* – performance Bogusława Bachorczyka w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odzyski-objekty. Bogusław Bachorczyk*

W odbłaskowej kamizelce prof. Bogusław Bachorczyk

8/04

Zdrowe miejsca. O odpoczynku w Europie Środkowej – spotkanie z Weroniką Grzesiak i dyr. Łukaszem Galusem promujące 51–52 numer kwartalnika „Herito”; prowadzenie: Bartosz Sadulski

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, Weronika Grzesiak i Bartosz Sadulski

9/04

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Okres ochronny* Moniki Herceg

12/04

Warszawa. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik na spotkaniu roboczym z Martą Cienkowską, wiceministrą kultury i dziedzictwa narodowego

Warszawa, Narodowy Instytut Muzeów. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w obradach jury Nagrody Sybilla

Pracownicy Europejskiej Sieci Pamięć i Solidarność z wizytą studyjną w MCK

Kamienice, pałace, niebotyki. Cz. 4: Sztuka współczesna w historycznych krakowskich wnętrzach – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka*

14/04

Finisaż wystawy *Odzyski-objekty*. Bogusław Bachorczyk

16/04

Muzeum Fotografii w Krakowie. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, przewodniczącej, w posiedzeniu Rady Muzeum

20-21/04

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

22/04

Mit miasta. Nowoczesna literatura ukraińska – spotkanie z udziałem dr. Marcina Gaczkowskiego, Macieja Piotrowskiego i dr. Pawła Krupy, które poprowadziła dr Paulina Małochleb w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*. Partnerami wydarzenia byli Kolegium Europy Wschodniej oraz portal Nowa Europa Wschodnia i New Eastern Europe

Od lewej: dr Paulina Małochleb, Maciej Piotrowski, dr Marcin Gaczkowski i dr Paweł Krupa

Maciej Piotrowski i dr Marcin Gaczkowski

24/04

Wernisaż wystawy *To, co dzikie, nie ma słów*. Michał Korta

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wita zebranych gości w sali „Pod Kruki”

Michał Korta i Natalia Żak, kuratorka wystawy

Od prawej: Michał Korta, Natalia Żak, kuratorka wystawy, i Dorota Kosiec, producentka ekspozycji

25/04

Bartłomiej Szewczyk, dyrektor Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu, w towarzystwie Łucji Zawadzkiej, zastępczyni dyrektora ds. rozwoju, i Ewy Wojtoń, specjalistki ds. współpracy międzynarodowej, z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, dyr. Łukaszem Galusem i prof. Jackiem Purchlą

Od lewej: Ewa Wojtoń, dyr. Łukasz Galusek, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Bartłomiej Szewczyk, Łucja Zawadzka, prof. Jacek Purchla

26/04

Cracow Art Week **KRAKERS** w MCK. W ramach wydarzenia odbyło się spotkanie *Za linią cienia* z udziałem Michała Korty

29/04

Wiedeń – najlepsze miasto do życia? – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

30/04

Dr Orsolya Zsuzsanna Kovács, ambasador Węgier, i dr Tibor Gerencsér, konsul generalny Węgier w Krakowie, z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Iwona Reichardt, członkini zarządu Kolegium Europy Wschodniej, Lew Zacharczyszyn, pełnomocnik dyrektora Europejskiego Centrum Solidarności ds. polsko-ukraińskiej

solidarności, oraz Magdalena Charkin-Jaszczka, Agnieszka Detko-Osipowicz i Tatyana Zelenko z zespołu ds. międzynarodowych ECS z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Od lewej: Tatyana Zelenko, Agnieszka Detko-Osipowicz, Magdalena Charkin-Jaszczka, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Lew Zacharczyszyn, dr Paulina Małochleb i dr Iwona Reichardt

MAJ

1-4/05

Portugalia, Portimão. Udział dr. Michała Wiśniewskiego, członka Board of Trustees European Museum Forum, w konferencji European Museum of the Year Award 2024 Annual Conference, jednym z najważniejszych wydarzeń europejskiego muzealnictwa. Podczas gali 47. edycji najstarszego i najbardziej znaczącego wyróżnienia w Europie dla muzeów EMYA 2024 (European Museum of the Year Award) nagrodę zdobyło Muzeum i Miejsce Pamięci w Sobiborze

8/05

Spojrzenie w oczy dzikiego. Fotografia w czasie posthumanizmu – spotkanie z udziałem Michała Korta i Małgorzaty Lebdy w ramach programu towarzyszącego wystawie *To, co dzikie, nie ma słów. Michał Korta*, które poprowadziła dr Martyna Nowicka

Od lewej: Michał Korta, Małgorzata Lebda i dr Martyna Nowicka

Michał Korta i Małgorzata Lebda

8-15/05

Udział Biblioteki MCK w XXI Ogólnopolskim Tygodniu Bibliotek

9/05

Intelektualista na wygnaniu – spotkanie z Virgilem Tănase w ramach 14. Festiwalu Kultury Rumuńskiej w Krakowie

Virgil Tănase

Prof. Kazimierz Jurczak, Virgil Tănase i Tomasz Klimkowski

Ovidiu Dajbog-Miron, dyrektor Rumuńskiego Instytutu Kultury w Warszawie

Pochodzenie, klasa, tożsamość – debata z udziałem Piotra Kaszczyszyna, Renaty Lis, dr Pauliny Małochleb i Magdaleny Szcześniak, poprowadzona przez Edwina Bendyka. Partnerem wydarzenia była Fundacja Batorego

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Edwin Bendyk, Renata Lis, Magdalena Szcześniak, dr Paulina Małochleb i Piotr Kaszczyszyn

Magdalena Szcześniak i dr Paulina Małochleb

Ukraina, Użhorod. Udział dyr. Łukasza Galuska w konferencji sieci Dilemma. Dialogue Mobile Academy. Dyr. Łukasz Galusek uczestniczył w panelu *Literature to Resist. Between Central Europe and the Present* wraz z prof. Przemysławem Czaplińskim oraz Hanną Jankutą

10/05

Różne twarze portretu. Współczesna fotografia portretowa – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała do sztuki*. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *To, co dzikie, nie ma słów*. Michał Korta

11-12/05

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

12/05

Uniwersytet Jagielloński. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik przeprowadziła zajęcia na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania kulturą organizowanych przez Zakład Zarządzania Kulturą Instytutu Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego. W bloku zajęć *Praktyczne przykłady zarządzania instytucją kultury* przedstawiła historię MCK, najważniejsze projekty oraz różnorodne aspekty funkcjonowania instytucji

14/05

Trzeci naród i Rzeczypospolitej – spotkanie z udziałem dr hab. Natalii Starczenko, z którą rozmawiał Piotr Pogorzelski

Dr hab. Natalia Starczenko i Piotr Pogorzelski

Od lewej: Marzena Daszewska, dr Beata Nykiel, dr hab. Natalia Starczenko, dr Tomasz Hodana, prof. Katarzyna Kotyńska, dyr. Łukasz Galusek i Piotr Pogorzelski

Dr hab. Natalia Starczenko z czytelniczką

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Planeta pożeraczy serc* Kristiiny Ehin

14-15/05

Łódź, EC1. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w IV Międzynarodowym Kongresie Kultura Miasta Regeneracyjnego. Dyr. A. Wąsowska-Pawlik była moderatorką sesji *Kultura festiwalowa*

16/05

Wernisaż wystawy *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i Kateryna Kułaj, dyrektorka Odeskiego Narodowego Muzeum Sztuki

Uroczyste otwarcie wystawy w sali „Pod Kruki”

Współkuratorki wystawy dr Żanna Komar i Julija Berdijarowa

Performance artystyczny Fanni Malinovskiej

17/05

Noc Muzeów w mck. *Kropkografia* – warsztaty prowadzone przez Aleksandrę Barczak towarzyszące wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce* oraz oprowadzanie po wystawach *To, co dzikie, nie ma słów. Michał Korta i Odesa. Długi wiek xx w sztuce*

Olka Barczak prowadząca warsztaty *Kropkografia*

Praca uczestnika warsztatów *Kropkografia* w technice pointylistycznej

Marcin Krotla (po prawej) ze zwiedzającymi

18/05

Czy dziedzictwo można zjeść? – warsztaty prowadzone podczas pikniku Jadalny Kraków Zarządu Zieleni Miejskiej

21/05

Morze Czarne w ukraińskim imaginarium – spotkanie z dr. Tomaszem Hodaną i prof. Katarzyną Kotyńską, w ramach programu towarzyszącego wystawie Odesa. Długi wiek xx w sztuce, które poprowadził dyr. Łukasz Galusek

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, prof. Katarzyna Kotyńska i dr Tomasz Hodana

Dr Tomasz Hodana

21-27/05

Szwajcaria, Genewa. Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jacek Purchla z wizytą studyjną w ramach współpracy sieciowej Europa Nostra na zaproszenie Keramik Museum i Domus Antiqua Helvetica

Sabine Nemec-Piguet, członkini Rady Europa Nostra, w rozmowie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i prof. Jackiem Purchlą

23-26/05

mck na Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie

25/05

Ołeksandra Kowalczuk, p.o. dyrektora Odeskiego Narodowego Muzeum Sztuki (Odesa Fine Arts Museum), z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim, dr Żanną Komar i Karoliną Wójcik

25-26/05

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

27/05

Tadeusz Brzozowski i jego czasy: środowisko artystyczne powojennego Krakowa – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

28/05

Spotkanie z rumuńską poetką i działaczką społeczną Aną Blandianą oraz z Joanną Kornaś-Warwas, które poprowadziła dr Anna Marchewka. Wydarzenie towarzyszące 64. Krakowskiemu Festiwalowi Filmowemu

Ana Blandiana

Joanna Kornaś-Warwas i Ana Blandiana

29/05

Spotkanie ze stypendystkami i stypendystami programu The-saurus Poloniae

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wita zebranych w Sali Panoramicznej

Niemcy, Berlin, James-Simon-Galerie. Udział dr Żanny Komar w konferencji *Future. Responsibilities. Museums. From crisis to future. New responsibilities for museums in Ukraine*. Dr Żanna Komar uczestniczyła w panelu dyskusyjnym Transnational Perspectives on Heritage and Memory in Eastern Europe

Od lewej: prof. Igor Kąkolewski, Ośrodek Badań Historycznych, Polska Akademia Nauk, Berlin; prof. Andrii Portnov, Zawikłana Historia Ukrainy, Uniwersytet Europejski Viadrina, Frankfurt/Oder; Varvara Keidan Shavrova, Królewska Wyższa Szkoła Sztuki, Londyn; dr Żanna Komar; Wojciech Konończuk, Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa

CZERWIEC

2/06 Finisaż wystawy *To, co dzikie, nie ma słów*. Michał Korta

Dzień Dziecka w MCK – *Labirynt zakamarków kamienicy Pod Kruki*

3/06

Silvia Hroncová, była ministra kultury Słowacji, i Magdalena Vášáryová, była ambasador Słowacji w Polsce, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

SOCikona Bratysławy – wykład dr Alexandry Kusej, dyrektorki Słowackiej Galerii Narodowej

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dyr. Łukasz Galusek i dr Alexandra Kusá

Dr Alexandra Kusá

Przy mikrofonie prof. Jacek Purchla

4/06

Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w uroczystości ogłoszenia laureatów Europejskich Nagród Dziedzictwa / Nagród Europa Nostra

6-8/06

Litwa, Wilno. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w międzynarodowej konferencji *Towards the Recovery of the Culture Sector in Ukraine*, organizowanej przez rząd Litwy, UNESCO i przy współpracy rządu Ukrainy. Podczas spotkania dyr. Agata Wąsowska-Pawlik miała okazję porozmawiać i zaprosić do udziału w 7. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej: Martę Cienkowską, wiceministrę kultury i dziedzictwa narodowego, Ondreja Chrasta, wiceministra kultury Republiki Czeskiej, i Romana Shpyrkę, doradcę Prokuratora Generalnego Ukrainy

7/06

Migracje idei. Ukraińska przedwojenna awangarda i jej międzynarodowe kontakty – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka*. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

8-9/06

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

10-12/06

Ziemia Kłodzka i Dolny Śląsk. Seminarium Rady Programowej MCK *Przestrzeń Kulturowa Europy Środkowej*

W pałacu Marianny Orańskiej w Kamieńcu Żąbkowickim, oprowadza Sławomir Radzik

11/06

Odesa – historia migracji przez wieki – spotkanie z udziałem dr Anny Budziak, dr. Ołeksandra Hryhorjewa, dr Agaty Skurzewskiej w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

Od lewej: dr Anna Budziak, dr Agata Skurzewska i dr Ołeksandr Hryhorjew

16/06

Dostępna niedziela w mck

19/06

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Pod słońcem* Julii Fiedorczuk

20/06

Wojna i kultura – doświadczenia i wyzwania – debata z udziałem prof. Krystyny Zachwatowicz-Wajdy, prof. Stanisława Waltośa, dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i płk. Krzysztofa Sałacińskiego. Dyskusji towarzyszyła wystawa planszowa *Warszawa silniejsza od wojny*, przygotowana przez Archiwum Państwowe w Warszawie. Organizatorami wydarzenia były: mck, Archiwum Państwowe w Warszawie, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Polski Komitet Błękitnej Tarczy

Magdalena Wiercińska, dyrektorka Archiwum Państwowego w Warszawie, i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik podczas otwarcia wydarzenia

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda, płk Krzysztof Sałaciński i prof. Stanisław Waltoś

Prezentacja wystawy planszowej *Warszawa silniejsza od wojny*, przygotowanej przez Archiwum Państwowe w Warszawie

22-23/06

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

24/06

Spółeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Komisji Programowania i Oceny Realizacji

Nowe widzenie. Fotografia między eksperymentem a dokumentem? – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

25/06

Udział (zdalny) dyr. Łukasza Galuska w posiedzeniu Zespołu Sterującego programu *Wspólnie dla Dziedzictwa*, organizowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa

Muzeum Inżynierii i Techniki. Wizyta studyjna pracowników MCK

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik z zespołem MCK

26/06 Regionalne Muzeum Młodej Polski Rydlówka. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu wokół Księgi Jubileuszowej *W służbie historii i polityki. Bronowice – Kraków – Berlin – Warszawa*, dedykowanej prof. Janowi Rydlowi w 65. rocznicę urodzin

28/06 Udział (zdalny) dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu *European Alliance of Cities and Regions for the Reconstruction of Ukraine*

28/06–1/07 Między Krakowem a Tarnowem. Warsztaty objazdowe Akademii Dziedzictwa poświęcone zarządzaniu obiektami dziedzictwa kulturowego, które odbyły się w województwie małopolskim

28/06–21/07 Prezentacja wystawy *Tata w telefonie* w ramach 21. Miesiąca Fotografii w Krakowie. Organizatorami ekspozycji byli Centrum Mieroszewskiego, Fundacja Sztuk Wizualnych, Galeria Promocyjna, Gaude Polonia, Staromiejski Dom Kultury

LIPIEC

3/07 *Beton. Od rewolucji do betonozy* – spotkanie z dr. Michałem Wiśniewskim promujące 53. numer kwartalnika „Herito”;
prowadzenie: Bartosz Sadulski

Bartosz Sadulski i dr Michał Wiśniewski

5/07 Wizyta Marty Cienkowskiej, wiceministry kultury i dziedzictwa narodowego, Urszuli Ślązak, dyrektorki Departamentu Współpracy z Zagranicą w mkiDN, oraz Olgi Wołosiewicz, naczelniczki w mkiDN, w związku z uhonorowaniem mck Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, w uznaniu za wybitne osiągnięcia na polu dialogu międzynarodowego i dyplomacji kulturalnej. Wiceministra Marta Cienkowska wręczyła również honorowe odznaki „Zasłużony dla Kultury Polskiej” dwudziestu trzem osobom pracującym w mck

Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego

Przemówienie dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik ze Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” przyznanym mck

Od lewej: Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego, Robert Piaskowski, dyrektor Narodowego Centrum Kultury, i Urszula Ślęzak, dyrektorka Departamentu Współpracy z Zagranicą w MKiDN

Dr Żanna Komar oprowadza po wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*

6/07

Z Odesy po Krakowie – spacer miejski prowadzony przez Joannę Majewską-Grabowską w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*

8-14/07

Zabrze, Tarnowskie Góry. 13. Edycja V4 Heritage Academy

W Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu

W Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu

Ceremonia wręczenia dyplomów w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu

10/07

Ukraińskie dziennikarki i dziennikarz z polsko-ukraińskiego serwisu medialnego sestry.eu z wizytą studyjną w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskiem, dr Żanną Komar oraz Bartoszem Sadulskim

12/07

Na styku lądu i morza. Architektura miast portowych dzisiaj – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dojrzała do sztuki. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Odesa. Długi wiek xx w sztuce

13/07

Na żółto i na niebiesko – warsztaty prowadzone przez Aleksandrę Barczak towarzyszące wystawie Odesa. Długi wiek xx w sztuce

20/07

Galicyjski pierścień Krakowa – spacer miejski z cyklu Spaceruj z nami

24–26/07

Rodzinne wakacje z MCK – Zabawki z przeszłości. Czym bawiły się dzieci 200 lat temu?

26/07 Ukraina, Lwów, Miejskie Centrum Artystyczne we Lwowie.
Wernisaż wystawy *Domowroty*. Włodzimierz Puchalski

Kurator wystawy Andrij Bojarov podczas uroczystego otwarcia wystawy

29/07 *Od wiktoriańskich afiszy do współczesnych billboardów* – wykład
dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

31/07–2/08 Rodzinne wakacje z МСК – *Zabawki z przeszłości*. Czym bawiły
się dzieci 200 lat temu?

SIERPIEŃ

- 1/08** Claudia Roth, ministra stanu, pełnomocniczka Rządu Republiki Federalnej Niemiec ds. kultury i mediów, oraz Sandra Heiskanen, wicekonsul z Konsulatu Generalnego RFN w Krakowie, z wizytą w MCK i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim

Dyr. Łukasz Galusek i Claudia Roth, ministra stanu, pełnomocniczka Rządu Republiki Federalnej Niemiec ds. kultury i mediów

- 3/08** *Z Odesą po Krakowie* – spacer miejski prowadzony w języku ukraińskim przez Joannę Majewską-Grabowską w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

- 9/08** *Muzeum jako praktyka artystyczna. Dwudziestowieczne kolekcje i instytucje sztuki stworzone przez artystów dzisiaj* – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka*. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

- 10/08** *Szlakiem starorzeczka Wisły* – spacer miejski z cyklu *Spaceruj z nami*

- 11/08** *Na żółto i na niebiesko* – warsztaty prowadzone przez Aleksandrę Barczak towarzyszące wystawie *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

Prace wykonane przez uczestników warsztatów

18-29/08

Krasnogruda, Międzynarodowe Centrum Dialogu. Udział dyr. Łukasza Galuska w Szkole Letniej Dilemma. Dialogue Mobile Academy

21-22/08

Warszawa, Uniwersytet Warszawski. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w debacie panelowej *Dyplomacja kulturalna w praktyce* podczas 13. Międzynarodowej Konferencji na temat Badań nad Polityką Kulturalną, odbywającej się pod hasłem *Polityka kulturalna w reżimach demokratycznych i nie-demokratycznych*. W dyskusji, którą moderowała prof. Bożena Gierat-Bieroń z Uniwersytetu Jagiellońskiego, wzięły udział także Anna Godlewska, zastępczyni dyrektora Departamentu Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej msz, oraz Maja Wawrzyk, zastępczyni dyrektora Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego

- 23/08** Prof. Stanisław Mazur, zastępca prezydenta Miasta Krakowa, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik
- 24/08** *Spacer po wszystkich miastach galicyjskich naraz* – wydarzenie w ramach programu towarzyszącego wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*
- 26/08** *Architekci międzywojennego Wrocławia* – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*
- 31/08** Pożegnanie wakacji – rodzinny spacer *Szlakiem legend krakowskich*

WRZESIEŃ

- 1/09** Finisaż wystawy *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*

Dostępna niedziela w mck

Po wystawie oprowadza Marcin Krotla

- 3/09** Joan Roca i Albert, dyrektor Muzeum Historii Barcelony, i Ramon Pujades, kierownik działu zbiorów МУНБА, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim i dr. Michałem Wiśniewskim

4-5/09

7. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej: *Odpowiedzialność i odnowa*. Forum poświęcone było ochronie dziedzictwa kulturalnego w kontekście sytuacji na Ukrainie oraz 70. rocznicy Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego (konwencji haskiej), a także 60. rocznicy uchwalenia Międzynarodowej Karty Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych, tak zwanej Karty weneckiej. W programie znalazły się panele dyskusyjne dotyczące międzynarodowej odpowiedzialności za przestępstwa przeciwko dziedzictwu, odnowy zabytków i roli dziedzictwa jako narzędzia odnowy społecznej. Organizatorem było mck, partnerzy: Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej, Ministerstwo Budownictwa i Transportu Węgier, Instytut Dziedzictwa Republiki Słowackiej, Centrum Badań Miejskich w Europie Środkowo-Wschodniej we Lwowie

Roman Szpyrka, doradca prokuratora generalnego Ukrainy, oraz uczestnicy sesji dotyczącej międzynarodowej odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciwko dziedzictwu kulturowemu, od lewej: Marek Świdrak, dr Kateryna Busol, Petra Kroupová, prof. dr hab. Kamil Zeidler

Od lewej: dr Zuzana Kochánková z Ministerstwa Kultury Słowacji, dr Irina Iamandescu z Rumuńskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Aleksandra Brodowska z polskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Dyr. Łukasz Galusek zapowiada sesję z udziałem (od lewej): prof. Bogusława Szmygina, prezesa Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS, dr. Tamása Fejérdyego i prof. Jacka Purchli

Gościnią Forum była Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego

4-8/09

Akademia Dziedzictwa dla Ukrainy. Druga edycja projektu, którego celem było podniesienie kompetencji pracowników sektora kultury w Ukrainie w zakresie opieki nad dziedzictwem kulturowym oraz rozwijanie współpracy z partnerami z zagranicy. Program realizowany z dotacji programu MKiDN Kultura Inspirująca 2023–2024 we współpracy z Ministerstwem Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy oraz Rezerwatem Historyczno-Kulturowym „Starożytny Dźwinogród”

Uczestnicy 2. edycji Akademii podczas prowadzonych przez Bożenę Westen zajęć z zakresu finansowania projektów ze środków UE

Od lewej: Zofia Rokitka, dr Michał Wiśniewski, Aryna Łepetiuch, dr Łukasz Galusek

Od lewej: Iryna Myhowycz, Hanna Ołeksiiw, Iryna Sus, Wasyl Kowbasa

Od lewej: Natalija Trochiluk, Nadija Semenowa, Ołha Pachomowa, Wita Makariuk

Uczestnicy razem z kierowniczką Gabrielą Kiełtyką-Sołtysiak zwiedzają Muzeum Archeologiczne w Wiślicy, oddział Muzeum Narodowego w Kielcach

7/09

*Alegorie ukryte w modernistycznej architekturze – spacer miejski z cyklu *Spaceruj z nami**

10/09

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Pułkownikowa* Rosy Liksom

11/09

Premiera książki prof. Tomasza Venclovy *Litwa, ojczyzna moja*. Z autorem 22. tomu serii Biblioteka Europy Środka rozmawiał prof. Jacek Purchla

Prof. Tomas Venclova i prof. Jacek Purchla

Wypełniona po brzegi sala „Pod Kruki”

Spotkanie było okazją do świętowania 86. urodzin Profesora

Na spotkaniu nie zabrakło pamiątkowych zdjęć

13/09

Wspólnota ponad żelazną kurtyną. O wystawach i inicjatywach artystycznych, które przebijały polityczne mury dzisiaj – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dojrzała sztuka. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

13-15/09

МСК на Gdańskich Targach Książki. W ramach wydarzenia odbyło się spotkanie z prof. Natalią Starczenko poświęcone książce *Ukraińskie światy Rzeczypospolitej*, które prowadziła Agnieszka Lichnerowicz

Agnieszka Lichnerowicz i prof. Natalia Starczenko

15-25/09

Katowice, Bielsko-Biała, Lublin, Kołobrzeg, Warszawa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, wiceprzewodniczącej zespołu ekspertów Europejska Stolica Kultury 2029, w finałowej rundzie naboru kandydatów do tytułu esk 2029

Od lewej: Monika Smoleń-Bromska, dyrektorka Departamentu Funduszy i Spraw Europejskich mkiDN; Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego; Hanna Wróblewska, ministra kultury i dziedzictwa narodowego; Suvi Innilä, przewodnicząca panelu ekspertów; dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i Katarzyna Smyk, dyrektorka Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce

17-20/09

Białystok, Uniwersytet w Białymstoku. Udział dr Beaty Nykiel w XXI Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich

18/09

Białystok, Sala Koncertowa Opery i Filharmonii Podlaskiej, XXI Powszechny Zjazd Historyków Polskich. МСК otrzymało Nagrodę im. Joachima Lelewela w kategorii: Instytucja upowszechniająca historyczne dziedzictwo narodowe. Wyróżnienie w imieniu instytucji odebrała dr Beata Nykiel

Druga z lewej dr Beata Nykiel, która odebrała wyróżnienie w imieniu mck

18-22/09

Niemcy, Berlin, Instytut Pileckiego. Udział dyr. Łukasza Galuska w Exercising Modernity Academy, organizowanej przez Instytut Pileckiego w Berlinie. Wydarzenie, odbywające się pod hasłem *Geografie nowoczesności – wspólnoty, narracje i pięknięcia*, było okazją do zgłębienia zagadnień związanych z kształtowaniem się społeczeństw w dynamicznie zmieniających się granicach państwowych. 19 września dyr. Galusek poprowadził seminarium poświęcone rozproszonym źródłom nowoczesności, odwołując się do programów realizowanych przez mck

Dyr. Łukasz Galusek z uczestnikami seminarium

19-20/09

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

21/09

Po zgłiszcach pożaru z 1850 roku – spacer miejski z cyklu Spaceruj z nami

23/09

Delegacja bałkańskich dziennikarzy z wizytą studyjną w mck i na spotkaniu z dyr. Łukaszem Galuskim i Bartoszem Sadulskim. Wizyta studyjna poświęcona wymianie doświadczeń i pogłębianiu wiedzy o wspólnym dziedzictwie kulturowym Europy Środkowej. Spotkanie było częścią międzynarodowej współpracy, którą mck realizuje z partnerami z różnych krajów, a jej celem jest promowanie dialogu o wspólnej historii oraz odpowiedź na wyzwania współczesności

Studenci z Kolegium Europejskiego w Natolinie z wizytą w MCK

24/09

Warszawa, Ambasada Republiki Litewskiej. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dyr. Łukasza Galuska w spotkaniu autorskim z Tomaszem Venclovą, związanym z premierą książki *Litwa, ojczyzna moja*. O tożsamości narodowej, historii Litwy i jej współczesnych wyzwaniach rozmawiał z autorem publicysta i eseista Edwin Bendyk

Edwin Bendyk i prof. Tomas Venclova

Prof. Tomas Venclova

Prof. Tomas Venclova podpisuje książkę Andzie Rottenberg

26/09

Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Programowej OEES

30/09

Warszawa, Pałac Czapskich. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w spotkaniu dyrektorów instytucji kultury, organizowanym przez Departament Współpracy z Zagranicą MKiDN, na temat kierunków współpracy Międzynarodowej i najważniejszych kwestii związanych z popularyzacją polskiej kultury za granicą

Wernisaż wystawy *Jurkovič – Kafka – Bajek. Spotkanie na krańdźi*

Interdyscyplinarność i eksperyment. W kręgu Jerzego Sołtana i Jerzego Jarnuszkiewicza – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

Prof. Zbigniew Bajek

Po lewej dyr. Łukasz Galusek i prof. Zbigniew Bajek

Od lewej: prof. Zbigniew Bajek, dyr. Łukasz Galusek i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik

PAŹDZIERNIK

1/10

Oprowadzanie dla influencerów w przeddzień otwarcia wystawy *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Dyr. Łukasz Galusek wita zebranych gości

Dr Michał Wiśniewski na tle mapy Tychów

2/10

Wernisaż wystawy *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik otwiera wernisaż

Kuratorzy wystawy: dyr. Łukasz Galusek, Natalia Żak i dr Michał Wiśniewski

Goście zebrani w sali „Pod Kruki”

5/10

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik zainaugurowała 19. edycję studiów podyplomowych Akademii Dziedzictwa. Prof. Wojciech Szafrąński wygłosił pierwszy wykład pt. *Rynek sztuki a ochrona dziedzictwa ruchomego. Rywale czy sojusznicy?*

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wita studentów Akademii Dziedzictwa; po prawej pracownicy Ośrodka Edukacji – Akademia Dziedzictwa: dr Michał Wiśniewski, Marek Świdrak, Zofia Rokitka i Wiktoria Zajdel-Marchewczyk

Wykład prof. Wojciecha Szafrńskiego

Studenci 19. edycji Akademii Dziedzictwa

5-6/10

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

5-9/10

Rumunia, Bukareszt. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i prof. Jacka Purchli w European Cultural Heritage Summit 2024, organizowanym przez Europa Nostra

7/10

Rumunia, Bukareszt, Rumuńskie Ateneum. Ceremonia wręczenia Nagród Dziedzictwa Europejskiego/Nagród Europa Nostra 2024, w której uhonorowano trzy polskie podmioty – Zabytkową Kopalnię Ignacy w Rybniku (zdobyła także Grand Prix w kategorii Konserwacja i ponowna adaptacja), model rewitalizacji rzemiosła Serfenta z Cieszyna oraz dr. Piotra Gerbera

Nagrodę dla Zabytkowej Kopalni Ignacy w Rybniku odebrał Piotr Kuczera, prezydent Miasta Rybnik. Po lewej Eugen Vaida, członek jury nagrody, po prawej prof. Jacek Purchla, przewodniczący międzynarodowego jury oceniającego propozycje zgłaszane do nagród

Paulina Adamska (w środku) ze Stowarzyszenia Serfenta z Nagrodą Europa Nostra w towarzystwie Jerminy Stanojev, członkini jury nagrody, oraz prof. Jacka Purchli, przewodniczącego jury

Dr Piotr Gerber z Nagrodą Europa Nostra, po lewej Petr Svoboda, wiceprezydent Nagrody, oraz prof. Jacek Purchla, przewodniczący jury

6-12/10

Armenia, Erywań. Udział dyr. Łukasza Galuska w Dilemma Mobile Academy

Dyr. Łukasz Galusek podczas wystąpienia, po lewej Krzysztof Czyżewski, dyrektor Ośrodka „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”

8/10

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Złap zającą* Lany Bastaś

9/10

Muzeum Lotnictwa Polskiego, Małopolskie Forum Ochrony Zabytków. Udział dr. Michała Wiśniewskiego, który wygłosił przemówienie na temat edukacji w zakresie ochrony dziedzictwa na przykładzie studiów podyplomowych Akademii Dziedzictwa. Organizatorem konferencji był Małopolski Instytut Kultury, a mck pełniło funkcję partnera strategicznego wydarzenia

Od lewej: Joanna Nowostawska-Gyalóky z Małopolskiego Instytutu Kultury w Krakowie, Agnieszka Szpala z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego i dr Michał Wiśniewski

11/10

Noc Bibliotek w mck. Warsztaty kaligrafii organizowane wspólnie ze Szkołą Kaligrafii Littera Nova

Noc Poezji w msk. Spotkanie *Przewyciężyć wieżę Babel. Czytanie Miłosza w językach rodzinnej Europy* z udziałem Andreja Chadanowicza, Natalii Belchenko, Radosława Krzyżowskiego oraz Rasy Rimickaitė, prowadzenie: Jacek Hajduk. Organizatorami wydarzenia były: Kolegium Europy Wschodniej, Krakowskie Noce, Kraków Miasto Literatury UNESCO, portal LoveKrakow.pl, Radio Kraków, Krakow.pl, Miasto Kraków

Od lewej: Jacek Hajduk, Rasa Rimickaitė, Andrej Chadanowicz, Radosław Krzyżowski i Natalia Belchenko

Na ludzką miarę. Architektura a projektowanie inkluzywne – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dojrzała sztuka* tłumaczony na Polski Język Migowy. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

12/10

Gorlice, Gorlickie Centrum Kultury, 10. Festiwal im. Zygmunta Haupta. *Uparci jak Litwini? Losy państwa, narodu i sąsiedztwa* – spotkanie z udziałem dr. Marcina Spórny, prof. Michała Mariusza Kózki i Dominika Wilczewskiego, prowadzenie: dr Paulina Małochleb. Dyskusja wokół publikacji *Litwa, ojczyzna moja* Tomasza Venclovy i *Litwa po litewsku* (wyd. Czarne)

Gala wręczenia nagród w plebiscycie Słoneczniki 2025

Laureaci plebiscytu

14-15/10

Niemcy, Halle. Udział dr. Michała Wiśniewskiego w międzynarodowej konferencji *Modern Housing Postwar – Cities of Tomorrow?*

15/10

Pałac Krzysztofora. Podczas gali wręczenia Medalu Świętego Krzysztofa prof. Jacek Purchla został uhonorowany tym wyróżnieniem za wieloletnie wspieranie działań Muzeum Krakowa

Prof. Jacek Purchla

Jarosław Bajaczyk, dyrektor Instytutu Polskiego w Budapeszcie, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i Jarosław Bajaczyk, dyrektor Instytutu Polskiego w Budapeszcie

16/10

Forum Dostępności w Transporcie. Z inicjatywy Airport Kraków odbyło się w mck forum, którego założeniem było poznanie szerszej perspektywy tematu dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w transporcie zbiorowym, przedstawienie rozwiązań, wprowadzanych udogodnień, możliwości oraz ograniczeń

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wita uczestników Forum w mck

16-17/10

Zamek Królewski na Wawelu, VI Międzynarodowy Kongres Naukowy *Stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem Rzeczypospolitej*. Dr Beata Nykiel wygłosiła referat *Leon Liniewicz. Zapomniany polski antykwariusz w Petersburgu, dobrodziej Rzymskokatolickiego Towarzystwa Dobroczynności przy kościele św. Katarzyny*

17/10

Socmodernizm. Zmora czy przebudzenie? – debata z udziałem prof. Małgorzaty Omilanowskiej, dyr. Łukasza Galuska i Piotra Sarzyńskiego, którą poprowadził Bartosz Paturej w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Uczestnicy debaty: Piotr Sarzyński, prof. Małgorzata Omilanowska i dyr. Łukasz Galusek

18-19/10

Czechy, Ołomuniec. Uroczystość wręczenia prof. Jackowi Purchli Nagrody Václava Buriana za wkład w dialog środkowo-europejski w dziedzinie kultury

19/10

Spacer architektoniczny po dawnym hotelu Cracovia – spacer miejski prowadzony przez dr. Michała Wiśniewskiego w ramach programu towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny, tłumaczony na Polski Język Migowy

Uczestnicy spaceru z prowadzącym dr. Michałem Wiśniewskim oraz tłumaczem pjm Jakubem Studzińskim

20/10

Dostępna niedziela w mck

Regina Mynarska ze zwiedzającymi

21/10

Spotkanie wokół książki Janusza Sepioła *Między Lwowem a Krakowem. Szkice architektoniczne*. Z autorem rozmawiał prof. Jacek Purchla. Wydarzenie zorganizowane przez wydawnictwo Universitas i mck

Janusz Sepioł i prof. Jacek Purchla

21-25/10

Architektura ludowa. Cykliczne spotkania wokół architektury – plenerowe warsztaty prowadzone przez Bartłomieja Pochopienia towarzyszące wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

Bartłomiej Pochopień z uczestnikami warsztatów

22/10

Joanna Dopierała-Konkołowicz, zastępczyni dyrektora Departamentu Azji i Pacyfiku w Ministerstwie Spraw Zagranicznych; Anna Godlewska, zastępczyni dyrektora Departamentu Dyplomacji Kulturalnej i Promocji Polski w msz; i Beata Sabatowicz, zastępczyni dyrektora Wydziału Kancelarii Prezydenta Miasta Krakowa, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i prof. Jackiem Purchlą

24-26/10

Szwecja, Sztokholm. Udział dr Magdaleny Łanuszki w posiedzeniu rocznym sieci RIHA oraz redaktorów lokalnych RIHA-Journal

24-27/10

Udział mck w Międzynarodowych Targach Książki w Krakowie

25/10

Jovana Janinović na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

Tarnów, Dom Kultury Westerplatte. Wernisaż wystawy edukacyjnej *Koń jaki jest?* zainspirowanej książką *Zwierzyńiec. Okazy wybrane*, wydanej przez mck i Wydawnictwo Dwie Siostry w 2018 roku

26/10

Warsztaty fotograficzne z Maciejem Czarneckim i Julią Dragović w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

29-30/10

Warszawa, Pałac Prezydencki. Udział dyr. Łukasza Galuska w posiedzeniu Kolegium Prezydenta RP do spraw Polityki Międzynarodowej

30/10

Łużna, Gminny Ośrodek Kultury w Łużnej. Udział dr Beaty Nykiel w dyskusji panelowej poświęconej cmentarzowi wojennemu nr 123 Łużna Pustki oraz wspólnym wątkom w historii Polski i Węgier, organizowanej przez Urząd Gminy Łużna w związku z polsko-węgierskim projektem dotyczącym Znaków Dziedzictwa Europejskiego dla cmentarza nr 123 w Łużnej

LISTOPAD

2-3/11

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

4/11

Wernisaż wystawy *(Nie)codzienna. Start*. Ekspozycja została przygotowana przez Instytut Malarstwa i Edukacji Artystycznej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz MCK

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik wita zebranych na wernisażu. Po lewej kuratorki: Agata Małodobry, prof. Agata Agatowska i dr Monika Rydiger

Wernisaż na patio mck

4-08/11

Architektura ludowa. Cykliczne spotkania wokół architektury – plenerowe warsztaty prowadzone przez Bartłomieja Pocho-pienia towarzyszące wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

5/11

Spotkanie ze stypendystkami i stypendystą programu The-saurus Poloniae

Od lewej: Zofia Rokitka, prof. Lubow Żwanko, Sonia Basheer Saeed i dr Nikola Krstović

Od lewej: Sonia Basheer Saeed, dr Nikola Krstović, Zofia Rokitka, dr Michał Wiśniewski, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Lubow Żwanko

Wernisaż wystawy *Zbylut Grzywacz. Było nie było*. Jubileuszową ekspozycję z okazji 85-lecia urodzin i 20-lecia śmierci artysty przygotowało Stowarzyszenie Przyjaciół Twórczości Zbyluta Grzywacza

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Joanna Boniecka, kuratorka wystawy, i prof. Andrzej Bednarczyk, rektor Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

5/11

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Przejście* Pajtima Statovciego

5-8/11

Architektoniczny Elementarz Krakowa – prezentacja projektu edukacyjnego nauczycielom i edukatorom

Bartłomiej Pochopień z uczestnikami spotkania

8-9/11

Warszawa, Teatr Dramatyczny i Pałac Kultury i Nauki. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i Ewy Czarneckiej we współ-Kongresie Kultury

9/11

Pokaz filmów: *Jaszowiec. Zapomniana nowoczesność* i *Odnowa architektury*, oraz dyskusja z udziałem Macieja Franty, Roberta Koniecznego, dyr. Łukasza Galuska, które prowadziła Olga Drenda w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, Robert Konieczny, Maciej Franta i Olga Drenda

12/11

Spotkanie wokół jubileuszowej publikacji Jacek Purchla. *Connecting Worlds, Connecting People*, wydanej wspólnie przez мск, Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i prof. Jacek Purchla

Prof. Jacek Purchla

13-14/11

Bielsko-Biała, Teatr Polski. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu polskiego hubu Culture Action Europe oraz w międzynarodowej konferencji *Kultura dla zdrowia i dobrostanu*

14/11

Architektura utracona – debata z udziałem dr. Zbigniewa Beiersdorfa, dr. Jana Łasia i dr. Michała Wiśniewskiego; prowadzenie Justyna Nowicka. Spotkanie wokół książki *Architektura utracona*, dziewiątego tomu cyklu *Architektura jest najważniejsza*, wydanego przez Wydawnictwo EMG

Od lewej: dr Zbigniew Beiersdorf, dr Jan Łaś, dr Michał Wiśniewski i Justyna Nowicka

Dr Jan Łaś, dr Michał Wiśniewski i Justyna Nowicka

Przy mikrofonie Julia Dragović

15/11

Przestrzenie dla wypoczynku. Architektura sanatoryjna i uzdrowiskowa w PRL – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dojrzała sztuka, tłumaczony na Polski Język Migowy. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

16/11

Betonowi śpiący – pokaz filmu w ramach programu towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

16-17/11

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

18/11

Od XVIII-wiecznych portretów do powojennej abstrakcji. Terra Foundation for American Art i jej kolekcja – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

19-20/11

Centrum Kongresowe ICE, Open Eyes Economy Summit. mck było patronem sesji *Czy przyszłość naszego kontynentu zależy dziś od Europy Środkowej?*. W dyskusji, moderowanej przez prof. Jacka Purchlę, wzięli udział: dr Emil Brix, dyrektor Akademii Dyplomatycznej w Wiedniu; Piotr Buras, dyrektor Warszawskiego Biura Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych; oraz Magdalena Vášáryová, słowacka aktorka i dyplomata, wieloletnia członkini Rady Programowej mck

Od lewej: dr Emil Brix, dyrektor Akademii Dyplomatycznej w Wiedniu; Magdaléna Vášáryová, była ambasador Słowacji w Polsce; Piotr Buras, dyrektor warszawskiego Biura Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych; prof. Jacek Purchla

19/11

Centrum Kongresowe ICE. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i dyr. Łukasza Galuska w gali wręczenia Nagrody im. Stanisława Vincenza, przyznawanej przez Radę Miasta Krakowa za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury Europy Środkowo-Wschodniej, której laureatką została Rasa Rimickaitė, przewodnicząca Rady Programowej mck. Laudację na cześć Laureatki wygłosił dyr. Łukasz Galusek

Rasa Rimickaitė i Jakub Kosek, przewodniczący Rady Miasta Krakowa

Dyr. Łukasz Galusek

20/11

Robert Piaskowski, dyrektor Narodowego Centrum Kultury, i Kristin Danielsen, dyrektorka Arts and Culture Norway, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i dyr. Łukaszem Galuskim

Od lewej: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Kristin Danielsen, dyr. Łukasz Galusek i Robert Piaskowski

21/11

Daniel Lawton, zastępca szefa misji w Ambasadzie Stanów Zjednoczonych w Warszawie; Adrian J. Pratt, konsul ds. prasy i kultury Konsulatu Generalnego Stanów Zjednoczonych w Krakowie; oraz Anne Marie Sinitan z Departamentu Stanu w Waszyngtonie z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik, dyr. Łukaszem Galuskim i dr. Michałem Wiśniewskim

Od lewej: Anne Marie Sinitan, dr Michał Wiśniewski, Daniel Lawton, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, Adrian J. Pratt i dyr. Łukasz Galusek

Architektura czeska 58–89 – wykład i koncert czeskiego artysty Vladimira 518 w ramach programu towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

Vladimir 518 podczas wykładu

21-22/11

Hiszpania, Barcelona. Udział Karoliny Wójcik w konferencji *Any shared future for European City Museums?*, organizowanej przez MUHBA w Barcelonie, z wykładem *Bridging Gaps. Enhancing Accessibility in Cultural Institutions – The Case of the International Cultural Centre in Krakow*

22/11

Słowacki wariant modernizmu? Architektura drugiej połowy XX wieku jako manifest kultury i tożsamości Słowacji – wykład prof. Henriety Moravčíkovej, kierowniczki Katedry Architektury Słowackiej Akademii Nauk w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Prof. Henrieta Moravčíková

22-24/11

Udział MCK w Łódzkich Targach Książki

23/11

Pokaz filmów z serii „Ikony” o słowackich architektkach i architektach oraz dyskusja z udziałem Adama Gajdoša i prof. Henriety Moravčíkovej, którą poprowadził dr Michał Wiśniewski w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Od lewej: dr Michał Wiśniewski, prof. Henrieta Moravčíková i Adam Gajdoš

Pytanie o aktualność. Spotkanie o twórczości Zbyluta Grzywacza – dyskusja panelowa poświęcona twórczości Zbyluta Grzywacza z udziałem Anny Baranowej, Joanny Bonieckiej, Patrycji Cembrzyńskiej, Kingi Nowak, Pawła Taranczewskiego, Jacka Waltośa i Joanny Warchoła. Spotkanie było współorganizowane przez Stowarzyszenie Przyjaciół Twórczości Zbyluta Grzywacza, Stowarzyszenie Historyków Sztuki Oddział Krakowski oraz mck

24/11

Międzywyobraźnie. Spacer po Kinie Kijów – spacer miejski prowadzony przez dr hab. Alicję Duzel-Bilińską oraz prof. ASP Grzegorza Bilińskiego w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*, tłumaczony na Polski Język Migowy

Dr hab. Alicja Duzel-Bilińska oraz prof. Grzegorz Biliński z uczestnikami spaceru, tłumacz PJM Jakub Studziński

25/11

Między sztuką wideo a performansem. Polskie artystki lat 70. xx wieku – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu *Dekady ze sztuką*

Włodzisław Wojnarowski, konsul generalny Ukrainy w Krakowie; Natalia Hładyk, dyrektorka Centrum Kultury im. B.I. Antonycza w Gorlicach; prof. Grzegorz Sztwiertnia i prof. Joanna Zemanek na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

28/11

Międzynarodowa konferencja *Nowy Europejski Bauhaus. Dziedzictwo i Transformacja* organizowana przez Zgromadzenie Architektów Europy (Architects' Council of Europe) i federację Europa Nostra, przy współpracy MCK oraz Europa Nostra Heritage Hub, w ramach projektu finansowanego przez UE European Heritage Hub pilot project

Borys Czarackiewicz, członek zarządu Architects' Council of Europe, i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik witają uczestników konferencji

Ruth Schagemann, prezydentka Rady Architektów Europy

Od lewej: Sneška Quaedvlieg-Mihailović, sekretarz generalna Europa Nostra; Ruth Schagemann, prezydentka Rady Architektów Europy; dr Riin Alatalu, wiceprezeska ICOMOS na Europę; i prof. Jacek Purchla

Debata z udziałem Pii Maier Schriever, członkini Okrągłego Stołu Wysokiego Szczebla NEB, oraz Ștefana Băliciego, prezesa Rumuńskiego Stowarzyszenia Architektów

28/11-1/12

Warszawa, Zamek Królewski. Udział mck w Targach Książki Historycznej

30/11

Pokaz filmu *Niemczyk – ostatni buntownik* oraz dyskusja z udziałem Anny Syskiej, dr. Michała Wiśniewskiego i Marcina Zasady, którą poprowadził Bartosz Paturej w ramach programu towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Od lewej: Bartosz Paturej, Anna Syska, Marcin Zasada i dr Michał Wiśniewski

Anna Syska i Marcin Zasada

30/11-1/12

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

GRUDZIEŃ

1/12

Mikołaj w mck

2/12

Posiedzenie Rady Naukowej Biblioteki mck

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, członkinie Rady Naukowej: dyr. Biblioteki PAU i PAN dr Agnieszka Fluda-Krokos, dr Karolina Grodziska, prof. Jacek Purchla, prof. Zdzisław Pietrzyk (przewodniczący) oraz dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, prof. Krzysztof Zamorski, prof. Andrzej Chwalba i Magdalena Spyrka, zastępczyni kierownika IDE ds. Biblioteki

- 3/12** *Estonia. Bliska nieznajoma* – spotkanie z prof. Reinem Raudem, promujące 54. numer kwartalnika „Herito”; prowadzenie: Bartosz Sadulski

Dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, prof. Rein Raud i Bartosz Sadulski

Prof. Rein Raud

Urząd Miasta Krakowa. Udział dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Programowej OEES

- 3-4/12** Warszawa. Udział dyr. Łukasza Galuska, członka Rady Programowej Forum Polsko-Czeskiego przy Ministrze Spraw Zagranicznych, w drugim posiedzeniu Rady

- 4-6/12** 18. doroczne spotkanie European Heritage Heads Forum (EHHF). Wydarzenie zgromadziło liderów instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa kulturowego z całej Europy w obliczu współczesnych wyzwań, takich jak katastrofy naturalne, konflikty zbrojne czy nowe technologie

Dyr. Łukasz Galusek wita zgromadzonych gości w sali „Pod Kruki”

5-7/12

mck na Wrocławskich Targach Dobrych Książek

7/12

Rybnik, Zabytkowa Kopalnia Ignacy. Udział prof. Jacka Purchli w Europejskiej Barbórce i uroczystości odsłonięcia tablicy Europejskiej Nagrody Dziedzictwa/Nagrody Europa Nostra przyznanej Zabytkowej Kopalni Ignacy w Rybniku w kategorii konserwacja i ponowna adaptacja

Prof. Jacek Purchla, wiceprezydent Europa Nostra i przewodniczący międzynarodowego jury oceniającego propozycje zgłaszane do Nagród, oraz Piotr Kuczera, prezydent Miasta Rybnik

Wrocław, Hala Stulecia. *Litwa Venclovy* – spotkanie z udziałem dr hab. Beaty Kałęby, Rasy Rimickaitė i dr Pauliny Małochleb podczas 32. Wrocławskich Targów Dobrych Książek

10/12

Paweł Szczepanik, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury, z wizytą w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Spotkanie dyskusyjnego Klubu Książki Środkowoeuropejskiej. Rozmowa o książce *Diabeł to czarny pies* Sándora Jászberényiego

11/12

Ondřej Zatloukal, dyrektor Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Ołomuńcu, z wizytą studyjną w mck i na spotkaniu z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i przedstawicielami zespołu mck

12/12 mck otrzymało nowy statut nadany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sztuka na czasie. Architektura wewnątrz w Estonii epoki socmodernizmu – wykład Karen Jagodin, dyrektorki Estońskiego Muzeum Architektury, w ramach programu towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

Dyr. Łukasz Galusek wita Karen Jagodin w mck

Karen Jagodin

13/12 Posiedzenie (zdalne) Rady Programowej mck

Pałac Szołayskich. Nie tylko meblościanka. Design w mieszkaniach czasu PRL – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dojrzała sztuka, tłumaczony na Polski Język Migowy. Spotkania dla seniorów w ramach programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

14-15/12

Zajęcia Akademii Dziedzictwa

16/12*Architektura dla natury – współczesne przykłady z Polski – wykład dr Małgorzaty Jędrzejczyk z cyklu Dekady ze sztuką*

Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Biblioteka Główna.
Udział Magdaleny Spyрки w Radzie Dyrektorów Krakowskiego
Zespołu Bibliotecznego

18/12 Udział (zdalny) dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik, dyr. Łukasza Galuska, prof. Jacka Purchli, dr. Michała Wiśniewskiego i Marka Świdra w spotkaniu Grupy Roboczej Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej dotyczącym podsumowania projektów zrealizowanych w 2024 roku, 13. edycji szkoły letniej, 7. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej, które odbyło się w Krakowie w dniach 3–4 września. Poruszono kwestię organizacji kolejnej edycji szkoły letniej V4 Heritage Academy, potwierdzono, że zostanie ona zorganizowana w Kutnej Horze w Czechach w dniach 23–29 czerwca 2025 roku

20/12 Udział (zdalny) dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik w posiedzeniu Rady Fundacji Sztuki Trójmorza

WYSTAWY

JOHN RUSSELL
RAIN, STEAM, AND GREAT BRIDGE
1844
OIL ON CANVAS
18 x 24 cm
Museum of Modern Art, New York

ODESA

DŁUGI WIEK XX W SZTUCE

17 MAJA – 1 WRZEŚNIA

Sztuka w Odesie, ukraińskim mieście położonym na brzegu Morza Czarnego, zawsze odzwierciedlała bogactwo kulturowe, zróżnicowane wpływy oraz burzliwe wydarzenia, które kształtowały historię tego regionu w XX wieku. Dziś miasto znajduje się na linii frontu, a większość inicjatyw artystycznych została brutalnie przerwana wybuchem pełnoskalowej wojny w 2022 roku. Wiele zabytków architektury oraz dzieł sztuki uległo zniszczeniu.

Wystawa *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*, przygotowana przez Międzynarodowe Centrum Kultury wspólnie z czołowymi odeskimi instytucjami, wpisuje się w szerszą inicjatywę polsko-ukraińską, wspomagającą wywóz (choćby okresowy) z Ukrainy dzieł sztuki na czas działań wojennych. Pomysł na organizację ekspozycji zrodził się na Kongresie Generalnym Międzynarodowej Rady Muzeów ICOM w Pradze w sierpniu 2022 roku. Inicjatorem przedsięwzięcia było Odeskie Narodowe Muzeum Sztuki, a w projekt zaangażowały się także Muzeum Sztuki Współczesnej w Odesie i Odeskie Muzeum Literatury.

Nie będąc obiektywną monografią sztuki Odesy wybranego okresu, ekspozycja stała się antologią złożoną w trakcie inwazji imperialnej Rosji na niezależną Ukrainę.

Zadaniem projektu było zorganizowanie pokazu sztuki reprezentującej rozwój modernizmu i sztukę oporu w Odesie na przestrzeni długiego XX wieku. Na ekspozycję złożyło się ponad 60 eksponatów, w tym najwięcej przykładów malarstwa i grafiki, ale także rzeźby czy sztuki stosowanej. Chronologicznie wystawa przedstawiła zarys dziejów odeskiej sztuki od pierwszych lat minionego stulecia, pokazujący historię całej południowej Ukrainy przez pryzmat wielowarstwowych powiązań różnych narodowości i kultur. Od „modernizmów” burzliwych lat dwudziestych, ukształtowanych pod wpływem sztuki zachodniej,

przez represje końca lat trzydziestych, „odwilż” i rolę sowieckiej sztuki nieoficjalnej lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia, gdyż to właśnie ona była prekursorką sztuki niepodległej Ukrainy. Prezentując kolejne dekady, narracja podkreślała znaczenie lokalnych artystów nowej generacji w kształtowaniu sztuki konceptualnej, uwarunkowane względną otwartością metropolii na najaktualniejsze prądy z zewnątrz. Zwieńczeniem prezentacji stały się prace współczesnych artystów, których ważniejszym tematem jest artystyczna odpowiedź wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę.

Sposób prezentacji sztuki odeskiej xx wieku skutecznie przełamywał funkcjonujące mity i notorycznie obalał dotychczasowe imperialne narracje. Dobór dzieł i konstrukcja wystawy proponowały spojrzenie akcentujące historię miasta jako miejsca głębokiej tradycji wielokulturowości, stanowiącej podstawę zrozumienia jego obecnej tożsamości.

Ekspozycji towarzyszył obszerny, bogato ilustrowany polsko-angielski album. Znajdują się w nim reprodukcje dzieł oraz eseje, przybliżające historyczne

i współczesne konteksty związane z dziejami Odesy, będącej areną spotkania różnych narodowości, religii i ideologii, gdzie artystyczne i architektoniczne prądy zmieniały się wraz z biegiem czasu, odzwierciedlając nie tylko lokalne, ale i globalne tendencje w sztuce.

dr Żanna Komar

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

KURATORKI *dr Żanna Komar, Julia Berdijarova, Valeria Plechotko*

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *Magdalena Paleczna*

PRODUKCJA *Karolina Wójcik, Tetiana Tokarczuk*

PROJEKT ALBUMU I PROJEKT Druków TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE

Damian Nowak (Parastudio)*

SOCMODERNIZM

ARCHITEKTURA W EUROPIE ŚRODKOWEJ CZASU ZIMNEJ WOJNY

3 PAŹDZIERNIKA 2024 – 19 STYCZNIA 2025

Architektura nie jest polityczną kalką i dlatego socjalistyczny modernizm wymaga nowego odczytania. Bez przesądów i bez uprzedzeń. Ten proces już trwa, choć dotąd rzadko wykraczał poza granice poszczególnych krajów. Wystawa w Galerii Międzynarodowego Centrum Kultury proponowała więc szerszy horyzont i gruntowniejsze przewartościowanie. Spojrzenie przez pryzmat najwybitniejszych realizacji, pokazanie różnorodności form, zrozumienie kontekstu.

Nawet w niesprzyjających warunkach projektanci potrafili zachować oryginalność i artystyczną wolność. Tworzyli dzieła wymykające się łatwym sądom. Trzymali się własnej drogi. Nie dawali się uwięzić żadnej doktrynie – ani architektonicznej, ani politycznej. Robili swoje.

Mimo niebywalej skali wojennych zniszczeń, mimo konieczności „zaczynania od zera” wielu było architektami ciągłości, wiernymi etosowi profesji i dorobkowi poprzedników. Z takim zapleczem rozwinęli indywidualny język architektoniczny, a sporo dzieł zyskało status ikon.

Retoryka zimnowojennego podziału świata sugestywnie czerpała z architektonicznej terminologii: żelazna kurtyna, mur berliński czy blok wschodni – oto najbardziej wyraziste przykłady. Nawet po latach walący się komunizm ratowano za pomocą „przebudowy”, czyli *pieriestrojki*. Architektura od początku została wprzęgnięta do zimnowojennej rozgrywki. Widać to było świetnie w podzielonym Berlinie. Wizytówką komunistycznej części miasta stała się socrealistyczna

aleja Stalina. W odpowiedzi po przeciwnej stronie powstała nowoczesna zabudowa projektu wiodących światowych modernistów. Reprezentowała demokratyczne ideały powojennego Zachodu. Odejście od socrealizmu, zadekretowane w 1955 roku, pozwoliło enerdowskim komunistom zareagować równie silnie i współcześnie. Wieża Telewizyjna, Pałac Republiki czy budynki zamykające aleję Marksa (wcześniej Stalina) stały się wizytówkami niemieckiej architektury socjalistycznej.

„Zupełnie jak w Berlinie” – mawiano o Gorycji podzielonej między Włochy a Jugosławię, której przypadł wyłącznie Dworzec Transalpejski, skąd wychodziło się wprost na druty kolczaste. Budowana wysiłkiem całego kraju Nova Gorica miała „załsnąć ponad granicą”, aby pokazać Zachodowi miejskie wcielenie socjalizmu. Szybko jednak straciła na znaczeniu. Od początku lat pięćdziesiątych

Tito normalizował relacje z Zachodem i nie potrzebował już chlubić się nowoczesnym miastem tuż przy granicy. Ciężar propagandowego przekazu przesunął się ku krajom socjalistycznym, którym teraz chciano pokazać wyższość jugosłowiańskiej „trzeciej drogi”.

Powojenny socrealizm, urosły do rozmiarów „stalinowskiego empiru”, okazał się dobrym celem dla Nikity Chruszczowa, który w 1954 roku napiętnował go jako symbol marnotrawstwa i niewydolności budownictwa. Walka z architektonicznym „nadmiarem” była próbą generalną przed decydującym aktem destalinizacji, dokonany w 1956 roku, kiedy w tajnym przemówieniu Chruszczow oskarżył poprzednika o nadużycia władzy i symbolicznie strącił z piedestału. Niebawem Stalina zaczęto usuwać z pomników. Niekiedy w rewolucyjnym zapale (Budapeszt), innym razem po kryjomu,

choć nie bez huku (Praga). Paradoks polegał na tym, że w momencie gdy Chruszczow zanegował „styl stalinowski”, *gros* spektakularnych inwestycji dopiero nabierało tempa, a tylko w wypadku niektórych udało się zmodyfikować realizowane projekty.

O ile socrealizm był tragedią dla awangardy o międzywojennym rodowdzie, o tyle odwilż odnowiła nadzieje na powrót do modernistycznych ideałów, zarówno tych rodzimych, jak i aktualnie rozwijających się na Zachodzie.

Jugosławia obrała odmienną ścieżkę od reszty bloku: rozbrat ze Stalinem nastąpił już w 1948 roku, a socrealizm niemal tam nie zaistniał. Architektoniczną elitę stanowili w niej uczniowie Jożego Plečnika, którzy dopiero co przeszli przez pracownię Le Corbusiera. W Jugosławii niemal od początku nowoczesność i socjalizm szły w parze, wprawiając w zakłopotanie obserwatorów z Zachodu.

W połączeniu z wrażliwością na kontekst, lokalne materiały i tradycję zaowocowały na wskroś oryginalną architekturą.

„Chcemy być nowocześni!” – oto pragnienie rozbudzone przemianami politycznymi 1956 roku. Dwa lata później, na wystawie światowej w Brukseli, państwa z obu skonfliktowanych bloków spotkały się po raz pierwszy od zakończenia wojny. Każda ze stron starała się przedstawić jako bardziej zaawansowana na różnych płaszczyznach. Ponadto dwie technologie przyszłości – podróże kosmiczne i energia jądrowa – miały tam premiery przed szeroką publicznością. Obok ZSRR swoje pawilony zbudowały Czechosłowacja i Węgry. Na Expo wystąpiła również nienależąca już do bloku Jugosławia. Wbrew stereotypom wszystkie państwa socjalistyczne zaprezentowały się nowocześnie i bez propagandowego zadęcia.

Największy sukces odniosła Czechosłowacja, co w kraju doprowadziło do powstania „stylu brukselskiego”. W całym bloku socjalizm stał się nowoczesny: w architekturze, sztuce, życiu codziennym. Odwaga w eksperymentowaniu

i optymizm wynikający z chwilowego odprężenia w zimnej wojnie przełożyły się na znakomitą architekturę. Kolejne międzynarodowe wystawy były nowymi etapami w wyścigu ku nowoczesności. Pojawiły się jednak pierwsze oznaki tego, że socjalistyczna produkcja nie jest w stanie nadążyć za świetnym projektowaniem.

Dekadę po Brukseli wszyscy przekonali się boleśnie, iż ładne, nowoczesne opakowanie nie czyni systemu mniej totalitarnym. Marzenie o „socjalizmie z ludzką twarzą” przepadło w 1968 roku wraz ze stłumieniem Praskiej Wiosny.

Pierwszy sztuczny satelita wystrzelony w 1957 roku czy pierwsza kosmiczna podróż człowieka w 1961 roku dały społeczeństwu socjalistycznym powody do dumy. Podbój wszechświata był ważnym aspektem zimnowojennego współzawodnictwa, a zarazem zawładnął wyobraźnią ludzi po obu stronach żelaznej kurtyny. Kosmiczne fascynacje stały się wszechobecne – zarówno w sztuce, jak i w życiu codziennym. Zmieniły też myślenie o formie architektonicznej.

Budowle takie jak Spodek, który wylądował w centrum Katowic w dziesiątą rocznicę lotu Gagarina, hotel z nadajnikiem telewizyjnym, upodabniający górę Ještěd do kosmodromu, albo schronisko na Śnieżce, wydające się pozaziemską stacją badawczą, natychmiast okrzyknięto ikonami. Nie przypadkiem Bratysławę, gdzie dzięki federalizacji kraju powołano w latach siedemdziesiątych liczne instytucje narodowe, Słowacy ukształtowali jako „kosmiczną” stolicę.

Szczególnym typem architektury *high-tech* były wieże telewizyjne – symbol epoki międzyplanetarnej i komunikacji pokonującej ograniczenia. W socjalistycznych metropoliach były znakiem zaawansowania technologicznego, a jednocześnie wносиły ambiwalentny podtekst wszechobecnej kontroli. Wiele projektów sondujących krańcowe możliwości architektury albo ekspansji człowieka we wszechświecie powstawało na obrzeżach, z dala od oka partyjnych decydentów – w sudeckim Libercu, gdzie działała Grupa SIAL, w dolnośląskim Wrocławiu, gdzie odbył się przegląd *Terra X*, czy w górzystej Słowacji, gdzie Grupa VAL ulokowała swoje na wpół surrealistyczne wizje.

Powojnie uczyniło architekta artystą-inżynierem, badaczem procesów społecznych, znawcą ekonomii i promotorem nowych technologii. Współ z grotem rozmaitych specjalistów stał się on kreatorem materialnego świata. Niemal demiurgiem! Dzięki architekturze, racjonalnej urbanistyce i planowaniu przestrzennemu wprowadzał ład i kontrolował zmiany zachodzące w przestrzeni.

W Europie Środkowej totalne wizje modernizmu spotkały się z totalitaryzmem, a jednocześnie jedno z drugim nie było tożsame. Snuto utopię synturbanizmu jako remedium na niedoskonałości świata, wznoszono Koldům, socjalistyczną jednostkę mieszkalną, tworzone supernowoczesne estońskie kołchozy, przeobrażano Górnośląski Okręg Przemysłowy w rozległy industrialny ogród. Powstały miasta niemal idealne: Nowe Tychy, Nowy Belgrad – jako nowa stolica Jugosławii – czy odbudowywane po trzęsieniu ziemi Skopje.

Prefabrykacja wydawała się skuteczną odpowiedzią na wielką urbanizację towarzyszącą forsownej industrializacji. Poszukiwano systemu, który z kilku elementów dałby maksymalną liczbę wariantów, aby masowo produkować możliwie różnorodne domy. Marzenie to ziściło się połowicznie. A także

zaskakująco – w multiplikowalnych kolorowych jugokioskach, albo zabawnie – w kostce Rubika.

Niestety skojarzenie socmodernizmu z architekturą uprzemysłowioną i skolektywizowaną przesłoniło najwybitniejsze indywidualności, twórców pewnych własnego języka, wchodzących w dialog z dorobkiem poprzednich epok. Jednym z celów wystawy było wydobyć ich z cienia.

Modernizm zaspokajał nie tylko życiowe potrzeby „człowieka socjalistycznego”. Z myślą o głębszym, duchowym wymiarze egzystencji komunizm wypracował nowe, świeckie rytuały i ich odpowiednią oprawę. Pałace ślubów i domy pożegnań wpisały się w socjalistyczną codzienność. Te ostatnie często łączono z krematoriami, które w Europie Środkowej nie były nowością; miały precedensy na przykład w międzywojennej Czechosłowacji, lansującej laicki model państwa i społeczeństwa.

Popularny plakat z uśmiechniętym kosmonautą obwieszczał: *Boga nie!*. W komunizmie nie było miejsca na transcendencję, a wraz z jego rozwojem religia miała ostatecznie zniknąć. Ale nie zniknęła. Jednocześnie w Kościele katolickim dokonała się epokowa zmiana – uwspółcześnienie i otwarcie na świat. Podstawowymi innowacjami, jakie wprowadził Sobór Watykański II, były skierowanie uwagi na wolnostojący ołtarz i postulat takiego rozwiązania przestrzeni, aby wierni najlepiej przeżywali współuczestnictwo w liturgii.

W każdym kraju socjalistycznym sytuacja religii kształtowała się inaczej, co rzutowało na architekturę sakralną albo na jej brak. A zarazem przeświadczenie o powszechnym ateizmie w tych krajach pozostało tak silne, że budowle sakralne – różnych denominacji, nawet te najwybitniejsze – w szerszej perspektywie są przeoczonym dziedzictwem. Gdy Fritz Wotruba kończył wiedeński kościół okrzyknięty rzeźbą, dalej na wschód i też nad Dunajem, w Orszowej, wznoszono świątynię, której twórcy równie odważnie obeszli się z betonem. Ale z przyczyn politycznych nie mogli zyskać rozgłosu.

Obok budowy nowego, lepszego materialnego świata wielkim zadaniem stało się opłakanie wojennej tragedii. Po stalinizmie sławiącym zwycięstwo i bohaterstwo żołnierzy przyszedł czas na żałobę po cywilnych ofiarach. Totalność

drugiej wojny światowej polegała bowiem na tym, że w jej wir zostały wciągnięte nie tylko armie, lecz w ogromnej mierze zwykli ludzie.

Przypominanie bestialstwa nazistów było częścią zimnowojennej retoryki zakładającej, że wspierane przez USA Niemcy Zachodnie jawią się jako spadkobiercy Trzeciej Rzeszy. Zakłamaną była również prawda o rozmiarach Zagłady Żydów. A mimo to upamiętnienia obozów śmierci – operujące pustką, abstrakcją i oszczędnymi, acz przejmującymi środkami – stały się przestrzeniami empatycznej interakcji, w których widz przestawał być biernym odbiorcą, ale stawał się ich współtwórcą i pamiętającym.

Obok ofiar ludobójstwa starano się również utrwalić wysiłek antyfaszystowski, jak w muzeum-rzeźbie w słowackiej Bańskiej Bystrzycy czy w czarnogórskim Kolašinie. To właśnie w Jugosławii wypracowano wspaniałą kulturę pamięci i niezwykle repertuar jej miejsc – od monumentalnych rzeźb, przez cmentarze czy parki, aż po złożone kompleksy spajające architekturę i rzeźbę z innymi sztukami oraz z kształtowaniem krajobrazu. Jugosłowiańskimi specjalnościami stały się łączenie upamiętniania z codzienną egzystencją, a pod względem estetycznym – innowacje i eksperymenty. Bogdan Bogdanović okazał się mistrzem tej architektury, a jednocześnie osobnym wszechświatem. Jego dzieła powstały jako ludzkie miejsca, w których pamięć jest częścią toczącego się dalej życia i które dają pocieszające zapewnienie, że przezwycięża ono śmierć nawet w obliczu najstraszniejszego zła.

Od połowy lat siedemdziesiątych z uczuciem zawodu patrzono na rosnący dystans dzielący państwa socjalistyczne do Zachodu. Z przerażeniem uświadamiano sobie niewydolność systemu. Katastrofa w Czarnobylu była tego dotkliwym dowodem. I niemożliwym do ukrycia początkiem końca komunizmu.

Kryzys modernizmu zarysował się już wcześniej. Przy deskach kreślarskich zajęło miejsce nowe pokolenie architektonicznych „dysydentów” niepodzielające wiary „demiurgów” w jedyny dobry świat. Dehumanizacja siedlisk

ludzkich i katastrofa ekologiczna stawały się faktem. Bunt był kwestią czasu. W totalitarnym społeczeństwie coraz głośniej upominano się o prawa człowieka. Z kolei od architektury domagano się pierwiastka ludzkiego. Humor i ironia – znamiona postmodernizmu – w socjalistycznym kontekście były antidotum na poczucie bezsensu i tkwienia w pułapce. Postmodernizm oznaczał powrót do rodzimości i tożsamości. Natura odzyskała status partnerki, modernistyczne uniwersalia zostały podważone, wzrastało znaczenie tego, co niepowtarzalne, odrębne, indywidualne.

Igrzyska olimpijskie w Moskwie były łabędzim śpiewem imperium sowieckiego. Lokując część zawodów w Tallinnie, starano się w oczach gości potwierdzić, że ZSRR „dogonił” już Zachód. Jakość estońskiej architektury nie odbiegała od niego, natomiast od radzieckich standardów dzieliła ją przepaść. Dystopię socjalistycznej nowoczesności jaskrawo ukazała bukareszteńska Ceaușima, a ostatecznie również wojna w rozpadającej się Jugosławii.

U schyłku komunizmu budowano niewiele i byle jak. Najciekawsza jest papierowa architektura. Podzwonne dla modernizmu przybrało kształt wymagowanych cmentarzy czy budowli z niepotrzebnych projektów, kalk i brystoli. Także europejski komunizm trafi niebawem na śmietnik historii...

W 1989 roku system zaczął się chwiać w posadach. Najpierw Polska, a za nią inne kraje wyswabadzały się z komunizmu, zwracały ku demokracji, wolności słowa i gospodarce rynkowej. Bezradny Związek Radziecki, przygnieciony skalą zapaści i miotany wstrząsami, odszedł do przeszłości w ostatnim dniu 1991 roku. Marny koniec europejskiego komunizmu oznaczał także to, że jego architektoniczny dorobek nagle stał się kłopotliwym dziedzictwem.

W połowie lat dziewięćdziesiątych Adam Miłobędzki nazwał tę spuściznę socmodernizmem i pokusił się o pierwszą jej ocenę. Siłą rzeczy wypadła niekorzystnie – setki realizowanych przez państwo blokowisk wcielających w życie dogmat inżynierii społecznej, wielka płyta i fabryki domów, architektura stypizowana, skrajnie ekonomiczna i utylitarna, rezultat biurokratyzacji zawodu architekta. Innymi słowy: „era postartystyczna”, reprodukująca drugorzędny funkcjonalizm biernie zapożyczony z Zachodu – oto socjalistyczny modernizm w oczach Miłobędzkiego. Dziś wiemy, że to krytyka zbyt surowa. Zdajemy sobie też sprawę, że komunizm był złym rozwiązaniem, ale problemy, z którymi próbował się mierzyć, istniały w rzeczywistości. Wiele z nich nadal pozostaje nierozwiązanych. Gdy ideologia zwietrzała, świadomi ograniczeń naszych czasów staraliśmy się spojrzeć na socmodernizm na nowo. Dalecy od jednoznacznych rozstrzygnięć.

dr Łukasz Galusek

KONCEPCJA WYSTAWY *dr Łukasz Galusek, dr Michał Wiśniewski*

KURTORZY *dr Łukasz Galusek, dr Michał Wiśniewski, Natalia Żak*

ARCHITEKTURA WYSTAWY *Barbara Nawrocka,*

Dominika Wilczyńska (Miastopracownia)

PRODUKCJA *Dorota Kosiec*

PROJEKT ALBUMU I PROJEKT DROGÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE

Kuba Sowiński

ODZYSKI-OBIEKTY

BOGUSŁAW BACHORCZYK

8 MARCA – 14 KWIETNIA

Wystawa w średniowiecznych piwnicach Międzynarodowego Centrum Kultury była prezentacją prac Bogusława Bachorczyka z lat 2019–2024. Tytułowe odzyski-objekty artysta wykreował ze znalezionych przedmiotów – artefaktów, naturalnych relikwii, często wręcz zwykłych śmieci. „Odzyskane” i użyte ponownie w nieoczywistych kombinacjach zyskały nie tylko intrygujące walory wizualne, ale i nowe, niemal magiczne znaczenia. Ich artystyczną ekspresję i sens należałoby odczytywać w kontekście swoistej „kultury odpadów”, rozpatrywanej zarówno w wymiarze ekologicznym, jak i w spektrum zmian, które w ostatnich latach przynosi dyskurs posthumanizmu. Posthumanizm bowiem, podważając rolę człowieka jako nadrzędnego gatunku, podkreśla między innymi wagę naszych relacji z przedmiotami. Taka perspektywa pozwala dostrzec w „przedmiocie gotowym” / odpadzie / śmieciu – którego obecność w sztuce zawdzięczamy Marcelowi Duchampowi – nowy i emocjonujący potencjał.

Stało się to przesłaniem ekspozycji, w której mocno wybrzmiała swoista ciekawość i czułość Bogusława Bachorczyka wobec rzeczy. To one są siłą napędową jego sztuki. Znajdowanie ich, przyglądanie się, odzyskiwanie, wybieranie, przekształcanie – to czynności, dla których przestrzenią jest nie tylko pracownia artysty. Dzięki kilkukrotnym pobytom nad morzem w czasie rezydencji artystycznych w Ustce odkrył on osobliwą energię nadbrzeży Bałtyku. Z plastikowym workiem na śmieci w ręce, wsłuchując się w odgłosy fal, świst wiatru, chrzęst piachu pod stopami, zrozumiał, że „plaża jest wielką pracownią”. Zebrane odpady, dziwne znaleziska dały impuls do stworzenia prezentowanych na wystawie intrygujących form rzeźb: zarówno paradnych, w stylu glamour strojnych *Infantek* i *Infantów*, jak i niepokojących, drapieżnych, czasem groteskowych *Kreatur* oraz różnorodnych i barwnych *Tropikalnych bytów* czy *Roslin*.

To, co je wszystkie łączy, to metoda pracy. Z pozornie nieprzystających do siebie rzeczy artysta wykreował nowe twory. Na ten asamblażowy warsztat „przeszczepił” rzeźbiarski fach i instynkt majsterkowicza. W istocie za każdym razem przeprowadzał proces upcyclingu, tworząc z surowców wtórnych przedmioty o wyższej wartości – dzieła sztuki. Bachorczyk – absolwent szkoły Kenara w klasie rzeźby – często nadmienia, jak ważne dla niego były lekcja i osobowość Władysława Hasiora, którego zakopiańską galerię często odwiedzał. Drugim wzorem i ważnym bodźcem pozostał Constantin Brâncuși i jego mistrzowskie transponowanie prostej karpackiej ciesiołki w awangardowe i wysublimowane formy rzeźbiarskie.

Bogusław Bachorczyk urodził się w Suchej Beskidzkiej w 1969 roku. Ukończył Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie, uzyskując dyplom na Wydziale Malarstwa w pracowni Włodzimierza Kunza. Od 2002 roku nieprzerwanie związany z krakowską uczelnią, gdzie obecnie jest profesorem i prowadzi III Pracownię Interdyscyplinarną na Wydziale Malarstwa.

dr Monika Rydiger

OŚRODEK WYSTAW

AUTORKA I KURATORKA *dr Monika Rydiger*

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *Patrycja Ochman-Tarka, Paulina Ochman*

PRODUKCJA *Dorota Kosiec*

TO, CO DZIKIE, NIE MA SŁÓW

MICHAŁ KORTA

25 KWIETNIA – 2 CZERWCA

Wystawa autorskiego projektu fotograficznego badającego relację między światem zwierząt i ludzi, której tytuł jest fragmentem wiersza szwedzkiego poety Tomasza Tranströmera. W zaprezentowanym w średniowiecznych piwnicach Międzynarodowego Centrum Kultury cyklu *The Shadow Line* (2012–2024) Michał Korta eksplorował świat zwierząt, które fotografował po zmroku w ich naturalnym otoczeniu. Na kilkadziesiąt pokazanych, czarno-białych prac złożyły się „fotograficzne portrety” nocnych myśliwych, przemierzających lasy, pola i wsie w poszukiwaniu pożywienia czy schronienia, oraz dzikich stworzeń, które przystosowały się do życia w środowisku zdominowanym przez człowieka. Ich nocna krzątania stała się rewersem toczących się za dnia ludzkich spraw.

Na fotografiach Korta świat zwierząt rządzi się swoimi prawami. Intuicja, interpretacja ruchu, dźwięku, zapachu czy spojrzenia są nieodłącznymi elementami percepcji otoczenia i komunikacji. Ten język bez słów zdeterminował jednocześnie postrzeganie samego fotografa i jego interakcje ze zwierzętami. Nocne spacerowanie stały się ćwiczeniami z uważności i wyzwaniem wykraczającym poza czysto techniczne trudności pracy w ciemności, poza komfortem studia fotograficznego.

Powstałym w plenerze nokturnowym fotografiom na wystawie towarzyszyły zdjęcia zwierzęcych czaszek wykonane w pracowni artysty. „Wszystko zaczęło się od jednej czaszki, znalezionej na uboczu drogi” – powie twórca. Potem pojawiły się kolejne, дарowane przez znajomych i przyjaciół. Sfotografowane na ciemnym jak najczarniejsza noc tle przeobraziły się w intrygujące, niemal rzeźbiarskie formy. Te swoiste martwe natury niosą ze sobą nie tylko refleksję o przemijaniu, ale też nasuwają skojarzenia z wanitatywną ikonografią i symboliką. Za tytułową linią cienia czeka nie tylko fotograficzna opowieść o życiu

„tu i teraz”, lecz także kres, domknięcie, cisza. Wszak wobec tego, co ostateczne, wszyscy jesteśmy zwierzętami.

Projekt *The Shadow Line* jest zapisem doświadczenia, które artysta umiejętnie przełożył na język wizualny. Korta wykorzystał zarówno fotografię analogową, jak i cyfrową, a nawet zdjęcia wykonane telefonem komórkowym. Rozmyte, „widmowe”, niekiedy nawet bliskie abstrakcji kontury wymuszają skupienie. Odbiorca-widz tak jak artysta wędrujący nocą zmuszony jest wytężyć wzrok i „wysłuchać” się w te czarno-białe obrazy. Są w nich spokój i gwałtowność, ułkucie i poruszenie. Fotografie stają się emocjami.

Nocne wędrówki Korta nie zamieniły się jednak nigdy w „polowanie” na obrazy, wyprawę po zdjęcia-trofea. To spotkanie na styku tego, co zwierzęce i ludzkie, otworzyło jednocześnie drogę do krytycznej refleksji. O naszej relacji ze zwierzętami. O przestrzeni, którą współdzielimy, choć tak wiele razy chcieliśmy ją zawłaszczyć. O tym, co ignorowane, lecz znajdujące się tuż obok. W cyklu *The Shadow Line* Michał Korta dobitnie udowodnił, że nocą można zobaczyć więcej – a świat wokół nas to wspólnota więcej niż tylko ludzka.

Natalia Żak

OŚRODEK WYSTAW

KURATORKA Natalia Żak

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY Patrycja Ochman, Paulina Ochman

PRODUKCJA Dorota Kosiec

PROJEKT FOTOBOOKA I DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE Kuba Sowiński

JURKOVIČ – KAFKA – BAJEK SPOTKANIE NA KRAWĘDZI

30 WRZEŚNIA – 27 PAŹDZIERNIKA

Wystawa zaprezentowana w średniowiecznych piwnicach Międzynarodowego Centrum Kultury koncentrowała się na najnowszym cyklu prac Zbigniewa Bajka *Wieczne odpoczywanie* (2022–2023), poświęconym twórczości Franza Kafki zderzonej z krajobrazem cmentarzy wojennych zaprojektowanych przez Dušana Jurkoviča. Jednocześnie stanowiła niezwykle intensywne doświadczenie artystyczne, będące refleksją nad współczesnym stanem świata i jego historycznymi kontekstami. Przyczynkiem do powstania dzieł była zbrojna agresja Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku. Poprzez immersyjne sięganie poza czas Bajek doprowadził do spotkania uniwersalnego, wciągając w głąb różne rzeczywistości: od przeszłości przez teraźniejszość po przyszłość. Ingerując w sferę sacrum, artysta wprowadza nowy znak, metafizycznie podkreśla rolę światła – to zgaszonego, to znów zapalonego. Przedstawia bunt wobec zniszczenia i destrukcji, które nieustannie dotykają ziemskie profanum. Wkroczenie przez Bajka w pandemoniczny świat wojny skonfrontowany z surowym egzystencjalizmem początku XX wieku odbywa się bez zbędnego moralizatorstwa. Uwydatnia natomiast ludzkie role życiowe, przypominając, że każde *carpe diem* kończy się *memento mori*. „Spotkanie na krawędzi” Jurkoviča, Kafki i Bajka jest nieustanną konfrontacją życia i śmierci, światła i mroku, dialogiem, który poprzez artystyczny gest prowadzi ku ciągłym poszukiwaniom prawdy o sensie ludzkiego bytu. Wędrując poprzez swoiste sytuacje graniczne mas, artysta nie zapomina o jednostkowym doświadczeniu. Akcentuje je w dziełach celowym zniszczeniem, które zostawia trwałe ślady w strukturze.

Dopełnieniem wystawy zwielfokrotniającym poczucie niepewności i osamotnienia są: projekcja wideo ze ścieżką dźwiękową autorstwa Jacka Niepołomskiego oraz haftowane tkaniny pochodzące z powstałego w 2015 roku cyklu *Zadrapania* Zbigniewa Bajka. Wszystkie elementy wystawy współtworzyły atmosferę niepewności i osamotnienia, zwielfokrotniając emocjonalny ładunek całej narracji. „Spotkanie na krawędzi” – jak określił to autor – stało się nie tylko artystycznym gestem, ale także głębokim dialogiem z widzem, w którym każdy mógł odnaleźć własne refleksje na temat kruchości ludzkiego bytu.

Karolina Wójcik
OŚRODEK WYSTAW

KURATORZY *prof. Zbigniew Bajek, Karolina Wójcik*
ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *prof. Zbigniew Bajek, dr Wojciech Kopeć*
PRODUKCJA *Karolina Wójcik*
PROJEKT DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE *Joanna Tyborowska*

TATA W TELEFONIE

28 CZERWCA – 21 LIPCA

Wystawa *Tata w telefonie*, której partnerem było Międzynarodowe Centrum Kultury, została zorganizowana w ramach 21. Edycji Miesiąca Fotografii w Krakowie przez Fundację Sztuk Wizualnych, Galerię Promocyjną i Staromiejski Dom Kultury. Wystawa była opowieścią o dramacie wojny w Ukrainie z punktu widzenia rodzin, które przez nią rozdzielone, żyją hybrydowo. O tym, jak ukraińskie rodziny próbują radzić sobie na co dzień w trudnej wojennej rzeczywistości oraz jak dzięki technologii można posiadać namiastkę domu na froncie, a zarazem wojnę w domu. Przejmujący projekt zmuszał także do refleksji nad rolą kobiet i kategorią współczesnej męskości w postsowieckich krajach. Wiele białoruskich i ukraińskich rodzin, sprzeciwiając się reżimowi Łukaszenki i uciekając przed wojną, zdecydowało się opuścić swoje domy i zamieszkać w Polsce. Od czasu rosyjskiej agresji na Ukrainę w 2022 roku do Polski mogą przyjeżdżać tylko ukraińskie kobiety i dzieci, przez co wiele rodzin zostało rozdzielonych.

Wystawa pary białoruskich fotografów: Julii Leidik i Eugene’a Kanapleva, którzy w swojej twórczości podejmują tematy wykluczenia, sytuacji społeczno-politycznej czy białoruskiej propagandy, utrwaliła portrety rodzin uchodźców w ich naturalnym otoczeniu, często naznaczone tymczasowością i gotowością powrotu do domu w każdej chwili. Te obrazy mają jeden niepokojący element – ojciec jest w nich obecny wyłącznie na ekranie smartfona. Dzięki telefonom i komputerom mężczyźni spędzają czas z najbliższymi podczas ważnych uroczystości, ale też najprostszych codziennych czynności: wspólnych spacerów, posiłków czy odrabiania lekcji.

Karolina Wójcik
OŚRODEK WYSTAW

KURATORKA Kaja Werbanowska
ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY Karolina Wójcik
ORGANIZACJA Fundacja Sztuk Wizualnych, Galeria Promocyjna,
Staromiejski Dom Kultury
PROJEKT DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE
Fundacja Sztuk Wizualnych

all Marion (Marek) Marion
Marek Marek Marek Marek

[NIE]CODZIENNA START

4-24 LISTOPADA

Wystawa została pomyślana jako inauguracja dwuletniego projektu badawczo-artystycznego pod nazwą *(Nie)codzienna. Sztuka i kontekst* zainicjowanego przez Instytut Malarstwa i Edukacji Artystycznej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Była to prezentacja sylwetek ośmiorga artystów, którzy w jego ramach – do końca 2025 roku – zaplanowali działania w przestrzeni publicznej, wykorzystując różne gatunki i formy sztuki. To grono uznanych twórców – Agata Agatowska, Sebastian Bożek, Norbert Delman, Piotr Jargusz, Cecylia Malik, Eric Mayen, Kinga Nowak i Stach Szumski. Ekspozycja okazała się znakomitą okazją do skonfrontowania ich prac i dotychczasowych doświadczeń w działaniach outdoorowych. Co ważne, każdy z uczestników projektu stosuje odmienne praktyki artystyczne i w inny sposób wykorzystuje je w przestrzeni publicznej. Wystawa zatem kierowała uwagę widzów ku poznaniu ich indywidualnych wyborów. Miała również uwrażliwić na istotne aspekty, takie jak dialog dzieła z konkretnym miejscem, odkrywanie, ale i dopełnianie jego tożsamości poprzez sztukę czy badanie, na czym może polegać inna niż pomnikowa funkcja rzeźby w przestrzeni publicznej. Prowokowała też do refleksji: jak może w niej funkcjonować malarstwo; jak odbierana jest sztuka zaangażowana, jak może korespondować z aktywizmami miejskimi, działaniami proekologicznymi; jakie ma znaczenie dla artysty/artystki społeczny i polityczny kontekst miejsca i czasu; czym stają się w krajobrazie miejskim murale, jaki wpływ może mieć sztuka na społeczny odbiór różnych miejsc w przestrzeni publicznej, jaki jest potencjał artystycznych działań w nadawaniu im nowych znaczeń lub funkcji.

Wystawa „na start” stała się wykładnią założeń projektu, wstępem do tych działań i przedstawieniem uczestników. Dla samych twórców zderzenie ich razem w przestrzeni patio mck było sposobnością do porównania własnych postaw i „metod” kreacji w różnych publicznych kontekstach.

dr Monika Rydiger

OŚRODEK WYSTAW

AUTORKI I KURTORKI *Agata Agatowska, Agata Małodobry, dr Monika Rydiger*

LIDERKA PROJEKTU *Agata Agatowska*

ARANŻACJA PLASTYCZNA WYSTAWY *Agata Agatowska, Agata Małodobry,*

dr Monika Rydiger, Konrad Peszko

ORGANIZATOR PROJEKTU I WYSTAWY *Instytut Malarstwa i Edukacji Artystycznej
Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej*

PARTNER PROJEKTU *Międzynarodowe Centrum Kultury*

PROJEKT DRUKÓW TOWARZYSZĄCYCH WYSTAWIE *Sebastian Bożek*

SEBASTIAN BOJARSKI

Sebastian Bojarski (ur. 1972) jest artystą multidyscyplinarnym, który w swojej twórczości łączy sztukę wizualną z muzyką i literaturą. Jego prace są często oparte na koncepcjach z zakresu teorii informacji i teorii chaosu. W swojej sztuce Bojarski wykorzystuje różne media, w tym malarstwo, rzeźbę i instalacje. Jego prace są często oparte na koncepcjach z zakresu teorii informacji i teorii chaosu.

W swojej sztuce Bojarski wykorzystuje różne media, w tym malarstwo, rzeźbę i instalacje. Jego prace są często oparte na koncepcjach z zakresu teorii informacji i teorii chaosu. W swojej sztuce Bojarski wykorzystuje różne media, w tym malarstwo, rzeźbę i instalacje. Jego prace są często oparte na koncepcjach z zakresu teorii informacji i teorii chaosu.

W swojej sztuce Bojarski wykorzystuje różne media, w tym malarstwo, rzeźbę i instalacje. Jego prace są często oparte na koncepcjach z zakresu teorii informacji i teorii chaosu.

W swojej sztuce Bojarski wykorzystuje różne media, w tym malarstwo, rzeźbę i instalacje. Jego prace są często oparte na koncepcjach z zakresu teorii informacji i teorii chaosu.

Fot. / Photo Wojciech Flusinski
Фото Вадим Флусинский

WYSTAWY POZA SIEDZIBĄ MCK

SKARBY KRAKOWA

45 LAT WPISU NA LISTĘ UNESCO

15–28 stycznia, Paryż

1–15 marca, Kluż-Napoka

ARCHITEKTURA NIEPODLEGŁOŚCI W EUROPIE ŚRODKOWEJ

19 lutego – 19 marca, Bukareszt

DOMOWROTY

WŁODZIMIERZ PUCHALSKI

26 lipca – 1 grudnia, Lwów

Wystawa planszowa *Skarby Krakowa*, przygotowana przez mck na zamówienie Urzędu Miasta Krakowa z okazji 45. rocznicy wpisu Krakowa na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*, w wersjach francuskiej i rumuńskiej przybliżyła paryskiej i klużyńskiej publiczności fenomen miasta – siedziby polskich królów, dawnej stolicy kraju, skarbcza dzieł sztuki i narodowych pamiątek wpisanych w unikatowy zespół architektoniczny. Prezentacja w Ambasadzie RP w Paryżu i w Bibliotece Wojewódzkiej „Octavian Goga” w Kluż-Napoka zarysowała też okoliczności wpisu i porównała Kraków sprzed czterdziestu pięciu lat z dzisiejszym obliczem miasta. Plansze opracowały Joanna Ziętkiewicz-Kotz i Paulina Orłowska-Bańdo, a partnerami pokazu byli Urząd Miasta Krakowa i Instytut Polski w Bukareszcie.

Z kolei w Muzeum Rumuńskiej Literatury w Jassach w Rumunii można było oglądać wystawę planszową *Architektura niepodległości w Europie Środkowej* w rumuńskiej wersji językowej, będącą skróconą wersją ekspozycji prezentowanej w Galerii mck na przełomie 2018 i 2019 roku, kuratorowaną przez dr. Łukasza Galuska, dr. Żannę Komar, Helenę Postawkę-Lech, dr. Michała Wiśniewskiego i Natalię Żak. Myślą przewodnią wystawy stało się ukazanie dynamicznego okresu po roku 1918 w całym spectrum zmian, jakie się wówczas dokonywały, a znalazły swoje odbicie w przestrzeni, urbanistyce i architekturze nowych państw, wyłonionych na mapie Europy Środkowej. Partnerem pokazu był Instytut Polski w Bukareszcie.

W drugiej połowie roku w Miejskim Centrum Artystycznym lwowianie oglądali wyjątkową kolekcję fotografii Włodzimierza Puchalskiego – polskiego przyrodnika, fotografa i filmowca. Wystawa miała premierę w Galerii mck latem 2022 roku. „Domowroty” są w polskiej terminologii naukowej odpowiednikiem określenia *homing*, które opisuje wrodzoną zdolność zwierząt do odnajdowania drogi do domu, niezależnie od miejsca, w którym przebywają. W kontekście wystawy domowroty odnoszą się do bocianów ze wsi Butyny, gdzie w 1937 roku Puchalski uczestniczył w badaniach nad tym niezwykłym fenomenem. Współcześnie Butyny oraz pobliskie Mosty Wielkie należą do Ukrainy. Tym mocniej nabierają one symbolicznego znaczenia, będąc odniesieniem

do trwającego konfliktu między rosyjskim agresorem a broniącymi swojej wolności Ukraińcami. Partnerami kuratorowanej przez Andrija Bojarova wystawy były: Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowo-Wschodniej we Lwowie, Miejskie Centrum Artystyczne we Lwowie i Muzeum Niepołomickie Zamek Królewski w Niepołomicach.

Paulina Orłowska-Bańdo

WYDAWNICTWO MCK

KONFERENCJE SEMINARIA

7. FORUM DZIEDZICTWA EUROPY ŚRODKOWEJ ODPOWIEDZIALNOŚĆ I ODNOWA

4-5 WRZEŚNIA

Międzynarodowe Centrum Kultury już po raz siódmy zorganizowało Forum Dziedzictwa Europy Środkowej, największe w tej części kontynentu spotkanie ekspertów zajmujących się dziedzictwem kulturowym. Ta odbywająca się w Krakowie cykliczna konferencja stanowi efekt współpracy Grupy Roboczej Ekspertów do spraw Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej, w skład której wchodzi obecnie przedstawiciele: Ministerstwa Kultury Republiki Czeskiej, Ministerstwa Budownictwa i Transportu Węgier, Rady Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej oraz mck w Krakowie. Dodatkowym partnerem edycji było Centrum Badań Miejskich w Europie Środkowo-Wschodniej we Lwowie. Poprzednie odsłony wydarzenia poświęcono takim zagadnieniom jak: teoria dziedzictwa w Europie Środkowej, granice dziedzictwa, fenomen miasta, relacje pomiędzy dziedzictwem a społeczeństwem, relacje pomiędzy dziedzictwem a środowiskiem oraz zależności między dziedzictwem a rozwojem.

W związku z przypadającymi w 2024 roku okrągłymi rocznicami: 70-leciem Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego (konwencji

Dyr. Łukasz Galusek wita uczestników Forum zebranych w sali „Pod Kruki”

Dr Tamás Fejérdy

haskiej) oraz 60-leciem uchwalenia Międzynarodowej Karty Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych (tzw. Karty weneckiej) Forum odbyło się pod rozumianym wielopłaszczyznowo tytułem *Odpowiedzialność i odnowa*. Kluczowym zaś kontekstem obrad była pełnoskalowa wojna w Ukrainie, niosąca zniszczenia również dla dóbr kultury. Bieżąca sytuacja geopolityczna, w tym wyzwania, jakie musi podjąć Ukraina w obliczu konieczności odbudowy po trwającej wciąż wojnie, pozwoliły na przyjrzenie się aktualności i użyteczności konwencji haskiej i Karty weneckiej.

Po przerwie spowodowanej pandemią COVID-19 siódme Forum ponownie przyjęło stacjonarny format. W nawiązaniu do pierwszej edycji tegoroczne obrady zrealizowano w formie nie konferencji, a debat eksperckich, w których wzięło udział dwudziestu ośmiu zaproszonych gości reprezentujących jedenaście krajów: Polskę, Czechy, Słowację, Węgry, Ukrainę, Litwę, Rumunię, Niemcy, Belgię, Hiszpanię i Bahrajn. Wykład otwierający, dotyczący zniszczeń zasobu

Roman Szpyrka, doradca prokuratora generalnego Ukrainy, w rozmowie z dyr. Łukaszem Galuskim

Dr Katarzyna Jagodzińska, kierowniczka Europa Nostra Heritage Hub na Europę Środkową w Krakowie, z uczestnikami panelu: dr. Vaidasem Petrilisem z Politechniki w Kownie, dr Zuzaną Kochánkovą z Ministerstwa Kultury Słowacji, dr Iriną Iamandescu z Rumuńskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Aleksandrą Brodowską z polskiego Narodowego Instytutu Dziedzictwa

dziedzictwa kulturowego w Ukrainie, wygłosił Roman Szpyrka, doradca prokuratora generalnego Ukrainy. Kontynuacją tej prelekcji był pierwszy panel, poświęcony międzynarodowej odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciwko dziedzictwu kulturowemu. Dyskusja ta skoncentrowała się na prawnych i etycznych kwestiach kształtujących współczesny dyskurs wokół sankcjonowania niszczenia zasobu dziedzictwa kulturowego oraz na refleksji nad przeszłymi osiągnięciami i dążeniami do usprawnienia mechanizmów mających zapewnić skuteczność działań na tym polu.

Drugi panel również oscylował wokół pojęcia odpowiedzialności, acz w innym tego słowa rozumieniu. Jego tematem było to, kto jest i kto powinien być odpowiedzialny za opiekę nad dziedzictwem w Europie Środkowej. Jego

Sesja dotycząca międzynarodowej odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciwko dziedzictwu kulturowemu, od lewej: Marek Świdrak, dr Kateryna Busol, Petra Kroupová, prof. dr hab. Kamil Zeidler

Wykład inauguracyjny – Roman Szpyrka, doradca prokuratora generalnego Ukrainy

przedmiotem była analiza głębokich przemian strukturalnych w zarządzaniu dziedzictwem w Europie Środkowej w ciągu ostatnich trzech dekad, katalizowanych przez gwałtowne zmiany polityczne i gospodarcze. Uczestnicy zagłębili się w niuanse rekonfiguracji puli interesariuszy dziedzictwa i jego decydentów, a także redefiniowania ich ról w szybko zmieniającym się krajobrazie – od rosnącego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego po zmaganie się z odpowiedzialnością za zachowanie „dziedzictwa bez spadkobierców”. Obradom pierwszego dnia Forum towarzyszyło zwiedzanie wystawy *Odesa. Długi wiek xx w sztuce* w Galerii mck.

Drugi dzień Forum upłynął na debatach związanych z tematem odnowy – dziedzictwa samego w sobie, jak i poprzez nie. Pierwsza dyskusja (trzeci panel)

Od lewej: Roman Szpyrka, doradca prokuratora generalnego Ukrainy; Ondřej Chrát, wiceminister kultury Czech; Iryna Jaremczuk, zastępczyni konsula generalnego Ukrainy w Krakowie; i Wiaczesław Wojnarowski, konsul generalny Ukrainy w Krakowie

Sesja dotycząca powojennej odnowy dziedzictwa w Ukrainie, od lewej: dyr. Łukasz Galusek; Aleksandra Brodowska, Narodowy Instytut Dziedzictwa; Marta Cienkowska, wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego; Ondřej Chrát, wiceminister kultury Czech; Ołeksandra Kowalczuk, Odeskie Narodowe Muzeum Sztuki; i dr Sofia Dyak, Lwowskie Centrum Historii Miejskiej

poświęcona była Karcie weneckiej, która po sześćdziesięciu latach od jej przyjęcia pozostaje kamieniem węgielnym wytycznych dotyczących renowacji zabytków pomimo jej powstania w zupełnie innych okolicznościach. Panel poświęcony był ocenie trwałego wpływu tego przełomowego dokumentu, analizie jego adekwatności i ocenie żywotności jego zasad w kontekście zmieniających się praktyk konserwatorskich i wyzwań stawianych przez zniszczenia wojenne. Czwarta debata skoncentrowana była na fenomenie dziedzictwa jako narzędzia odnowy społecznej, kulturowej i gospodarczej. Dyskutanci przybliżyli podczas niej innowacyjne strategie wykorzystania dziedzictwa jako dynamicznej siły pozytywnych zmian we współczesnym społeczeństwie, w tym na polu rewitalizacji społeczności,

Od lewej: dr Michał Wiśniewski; dr María Luz Martínez Seijo, Kongres Deputowanych, Hiszpania; Andries Gryffroy, Parlament Flamandzki, Belgia; dr Maja Kominko, Organizacja Zarządzania Dziedzictwem (HERITAGE); i Robert K. Huber, BHROX bauhaus reuse

Od lewej: prof. Bogusław Szmygin, prezes Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS; dr Tamás Fejédy i prof. Jacek Purchla

wzmacniania więzi społecznych, wspierania tożsamości i napędzania korzyści ekonomicznych, takich jak turystyka, tworzenie miejsc pracy i rozwój lokalny. Ostatnia z eksperckich debat poświęcona była planowaniu powojennej odnowy dziedzictwa w Ukrainie. Panel ten przyniósł liczne refleksje nad historycznymi przykładami różnorodnych doświadczeń powojennego układania polityki dziedzictwa kulturowego, jakie mogą być cenne dla przygotowania prac nad strategią odnowy dziedzictwa w Ukrainie. Rzucając światło na udane inicjatywy i wyciągnięte wnioski, nakreślono podczas niego istotne wyzwania przewidywane w procesie transformacji oraz przedstawiono potencjalne rozwiązania odpowiadające na potrzebę sprostania wciąż narastającym na tym polu trudnościom.

Ołeksandra Kowalczyk z Odeskiego Narodowego Muzeum Sztuki oprowadza po wystawie *Odesa. Długi wiek XX w sztuce*

Siódme Forum Dziedzictwa Europy Środkowej pozwoliło na dyskusję o sytuacji dziedzictwa kulturowego w świecie ogarniętym konfliktami zbrojnymi, a także na podejście do niego w procesie transformacji i odbudowy. Głównym przesłaniem obrad była fundamentalna rola współpracy międzynarodowej – której doskonałą egzemplifikacją jest sam cykl Forów Dziedzictwa Europy Środkowej.

Szczegóły i program konferencji dostępne na stronie:

<https://mck.krakow.pl/vii-forum-dziedzictwa-europy-srodkowej-odpowiedzialnosc-i-odnowa>

Marek Świdrak

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICWA

PRZESTRZEŃ KULTUROWA EUROPY ŚRODKOWEJ ZIEMIA KŁODZKA I DOLNY ŚLĄSK

10-12 CZERWCA

Każdego roku MCK organizuje seminarium terenowe Rady Programowej MCK pod wspólnym tytułem *Przestrzeń kulturowa Europy Środkowej*. W roku 2024 trasa wyjazdu objęła historyczne tereny dolnośląskie, a także ziemię kłodzką. Tematem przewodnim programu były podejmowane w ostatnich

Członkowie Rady Programowej przy Kościele Pokoju w Świdnicy, z Bożeną Pytel i bp. Waldemarem Pytlem

Przy zamku w Ząbkowicach Śląskich

Po pałacu Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim, oprowadza administrator obiektu Sławomir Radzik

latach przedsięwzięcia inwestycyjne, konserwatorskie i adaptacyjne w obiektach dziedzictwa kulturowego.

Seminarium rozpoczęło się od wizyty w Nysie, gdzie Rada Programowa przyglądała się wybitnym zabytkom przeszłości, efektom ich zniszczeń w czasie drugiej wojny światowej i po niej oraz współczesnym działaniom związanym z uzupełnianiem zniszczonej tkanki miejskiej. Stamtąd udano się do podklódzkiego Kamieńca. Tamtejszy pałac stanowi jeden z kluczowych przykładów niedawnej adaptacji do współczesnego użytku dziedzictwa, jakie znalazło się w Polsce po drugiej wojnie światowej. Kulisy renowacji pałacu przedstawiła uczestnikom seminarium właścicielka obiektu – Katarzyna Ankudowicz-Hutna. Pałacowe wnętrza stały się tego dnia miejscem posiedzenia Rady Programowej mck.

Drugi dzień wyjazdu rozpoczął się od wizyty w Kłodzku, gdzie Rada zwiedziła najważniejsze zabytki miasta, przyglądając się szczególnie ich ratowaniu po powodzi z roku 1997, nieświadoma, że region ten zostanie dotknięty zniszczeniami wywołanymi przez wodę zaledwie trzy miesiące później. Kolejnym punktem programu była wizyta w pałacu Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim. Po obiekcie tym, przechodzącym obecnie renowację o gargantuicznej wręcz skali, oprowadził grupę czuwający nad procesem remontu i zagospodarowania administrator obiektu – Sławomir Radzik. Kolejnym punktem odwiedzionym na trasie był renesansowy zamek w Goli Dzierżoniowskiej, przekształcony na cele hotelowe, sztandarowy przykład adaptacji cennego zabytku, któremu jeszcze niedawno groziło zrujnowanie. Stamtąd członkowie Rady udali się do Ząbkowic Śląskich, których cenne zabytki, w szczególności zaś szesnastowieczny zamek, wciąż czekają na przywrócenie im należnego stanu i stosowne wykorzystanie. Ostatnim punktem programu tego dnia była wizyta w Bardzie, przeżywającym w ostatnich latach niezwykle wzrost popularności oparty na wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego.

Trzeciego, ostatniego dnia seminarium grupa udała się do Świdnicy. Głównym punktem wizyty było spotkanie z biskupem Waldemarem Pytlem – proboszczem Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Świdnicy – oraz z jego małżonką Bożeną Pytel. Wspólnie przedstawili oni Radzie Programowej historię swojego zaangażowania w odnowienie świdnickiej wspólnoty ewangelickiej, a przede wszystkim we wciąż trwającą renowację niezwykłego zabytku stanowiącego jej serce – wpisanego na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO* świdnickiego Kościoła Pokoju.

Choć trwający krócej niż zazwyczaj, bo zaledwie trzy dni, objazd studyjny objął na swej trasie często mało znane i relatywnie rzadko odwiedzane miejsca i obiekty, to stał się on okazją do lepszego, głębszego poznania historycznych terenów dolnośląskich i ziemi kłodzkiej. Ponadto stworzył platformę do spotkań z osobami odpowiedzialnymi za dbałość o dziedzictwo kulturowe odwiedzonego regionu, umożliwiając tym samym nawiązanie w przyszłości współpracy pomiędzy nimi a mck.

Marek Świdrak

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICWA

WOJNA I KULTURA DOŚWIADCZENIA I WYZWANIA

20 CZERWCA

Dla uczczenia jubileuszu 70-lecia przyjęcia Konwencji z 14 maja 1954 roku o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, upowszechniania Błękitnej Tarczy, programu pogotowia, pomocy, doradztwa na rzecz zagrożonego dziedzictwa kultury, oraz dorobku prof. Jana Zachwatowicza Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Archiwum Państwowe w Warszawie, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Polski Komitet Błękitnej Tarczy zorganizowały ekspercką dyskusję oraz wystawę poświęconą Warszawie z czasu wojny i odbudowy.

14 maja 1954 roku w Hadze została podpisana Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, zwana konwencją haską. Jej sygnatariusze, mający w pamięci nieodległe zniszczenia, jakie pozostawiła w europejskim i światowym dziedzictwie kulturowym dopiero co zakończona druga wojna światowa, chcieli wypracować skuteczniejszy system jego ochrony na wypadek przyszłych konfliktów zbrojnych. Konwencja wprowadziła nakaz powstrzymywania się stron uczestniczących w konflikcie zbrojnym od świadomego niszczenia, dewastacji, bezprawnego przywłaszczenia oraz stosowania jakichkolwiek środków odwetu skierowanych przeciwko dobrom kultury. Temat pozostaje boleśnie aktualny, w wyniku bowiem kolejnych konfliktów zbrojnych ludzkość traci swoją spuściznę historyczną, często niszczoną celowo w ramach wojny kulturowej.

Wielką rolę w rozwoju międzynarodowej ochrony dóbr kultury i przyjęciu konwencji z 1954 roku odegrał przedstawiciel Polski prof. Jan Zachwatowicz,

Od lewej: płk Krzysztof Sałaciński, prezes Polskiego Komitetu Błękitnej Tarczy; dyr. Agata Wąsowska-Pawlik; Magdalena Wiercińska, dyrektorka Archiwum Państwowego w Warszawie; prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda; prof. Stanisław Waltoś i prof. Jacek Purchla

Magdalena Wiercińska, dyrektorka Archiwum Państwowego w Warszawie, i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik podczas otwarcia wydarzenia

Prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda i płk Krzysztof Sałaciński

jeden z największych polskich konserwatorów zabytków. Po drugiej wojnie światowej pełnił on funkcję Generalnego Konserwatora Zabytków, a następnie przewodniczącego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. Był jednym z inicjatorów powołania w 1964 roku Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych ICOMOS, której był następnie członkiem

Od lewej: prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda, Magdalena Wiercińska, prof. Stanisław Waltoś i prof. Jacek Purchla

Od lewej: prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda, płk Krzysztof Sałaciński i prof. Stanisław Waltoś

honorowym. Do największych osiągnięć w jego dorobku konserwatorskim należą warszawski Rynek Starego Miasta, odbudowa zespołu urbanistycznego katedry św. Jana oraz restytucja Zamku Królewskiego w Warszawie. Profesor Zachwatowicz był autorem zwycięskiego projektu w rozpisany wśród uczestników konferencji w Hadze konkursie na znak graficzny służący do oznaczenia obiektów o wyjątkowej wartości historyczno-kulturowej, które podlegają ochronie. Jego projekt to znana dzisiaj na całym świecie Błękitna Tarcza, służąca oznakowaniu obiektów zabytkowych, podlegających ochronie przed zniszczeniem w trakcie działań zbrojnych.

Punktem wyjścia odbywającej się w mck dyskusji, w której wzięli udział: prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda, córka prof. Zachwatowicza, prof. Stanisław Waltoś, Agata Wąsowska-Pawlik i płk Krzysztof Sałaciński, prezes Polskiego

Komitetu Błękitnej Tarczy, były doświadczenia Polski w zakresie ratowania zabytków podczas wojny, na przykładzie między innymi losów ołtarza Wita Stwosza. Stało się to podstawą do rozważań o konieczności wysnucia wniosków i przygotowania odpowiednich działań, zarówno przez Polskę wobec zagrażającego konfliktu zbrojnego, jak i Ukrainę w czasie już trwającego, wraz z dyskusją na temat kontrowersyjnej decyzji braku zmiany ukraińskiego prawa dotyczącego możliwości wywozu dzieł sztuki i wyboru pomiędzy możliwym ratunkiem obiektów a pozostawieniem w kraju materialnych symboli ukraińskiej tożsamości narodowej. Doświadczeniami osobistymi dotyczącymi dorobku prof. Zachwatowicza i wspomnieniami z okresu odbudowy Warszawy podzieliła się prof. Krystyna Zachwatowicz-Wajda.

Debacie towarzyszyła wystawa planszowa *Warszawa silniejsza od wojny*, przygotowana przez Archiwum Państwowe w Warszawie. Zaprezentowano na niej zdjęcia, szkice, plany, opisy oraz inne dokumenty ukazujące proces odbudowy stolicy po drugiej wojnie światowej, z inwentaryzacją strat, planowaniem rekonstrukcji i jej realizacją. Pokazano skalę zniszczeń i chronologię rekonstrukcji zabytków w centrum stolicy, a także niezrealizowane monumentalne projekty urbanistyczne z czasów odbudowy. Większość materiałów pochodziła z zasobów Biura Odbudowy Stolicy, innych instytucji oraz z kolekcji prywatnych.

Anna Kępińska

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

MAŁOPOLSKIE FORUM OCHRONY ZABYTKÓW

9 PAŹDZIERNIKA

Małopolskie Forum Ochrony Zabytków to nowa inicjatywa Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego. Niedługo po ukończeniu studiów w Akademii Dziedzictwa stojąca na czele Departamentu Monika Gubała zaproponowała organizację cyklicznych spotkań pracowników instytucji kultury w Małopolsce. Pierwsze spotkanie zorganizowano w Muzeum Lotnictwa Polskiego. Głównym organizatorem przedsięwzięcia był Małopolski Instytut Kultury, a jednym z partnerów Międzynarodowe Centrum Kultury.

Jednodniowe wydarzenie zgromadziło kilkadziesiąt osób z całego regionu zaangażowanych w pracę samorządów oraz instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych, które zajmują się animacją i organizacją życia kulturalnego w Małopolsce. Spotkanie rozpoczął wykład prof. dr. hab. Piotra Dobosza, dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz wieloletniego wykładowcy Akademii Dziedzictwa, eksperta z zakresu prawa ochrony zabytków. Jeden z wykładów wygłosiła także dr Katarzyna Góralczyk, absolwentka i wykładowczyni Akademii Dziedzictwa, ekspertka zajmująca się ochroną zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Wśród omawianych działań i projektów były między innymi Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego oraz Cyfrowe Muzea Małopolski, których organizatorem jest Małopolski Instytut Dziedzictwa.

Wystąpienie dr. Michała Wiśniewskiego

Przedstawiona została także Akademia Dziedzictwa, najdłużej działający w Polsce program studiów podyplomowych poświęconych zarządzaniu dziedzictwem kulturowym, który od 2001 roku jest organizowany przez MCK wspólnie z Małopolską Szkołą Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Od chwili powstania program Akademii Dziedzictwa jest adresowany do osób pracujących w instytucjach samorządowych, zwraca też uwagę na region jako kluczową przestrzeń rozwoju kultury oraz właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Pierwsze Małopolskie Forum Ochrony Zabytków spotkało się z bardzo pozytywnym odbiorem uczestników, stało się przestrzenią dyskusji o potrzebach środowiska i narzędziach, które mogą być później wykorzystywane na rzecz rozwoju kultury oraz dbałości o dziedzictwo. Sukces spotkania potwierdził potrzebę jego organizacji – Forum ma być w przyszłości przedsięwzięciem cyklicznym.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

CZY PRZYSZŁOŚĆ NASZEGO KONTYNENTU ZALEŻY DZIŚ OD EUROPY ŚRODKOWEJ?

19 LISTOPADA

W Krakowie odbył się dziewiąty Open Eyes Economy Summit (oEES), który zgromadził przedstawicieli świata międzynarodowej polityki, dyplomacji, nauki i kultury. Open Eyes Economy to ruch intelektualno-społeczny opierający się na założeniu, że gospodarka i ekonomia muszą być uzupełniane przez wartości niematerialne: kulturę, sztukę, zaangażowanie społeczne, troskę o zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego. Każda edycja oEES ma swoje hasło przewodnie, które w 2024 roku brzmiało: Dusza Europy.

Jednym z kluczowych wydarzeń kongresu była debata *Czy przyszłość naszego kontynentu zależy dziś od Europy Środkowej?*, zorganizowana przy współpracy MCK. Do wzięcia udziału zaproszeni zostali: Piotr Buras, dyrektor warszawskiego Biura Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych, Magdaléna Vášáryová, była ambasador Słowacji w Polsce, wieloletnia członkini Rady Programowej MCK, i dr Emil Brix, dyrektor Akademii Dyplomatycznej w Wiedniu, a prof. Jacek Purchla, członek Rady Programowej oEES, moderował debatę.

Specyficzne położenie regionu zwanego umownie Europą Środkową powoduje, że od wieków był on miejscem wielu przełomowych wydarzeń historycznych. Po zakończeniu zimnej wojny kraje Europy Środkowej, w tym Polska, Czechy, Węgry czy Słowacja, weszły w skład Unii Europejskiej i NATO, co zintensyfikowało ich rolę w europejskich oraz globalnych procesach. Obecnie ten

Od lewej: dr Emil Brix, dyrektor Akademii Dyplomatycznej w Wiedniu; Magdaléna Vášáryová, była ambasador Słowacji w Polsce; Piotr Buras, dyrektor warszawskiego Biura Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych; prof. Jacek Purchla

Dr Emil Brix i Magdaléna Vášáryová

Dyr. Łukasz Galusek, Rasa Rimickaitė i Jakub Kosek, przewodniczący Rady Miasta Krakowa

obszar Europy z konieczności balansuje między strefą wpływów zachodnio-europejskich a wyzwaniami powodowanymi przez coraz groźniejszą sytuację za wschodnią granicą Polski. Europa Środkowa jawi się polem doświadczalnym nieustannego poszukiwania równowagi między Zachodem a Wschodem, odzwierciedleniem związanych z tymi obszarami różnic kulturowych, społecznych i filozoficznych, a także ekonomicznych. Powinna również przygotować się na swoją wzrastającą rolę w kontekście kryzysów migracyjnych i nasilającej się wraz z nimi niepewności geopolitycznej, problemów związanych z zachwianiem wartości demokratycznych i z prawami człowieka. Specyfika położenia geograficznego oraz zmiennych doświadczeń historycznych sprawia, że przede wszystkim sami mieszkańcy krajów Europy Środkowej często są rozdarci pomiędzy kulturą Wschodu a Zachodu, co powoduje bardzo silne napięcia społeczne. Równocześnie w kontekście coraz istotniejszej konieczności łączenia tradycji i wartości Wschodu z ambicjami rozwoju i modernizacji Zachodu, które przy

współczesnych możliwościach medialnych spotykają się nieustannie, niebagatelna może się tu okazać kulturowa i polityczna siła oddziaływania Europy Środkowej. Dzięki swojej do niedawna bardzo niestabilnej historii region ten ma potencjał do bycia motorem zmian, innowacji i integracji w ramach europejskiej wspólnoty. Odpowiedź na pytanie postawione w tytule sesji jest złożona, ale z pewnością rola Europy Środkowej w kształtowaniu przyszłości kontynentu staje się coraz bardziej istotna.

W czasie kongresu wręczono Nagrodę Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza. Tym wyjątkowym wyróżnieniem, przyznawanym od 2020 roku za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury Europy Środkowo-Wschodniej, została uhonorowana Rasa Rimickaitė, litewska działaczka kulturalna, tłumaczka, była attaché kulturalna Litwy w Polsce, niestrudzona promotorka dialogu polsko-litewskiego, przewodnicząca obecnej Rady Programowej мск. Laudację na cześć laureatki wygłosił dyr. Łukasz Galusek.

Anna Kępińska

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

NOWY EUROPEJSKI BAUHAUS DZIEDZICTWO I TRANSFORMACJA

28 LISTOPADA

Konferencję *The New European Bauhaus: Heritage and Transformation*, która odbyła się w mck, współorganizowała Rada Architektów Europy (ACE) i Europa Nostra, przy wsparciu mck i Europa Nostra Hub w Krakowie. Została ona objęta honorowym patronatem Prezydenta Miasta Krakowa dr. Aleksandra Miszalskiego, co podkreślało znaczenie tego wydarzenia dla miasta będącego jednym z symboli europejskiego dziedzictwa kulturowego.

W centrum uwagi spotkania znalazło się europejskie dziedzictwo architektoniczne – jego bogactwo i różnorodność, odzwierciedlające długą i złożoną historię kontynentu oraz zagrożenia i wyzwania, przed którymi stoi: zmiany klimatyczne, niewystarczające nakłady na utrzymanie substancji budowlanej, niską jakość działań konserwatorskich, a przede wszystkim niespełnianie norm energetycznych. Jednym z głównych celów konferencji było zatem podjęcie tematu i szerszej refleksji nad implikacjami unijnej inicjatywy „Nowy Europejski Bauhaus” dla sektora dziedzictwa kulturowego, w szczególności w obszarze innowacji, zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i finansowania; Tematem nadrzędnym była transformacja dziedzictwa architektonicznego zgodna z celami zrównoważonego rozwoju, która da rozwiązania harmonizujące współczesne potrzeby z szacunkiem dla dziedzictwa. W ramach konferencji poruszono między innymi temat ponownego wykorzystania budynków, innowacyjnych metod ochrony dziedzictwa kulturowego oraz edukacji w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Wydarzenie wykładem wprowadzającym *The History and Significance of Kraków as a UNESCO Heritage Site* otworzył prof. Jacek Purchla. W pierwszej sesji *The New European Bauhaus and Cultural Heritage* udział wzięli Pia Maier Schriever, członkini Okrągłego Stołu Wysokiego Szczepła NEB, Stefan Bâlici, prezes Rumuńskiego Stowarzyszenia Architektów. Dyskutowali o sposobach uczynienia mieszkalnictwa bardziej zrównoważonym oraz uznania dziedzictwa za zasób wiedzy i innowacji.

Sesja *Innovation for Cultural Heritage* obejmowała prezentacje Diega Zoppiego, członka Zarządu ACE, koordynatora obszaru tematycznego „Praktyka zawodu”, oraz prof. Jerzego Hausnera, założyciela i przewodniczącego Open Eyes Economy Summit, którzy skupili się na mocy kultury w przejściu od gospodarki konwencjonalnej do regeneracyjnej.

W dyskusji panelowej *Sustainability in the Context of Heritage* na temat zrównoważonego rozwoju w kontekście dziedzictwa paneliści: Carl Bäckstrand, zastępca dyrektora generalnego White Arkitekter i wiceprezes ACE; prof. Stefano Musso, przewodniczący grupy roboczej ACE Heritage Working Group; dr Riin Alatalu, wiceprezes ICOMOS na Europę; oraz Graham Bell, członek zarządu Europa Nostra, podkreślali zauważalną zmianę w polityce miejskiej, która zaczyna z wolna

Borys Czarakczew, członek zarządu Architects' Council of Europe, i dyr. Agata Wąsowska-Pawlik witają uczestników konferencji

Wykład wprowadzający prof. Jacka Purchli

Wystąpienie Bogdana Zdrojewskiego, posła do Parlamentu Europejskiego

Od lewej: Sneška Quaedvlieg-Mihailović, sekretarz generalna Europa Nostra; Ruth Schagemann, prezydentka Rady Architektów Europy; dr Riin Alatalu, wiceprezeska ICOMOS na Europe; i prof. Jacek Purchla

Ruth Schagemann, prezydentka Rady Architektów Europy

Pia Maier Schriever, członkini Okrągłego Stołu Wysokiego Szczebla NEB, oraz Ștefan Bălici, prezes Rumuńskiego Stowarzyszenia Architektów

Prof. Jacek Purchla i prof. Bohdan Czerkes, dyrektor Instytutu Architektury Politechniki Lwowskiej, w rozmowie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik

Uczestnicy konferencji

zwracać się ku modernizacji istniejących budynków, a nie ich wyburzaniu, dostrzegając jednak, że tradycyjne umiejętności i wiedza są nadal pomijane.

W sesji *Education and Public Participation* wystąpili dwaj laureaci nagród Europa Nostra 2024: Ștefan Bâlici, prezes Rumuńskiego Stowarzyszenia Architektów, oraz Ionas Sklavounos, współzałożyciel i kierownik projektu Boulouki – Objazdowe Warsztaty Budownictwa Tradycyjnego; zwracali oni uwagę, że dziedzictwo kulturowe jest nie celem, lecz narzędziem dla społeczności. Piotr Lewicki z Biura Projektów Lewicki Łatak opowiedział o planowanej przebudowie hotelu Cracovia, a Olaf Grawert, kierownik kampanii HouseEurope!, wyjaśnił tę europejską inicjatywę obywatelską na rzecz renowacji, łączącą praktykę, badania i politykę.

Ostatnia dyskusja panelowa *Heritage and Recovery* dotyczyła tematu odbudowy dziedzictwa. Profesor Bohdan Czerkes, dyrektor Instytutu Architektury

Politechniki Lwowskiej, przekonywał, że specjaliści powinni być szkoleni w zakresie ratowania dziedzictwa kulturowego w warunkach wojennych. Ruta Leitanaite, członkini zarządu Litewskiego Stowarzyszenia Architektów i koordynatorka projektu „UREHERIT” w ramach programu Kreatywna Europa, ogłosiła najnowsze opublikowane zalecenia grupy ekspertów pod przewodnictwem Komisji Europejskiej ds. ochrony dziedzictwa kulturowego w Ukrainie, uznając dziedzictwo za kluczowy zasób odbudowy, a Akrivi-Athina Vlachou, specjalistka ds. urbanistyki w Europejskim Banku Inwestycyjnym (EBI), przedstawiła wytyczne inwestycyjne nowego europejskiego Bauhausu.

Wydarzenie zakończyło się prezentacją wspólnego oświadczenia ACE i Europa Nostra dokonaną przez Sneškę Quaedvlieg-Mihailović, sekretarz generalną Europa Nostra, oraz Ruth Schagemann, prezydentkę Rady Architektów Europy. Konferencja była doskonałą okazją do wymiany doświadczeń z liderami w dziedzinie architektury, politykami, przedstawicielami organizacji międzynarodowych oraz naukowcami, którzy wspólnie podejmują wyzwania związane z renowacją europejskiego dziedzictwa architektonicznego. Miała szczególne znaczenie, ponieważ 29 listopada Kraków był gospodarzem Zgromadzenia Architektów Europy, które po raz pierwszy w trzydziestopięcioletniej historii tej organizacji odbyło się w Polsce.

Anna Kępińska

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

WYKŁADY SPOTKANIA EDUKACJA KULTUROWA

SPOTKANIA I PROGRAM TOWARZYSZĄCY WYSTAWOM

Program towarzyszący wystawom obfitował w wiele wydarzeń, na które składały się spotkania, wykłady, dyskusje, a także performance interdyscyplinarny i koncert. Przełom marca i kwietnia skupiał się na wystawie *Odzyski-objekty*. *Bogusław Bachorczyk*, której towarzyszył, oprócz form warsztatowych oraz oprowadzań, performance *wf nad morzem i dobre słowo w niedzielę* w wykonaniu artysty. W tym czasie odbyło się również spotkanie towarzyszące premierze podwójnego, 51–52 numeru kwartalnika „Herito”. Dyrektor Łukasz Galusek, dr Weronika Grzesiak i Bartosz Sadulski rozmawiali na temat „wynalezienia” czasu wolnego w XIX wieku i jego konsekwencji dla rozbudowy kurortów i uzdrowisk. Zorganizowano spotkanie *Mit miasta. Nowoczesna literatura ukraińska* z tłumaczami literatury ukraińskiej: dr. Marcinem Gaczkowskim, dr. Pawłem Krupą oraz Maciejem Piotrowskim, prowadzone przez dr Paulinę Małochleb.

W maju odbyło się spotkanie *Spojrzenie w oczy dzikiego. Fotografia w czasie posthumanizmu* towarzyszące wystawie *To, co dzikie, nie ma słów*. *Michał Korta*, poprowadzone przez Martynę Nowicką, z udziałem Michała Korty i dr Małgorzaty Lebdy.

W ramach Festiwalu Kultury Rumuńskiej (8–12 maja) mck we współpracy z Rumuńskim Instytutem Kultury w Warszawie zorganizowało spotkanie *Intelektualista na wygnaniu*. *Virgil Tănase*. Wydarzeniu towarzyszyła projekcja filmu dokumentalnego *Gra ze śmiercią w berka. Operacja Tănase* (reż. Ionuț Teianu, Rumunia, 2013) oraz dyskusja z udziałem Virgila Tănasego i prof. Kazimierza Jurczaka. W ramach cyklu debat towarzyszących Nagrodzie im. Marcina Króla Fundacja Batorego, Nagroda im. Macieja Króla, Oko Press, tygodnik „Polityka” zorganizowały wraz z mck spotkanie *Pochodzenie, klasa, tożsamość*, poprowadzone przez Edwina Bendyka, w którym udział wzięli Piotr Kaszczyszyn, Renata Lis, dr Paulina Małochleb, dr Magda Szcześniak.

Wokół wydanej przez mck książki *Ukraińskie światy Rzeczypospolitej* odbyło się spotkanie z jej autorką, dr Natalią Starczenko, z którą rozmawiał Piotr Pogorzelski.

O sile poezji w czasach dyktatury i o mocy literatury jako drogowskazu moralnego w erze wolności rozmawiała z Aną Blandianą Anna Marchewka, a spotkanie tłumaczyła Joanna Kornaś-Warwaś.

Podczas wernisażu wystawy *Odesa. Długi wiek XX w sztuce* zaprezentowano performance Fanni Malinowskiej *Wszyscy zostaliśmy zapaleni pragnieniem szczęśliwego życia*. W ramach wystawy zorganizowano spotkanie *Morze Czarne w ukraińskim imaginariuszu*, którego gośćmi byli dr Tomasz Hodana oraz dr hab. Katarzyna Kotyńska, a poprowadził je dyr. Łukasz Galusek. Odbyło się również spotkanie *Odesa – historia migracji przez wieki*, w którym udział wzięli dr Anna Budziak, dr Oleksandr Hryhorjev i dr Agata Skurzevska.

Wraz z początkiem czerwca gościnią mck była dr Alexandra Kusá, dyrektorka Słowackiej Galerii Narodowej, która wygłosiła wykład *socikona Bratysławy*. *Słowacka Galeria Narodowa*.

We współpracy z Archiwum Państwowym w Warszawie, Polskim Komitetem Błękitnej Tarczy oraz Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Od lewej: dr Michał Wiśniewski, prof. Henrieta Moravčíková i Adam Gajdoš

Koncert Vladimira 518

Prezentacja filmu *Odnova architektury*, na ekranie architekt Robert Konieczny

Przy mikrofonie prof. Kamil Zeidler podczas debaty *Socmodernizm. Zmora czy przebudzenie?*

Od lewej: dyr. Łukasz Galusek, Rasa Rimickaitė, prof. Tomas Venclova i prof. Jacek Purchla, podczas spotkania promującego książkę *Litwa, ojczyzna moja*

zorganizowano debatę *Wojna i kultura. Doświadczenia i wyzwania*. Wydarzenie składało się z dyskusji z udziałem prof. Krystyny Zachwatowicz-Wajdy, prof. Stanisława Waltosia, dyr. Agaty Wąsowskiej-Pawlik i płk. Krzysztofa Sałacińskiego oraz z wernisażu wystawy *Warszawa. Silniejsza od wojny*, przygotowanej przez Archiwum Państwowe w Warszawie.

W lipcu odbyła się promocja 53. numeru kwartalnika „Herito” z udziałem dr. Michała Wiśniewskiego i Bartosza Sadulskiego.

We wrześniu mck wspólnie z Ambasadą Republiki Litewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz Lithuanian Culture Institute zorganizowało dwa spotkania z prof. Tomaszem Venclovą z okazji premiery jego książki *Litwa, ojczyzna moja*, która ukazała się w serii Biblioteka Europy Środką. W sali „Pod Kruki” w mck z prof. Venclovą rozmawiał prof. Jacek Purchla, a w Ambasadzie Litwy w Warszawie Edwin Bendyk.

Tłumaczka Joanna Kornaś-Warwas i Ana Blandiana, rumuńska poetka, prozaiczka, eseistka

Październik obfitował w wydarzenia o charakterze literackim. Spotkanie *Przezwyćczyć wieżę Babel. Czytanie Miłosza w językach Rodzinnej Europy* zorganizowane w ramach Nocy Poezji zgromadziło gości: Andreja Chadanowicza, Natalię Belczenko, Radosława Krzyżowskiego, Laurynasa Vaičiūnasa oraz Rasę Rimickaitę i Jacka Hajduka.

Z kolei w spotkaniu *Uparci jak Litwini? Losy państwa, narodu i sąsiedztwa*, zorganizowanym w ramach 10. Festiwalu im. Zygmunta Haupta we współpracy z wydawnictwem Czarnym, wzięli udział dr Marcin Spórna, prof. Michał Mariusz Kózka i Dominik Wilczewski, rozmowę prowadziła dr Paulina Małochleb.

W mck zorganizowano także spotkanie autorskie z Januszem Sepiołem wokół jego książki *Między Lwowem a Krakowem. Szkice architektoniczne*, poprowadzone przez prof. Jacka Purchlę.

Również w październiku odbył się wernisaż wystawy *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*, podczas którego zrealizowano bogaty program wydarzeń towarzyszących podzielony na segmenty: soc dok – przegląd filmów dokumentalnych o architekturze ery socmodernizmu, talk soc – wykłady specjalistyczne polskich i zagranicznych ekspertów, foto soc – warsztaty fotografowania architektury połączone ze spacerem miejskim, soc walk – spaceru miejskie. Odbyły się także autorskie i kuratorskie oprowadzania po ekspozycji.

W ramach talk soc miała miejsce debata *Socmodernizm. Zmora czy przebudzenie?*. W spotkaniu prowadzonym przez Bartosza Patureja udział wzięli: prof. Małgorzata Omilanowska, Piotr Sarzyński oraz dyr. Łukasz Galusek. Podczas swojego wykładu *Słowacki wariant modernizmu?* prof. Henrieta Moravčíková przedstawiła architekturę drugiej połowy xx wieku jako zjawisko odzwierciedlające aspiracje i napięcia tożsamościowe tego regionu. Z kolei wykład *Sztuka na czasie. Architektura wnętrza w Estonii epoki socmodernizmu* wygłosiła Karen Jagodin, dyrektorka Estońskiego Muzeum Architektury.

Podczas listopadowego przeglądu soc dok zaprezentowano cztery pokazy. *Jaszowiec. Zapomniana nowoczesność*, *Odnova architektury* otwierał serię spotkań filmowych prezentujących najlepsze i najbardziej oryginalne realizacje architektury za żelazną kurtyną. Podczas wydarzenia wyświetlono dwa filmy:

Prof. Natalia Starczenko (po prawej) podpisuje książki po spotkaniu

Od lewej: Michał Korta, Małgorzata Lebda i Martyna Nowicka podczas spotkania *Spojrzenie w oczy dzikiego. Fotografia w czasie posthumanizmu*

Jaszowiec. Zapomniana nowoczesność oraz *Odnowa architektury*, które poprzedzał wstęp wygłoszony przez dyr. Łukasza Galuska. Po projekcji odbyło się spotkanie z architektami Maciejem Frantą, Robertem Koniecznym oraz dyr. Galuskim, poprowadzone przez Olgę Drendę.

Pokaz *Betonowi śpiący i jugo-architektura* skupiał się na architekturze byłej Jugosławii. Przed projekcją wprowadzenie przedstawił dyr. Łukasz Galusek.

W trakcie trzeciego seansu, poprzedzonego wstępem dr. Michała Wiśniewskiego, zaprezentowano pięć odcinków serialu dokumentalnego *Ikony*, skupiającego się na wybitnych architektach i architektkach słowackich xx wieku. Po projekcji odbyło się spotkanie z gośćmi: Adamem Gajdošem (Słowacka Galeria Narodowa) i prof. Henriętą Moravčíkovą, które poprowadził dr Michał Wiśniewski.

Performance *wf nad morzem i dobre słowo* w niedzielę podczas wystawy *Odzyski-objekty*.
Bogusław Bachorczyk

Ostatni pokaz *Niemczyk – ostatni buntownik architektury* skupiony był na postaci Stanisława Niemczyka, nazywanego polskim Gaudim. Projekcję poprzedzał wstęp wygłoszony przez dyr. Łukasza Galuska. O architekcie wypowiedzieli się zaproszeni goście: Anna Syska, dr Michał Wiśniewski i Marcin Zasada, z którymi rozmawiał Bartosz Paturej.

W ramach *foto soc* pod okiem ekspertów fotografów – Macieja Czarneckiego oraz Julii Dragović – uczestnicy doskonalili umiejętności związane z fotografią miejską. Warsztaty koncentrowały się na ośmiu lokalizacjach krakowskiego socmodernizmu, wśród których znalazły się: Kino Kijów, okolice hotelu Cracovia, Dom Stu Balkonów, Uniwersytet Rolniczy, Dom Handlowy Jubilat, okolice hotelu Forum, Biprocewmap oraz ks Korona. Merytorycznym uzupełnieniem warsztatów był historyczny kontekst zaprezentowany przez Marcina Pańtaka oraz Paulinę Semianchuk.

W cyklu *soc WALK* odbyły się dwa spacery architektoniczne. Pierwszy z nich miał miejsce w hotelu Cracovia. O historii realizacji wraz z zarysem sylwetki głównego architekta założenia – Witolda Cęckiewicza, opowiedział dr Michał Wiśniewski. Kolejne wydarzenie poprowadzone przez dr hab. Alicję Duzel-Bilińską i prof. ASP Grzegorza Bilińskiego zorganizowane zostało w Kinie Kijów.

W cyklu *oprowadzań* po wystawie zorganizowano dwa wydarzenia w listopadzie i w grudniu. *Oprowadzanie eksperckie* po wystawie przeprowadzone przez Annę Syskę skupiło się na perspektywie z realizacją planu budowy miasta Nowe Tychy oraz na unikatowych konstrukcjach i odważnych pomysłach. Autorskie *oprowadzanie* zrealizowane przez Julię Dragović poświęcone było architekturze i sztuce użytkowej.

Pod koniec listopada w sali „Pod Kruki” odbył się wykład oraz koncert Vladimira 518, jednego z najbardziej wyrazistych głosów czeskiej sceny muzycznej, znanego zarówno z projektów solowych, jak i z legendarnej grupy hip-hopowej PSH. Podczas multidyscyplinarnego wydarzenia artysta zaprezentował burzliwe losy czeskiej architektury powojennej. W części koncertowej wystąpił na scenie w towarzystwie DJ-a Aid Kid.

W tym samym miesiącu zorganizowano spotkanie towarzyszące premierze najnowszego tomu cyklu *Architektura jest najważniejsza* opublikowanego przez wydawnictwo EMG, skupionego na utraconych realizacjach: Krakowskim Parku Miejskim, katowickich dworcu i hali targowej, drewnianej zabudowie Podhala, warszawskim Supersamie, wrocławskim Solpolu i krakowskich stołówkach AGH. W wydarzeniu, które poprowadziła Justyna Nowicka, udział wzięli: Zbigniew Beiersdorf, Jan Łaś i dr Michał Wiśniewski.

Z początkiem grudnia nastąpiła premiera kolejnego numeru „Herito” (54–55), poświęconego Estonii, w ramach której zorganizowano spotkanie *Estonia. Bliska nieznajoma*. Gościem specjalnym wydarzenia był Rein Raud, kulturoznawca, wykładowca na Uniwersytecie Tallińskim, a rozmowę poprowadził Bartosz Sadulski.

Marcin Pańtak

OŚRODEK KOMUNIKACJI

PROGRAM EDUKACYJNY TOWARZYSZĄCY WYSTAWOM

Głównym założeniem programu edukacyjnego Międzynarodowego Centrum Kultury jest nauka aktywnego uczestnictwa w kulturze. Z tego powodu większość zajęć ma początek w Galerii, w otoczeniu dzieł sztuki. Tegorocznym wystawom towarzyszyły cykliczne warsztaty, spacer, lekcje oraz oprowadzania przeznaczone dla rodzin z dziećmi, młodzieży, dorosłych, grup szkolnych oraz indywidualnych zwiedzających.

Podczas niedzielnych warsztatów plastycznych *MINIs spotkania ze sztuką* najmłodsi uczestnicy rozwijali zdolności manualne, poznawali twórczość prezentowaną na wystawach oraz odkrywali nowe pojęcia związane ze sztuką i z dziedzictwem kulturowym. Równoległym projektem, skupionym wokół eksponowanych w mck dzieł, były warsztaty prowadzone w języku ukraińskim – *Słówka i pędzle*. Łączyły one elementy zajęć plastycznych z nauką języka polskiego oraz ukraińskiego. Warsztaty poprzez kreatywne działania zbliżają zarówno ukraińskie, jak i polskie rodziny, tworząc integracyjne, wielokulturowe środowisko. Każda z wystaw została opatrzona ścieżką edukacyjną, umożliwiającą wspólne, rodzinne zwiedzanie i odkrywanie ekspozycji. Zagadki i łamigłówki dostosowane do potrzeb najmłodszych odbiorców sztuki prowadziły szlakiem najciekawszych obiektów zgromadzonych w Galerii mck. Poza cyklicznymi, weekendowymi warsztatami dzieci odwiedzały kamienicę „Pod Kruki” podczas tematycznych warsztatów i spotkań organizowanych z okazji świąt, ferii zimowych, wakacji czy mikołajek. Do każdej ekspozycji został przygotowany program lekcji galeryjnych *Wystawa z klasą!*, skierowany do uczniów i nauczycieli szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych. Zajęcia polegały na aktywnym zwiedzaniu ekspozycji, interpretacji dzieł oraz na wykonywaniu kreatywnych prac artystycznych inspirowanych poznawaną sztuką.

W mck często gościły grupy zorganizowane: przedszkolaki, uczniowie, studenci czy dorośli uczestniczący w dostosowanych do potrzeb i zainteresowań oprowadzaniach oraz warsztatach. Otwarte oprowadzania w języku polskim, angielskim oraz ukraińskim odbywały się w każdy weekend. Uczestniczyły w nich przede wszystkim osoby dorosłe oraz nastolatki. Poza tradycyjnymi oprowadzaniami każda wystawa proponowała oprowadzania tematyczne – autorski wybór tematów edukatorów. Ich rolą było przedstawienie szerszego kontekstu oraz wyeksponowanie poszczególnych zagadnień w czasie ostatnich tygodni trwania ekspozycji. Wystawom towarzyszyły również comiesięczne wykłady skierowane do dorosłej publiczności *Dojrzała sztuka*, prowadzone przez historyczkę sztuki dr Małgorzatę Jędrzejczyk. Spotkania dotyczyły historii, kultury i architektury związanych z postaciami oraz miejscami prezentowanymi w przestrzeni Galerii. Były okazją do dyskusji, wspólnego zwiedzania i dialogu wokół dzieł sztuki.

Podczas Krakowskiej Nocy Muzeów zwiedzano dwie wystawy: nowo otwartą ekspozycję *Odesa. Długi wiek XX w sztuce* oraz *To, co dzięki, nie ma słów. Michał Korta*. W oprowadzaniu udział wzięły kuratorki – dr Żanna Komar i Natalia Żak. Integralną częścią wieczoru były warsztaty malarskie *Kropkografia*, prowadzone przez Olkę Barczak, znaną jako „Pani od Kolorów”.

Agata Klejzerowicz

Artystka opowiadała o znaczeniu kolorów i o ich wpływie na sztukę, odwołując się do zagadnień optyki.

W ramach festiwalu **KRAKERS** odbyło się spotkanie z fotografem Michałem Kortą na wystawie *Za linią cienia*. Uczestnicy mieli okazję poznać kulisy powstawania ekspozycji oraz odkryć znaczenie nokturnów z wizerunkami zwierząt. Z inspiracji wystawami *Odzyski-obiekty*. *Bogusław Bachorczyk* oraz *Odesa. Długi wiek xx w sztuce* zrealizowano cykl warsztatów artystycznych dla dorosłych, prowadzonych przez Olkę Barczak. W ramach pierwszego z nich, *Żal tropików*, odbył się wykład na temat kolorów antropocenu, dotyczący pozyskiwania pigmentów i wytwarzania barwników, a także konsekwencji tych działań dla środowiska. Kolejnym wydarzeniem były warsztaty *Na żółto i na niebiesko*, w których uczestnicy próbowali swoich sił w technice światłoczułej – cyjanotypii. Inspiracją do tworzenia była *Odesa*.

Wystawa *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny* stała się ważnym impulsem do rozmów z przedstawicielami krakowskich szkół podstawowych oraz z edukatorami kulturowymi na temat architektury i wychowania estetycznego. MCK, jako partner projektu *Architektoniczny elementarz*

Krakowa realizowanego przez Akademię Architektury, zaangażowało się w dyskusję na temat edukacji architektonicznej. Projekt, będący pakietem gotowych materiałów edukacyjnych, ma na celu wspieranie nauczycieli w prowadzeniu zajęć dotyczących krakowskiej architektury.

W czasie trwania ekspozycji, jako partner gali wręczenia nagród w konkursie Słoneczniki 2024, MCK gościło krakowskich edukatorów kulturowych, rodziców oraz dzieci, a także wszystkich miłośników kreatywnych inicjatyw edukacyjnych. Po części oficjalnej dr Michał Wiśniewski oprowadził uczestników

po wystawie, a najmłodszy z nich pod opieką edukatorów wzięli udział w twórczych warsztatach, projektując kosmiczne kostiumy i przygotowując się do lotu w kosmos. Rodzinne warsztaty *МСК* *Opowieści z chmur* oraz lekcje *Użyj dziedzictwa* zostały nominowane w kategoriach sztuki wizualnej oraz logika, co jest wielkim wyróżnieniem.

Część programu edukacyjnego towarzyszącego wystawie *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny* była realizowana w ramach inicjatywy wspierającej działalność sektora kultury i przemysłów kreatywnych, mającej na celu stymulowanie ich rozwoju. Program ten realizowany był w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), który dawał impuls do ożywienia twórczych inicjatyw w Polsce.

Podczas spotkań plenerowych *Architektura ludowa. Cykliczne spotkania wokół architektury* uczestnicy zgłębiali tematykę powojennej architektury poprzez połączenie wykładów i warsztatów praktycznych. Zajęcia dotyczyły różnych aspektów życia codziennego w przestrzeniach z tego okresu – od marzeń estetycznych i projektowania idealnych wnętrz, przez humorystyczne podejście do architektury, aż po refleksję nad funkcją przestrzeni odpoczynku i wolności.

W ramach cyklu rodzinnych warsztatów najmłodsi uczestnicy, zainspirowani dziełami prezentowanymi na wystawie, odkrywali różnorodne pojęcia związane z architekturą, sztuką i technikami artystycznymi. Poprzez aktywne i kreatywne działania zgłębiali pojęcia związane z funkcjonalnością budynków, strukturą przestrzeni oraz jej estetyką, jak również mieli okazję do wspólnego tworzenia.

Cykl wykładów *Dojrzała do sztuki*, tłumaczonych na Polski Język Migowy, stał się przestrzenią refleksji nad projektowaniem inkluzywnym, uwzględniającym potrzeby różnorodnych użytkowników. W trakcie spotkań poruszono kwestie dostępności architektury oraz tworzenia przestrzeni sprzyjających integracji

społecznej. Prezentowane przykłady odzwierciedlały nowoczesność i aspiracje epoki PRL oraz przypominały ówczesne marzenia o społecznym dobrobycie. Doktor Małgorzata Jędrzejczyk, przywołując architekturę uzdrowiskową i sanatoryjną, nawiązywała do miejsc, które w swoim czasie niosły obietnicę nowoczesności i wygody. Ostatni z wykładów odbył się w Kamienicy Szołayskich, na wystawie *Przedmioty. Galeria designu polskiego xx i xxi wieku*. W otoczeniu autentycznych wnętrz z epoki PRL uczestnicy poznali ikonę polskiego wzornictwa – meblościankę, symbol ówczesnych mieszkań, oraz inne elementy wyposażenia, gdzie innowacyjność przeplatała się z ograniczeniami realiów epoki.

Dzięki wsparciu KPO zrealizowano także kilka wydarzeń poza siedzibą MCK. Pasjonatów architektury zaproszono do udziału w spacerze po Kinie Kijów pt. *Międzyprzestrzenie*, który poprowadzili dr hab. Alicja Duzel-Bilińska oraz prof. ASP Grzegorz Biliński. Z kolei po wnętrzu hotelu Cracovia oraz wokół jego przestrzeni oprowadzał dr Michał Wiśniewski. Uczestnicy spaceru poznali historię ikonicznego budynku, zaprojektowanego przez profesora Witolda Cęckiewicza. Oba spaceru zostały przetłumaczone na Polski Język Migowy.

W miejscowościach na terenie województwa małopolskiego o ograniczonym dostępie do oferty kulturalnej został zrealizowany cykl wyjazdowych warsztatów kulturowych. Podczas spotkań z uczniami szkół podstawowych oraz z seniorami zwracano szczególną uwagę na aspekty ochrony dziedzictwa oraz lokalnego patriotyzmu, odnosząc się do przykładów prezentowanych na wystawie, jak również w kontekście zabytków znajdujących się w odwiedzanych miejscowościach.

Agata Klejzerowicz

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

EDUKACJA DLA DZIEDZICTWA

Podczas warsztatów, spotkań, wykładów, spacerów, lekcji stacjonarnych oraz online, realizowanych w ramach programu edukacyjnego, Międzynarodowe Centrum Kultury rozwija świadome podejście do dziedzictwa i zwraca uwagę na to, że otaczające nas dziedzictwo jest integralną częścią życia codziennego. Budując poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro, pokazuje różnice oraz zależności między dziedzictwem materialnym i niematerialnym, podkreślając aspekty dziedzictwa naturalnego. Podczas zajęć omawiano pojęcie dziedzictwa, prezentowano jego różnorodność oraz akcentowano wartość. Przekazywano wiedzę i praktyczne rozwiązania, mające na celu zachęcenie do aktywnego spędzania czasu w instytucjach kultury, a także do mądrego korzystania z zasobów dziedzictwa.

W ramach lekcji dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z cyklu *Użyj dziedzictwa!*, prowadzonych zarówno w formie stacjonarnej, jak i online, zostało przygotowanych dziesięć tematów: *Dziedzictwo od podstaw*, *Moja mała ojczyzna – dziedzictwo lokalne*, *Dziedzictwo w sieci*, *Kraków wielokulturowy*, *Kraków miasto królów*, *Dziedzictwo w lesie*, *Miasto jako dziedzictwo*, *Dziedzictwo niematerialne*, *Fun&folk – obyczaje i tradycje* oraz *Ukraińskie dziedzictwo*. Zajęcia miały formę krótkich wykładów połączonych z dyskusją oraz działań artystycznych związanych z tematem przewodnim. Omawiano różne aspekty dziedzictwa, formy ochrony, zagrożenia oraz podkreślano znaczenie przynależności do lokalnych społeczności – małych ojczyzn. Prezentowane były także praktyczne rozwiązania tudzież wskazówki dotyczące mądrego i bezpiecznego korzystania z dostępnych w sieci materiałów. Podczas zajęć poświęconych historii Krakowa uczestnicy poznawali wydarzenia mające wpływ na wielokulturowość miasta na przestrzeni wieków, a w trakcie spotkań dotyczących dziedzictwa przyrodniczego dowiadywali się, jak troszczyć się o środowisko naturalne. Zajęcia poświęcone urbanistyce, wykorzystując przykłady polskich metropolii, prezentowały historię jako źródło dziedzictwa. Podczas zajęć o dziedzictwie niematerialnym, obyczajach i tradycjach wyjaśniano korzyści płynące z zachowania folkloru oraz znaczenie przekazywania wartości z pokolenia na pokolenie. Tematyka ukraińskiego dziedzictwa wprowadzała uczestników w kulturę i tradycje naszych wschodnich sąsiadów. Z lekcji online prowadzonych w języku polskim, angielskim oraz ukraińskim korzystali uczniowie i uczennice z całej Polski, a także szkoły i uniwersytety polonijne.

Krakowskie dziedzictwo prezentowane było również w formie spacerów miejskich z cyklu *Na tropie dziedzictwa!*, podczas których uczniowie poznawali lokalne dziedzictwo kulturowe. Spacerowano po różnych dzielnicach Krakowa, realizując tematy: *Podgórze – miasto upragnione*, *Zwierzynieckie zauroczenia*, *Po wielkim pożarze z 1850 roku*, *Dzielnica żydowska przed II wojną światową*, *Sztuka i symbolika krakowskiego Kazimierza*, *Szlakiem starorzecza Wisły*, *Alegorie ukryte w modernistycznej architekturze*, *O krakowskim getcie*, *Szlakiem krakowskich legend*, *Galicjijski pierścień Krakowa* oraz *Ukraińskie ślady w Krakowie*. Podobne miejsca przemierzano także w czasie spacerów przeznaczonych dla otwartej publiczności, a część z nich była tłumaczona na Polski Język Migowy.

Wspominając wystawy organizowane w mck na przestrzeni lat, zapraszano dorosłych na comiesięczne spotkania zatytułowane *Dekady ze sztuką*.

Za pośrednictwem platformy Zoom dr Małgorzata Jędrzejczyk omawiała wybrane zagadnienia niegdyś prezentowane na ekspozycjach mck, wpisując je we współczesny kontekst.

W ramach edukacji kulturowej kontynuowany był program *Ukraina i Polska. Blisko siebie*, składający się z cyklicznych rodzinnych warsztatów, spacerów miejskich oraz oprowadzań, realizowany dla ukraińskojęzycznych mieszkańców Krakowa. W okresie jesienno-zimowym odbywały się warsztaty *Ukraińskie ślady w Krakowie*, podczas których opowiadano o wybitnych mieszkańcach i mieszkańcach Krakowa, a także wspólnie odkrywano miejsca, gdzie przez wieki przenikały się nasze kultury. W okresie wiosenno-letnim odbywały się spacery ulicami Krakowa prezentujące lokalne dziedzictwo w cyklu *Spaceruj z nami*.

Agata Klejzerowicz

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

KLUB KSIĄŻKI ŚRODKOWOEUROPEJSKIEJ

Rok 2024 w Klubie Książki Środkowoeuropejskiej w Międzynarodowym Centrum Kultury obfitował w literackie spotkania, które zgłębiały tematykę tożsamości, historii i współczesnych wyzwań Europy Środkowej. Klub otworzył rok rozmową o *Białych nocach* Urszuli Honek, a następnie przeniósł się w świat poezji i opowieści Zoltána Lesiego z jego książką *Skok wzwyż*. W marcu czytelnicy zmierzyl się z pytaniami o pamięć i odpowiedzialność podczas dyskusji nad książką Sacy Batthyanya *A co ja mam z tym wspólnego*. W kwietniu spotkanie poświęcone było twórczości Moniki Herceg, a w maju – poezji Kristiiny Ehin w książce *Planeta pożeraczy serc*.

Lato przyniosło rozmowę o *Pod słońcem* Julii Fiedorczuk, której uczestnicy podjęli temat relacji człowieka z naturą, a jesień – literacką podróż przez Finlandię (*Pułkownikowa* Rosy Liksom), Bałkany (*Złap zając* Lany Bastašić) i Kosowo (*Przejście* Pajtima Statovciego). Rok zakończono grudniowym spotkaniem z książką *Diabeł to czarny pies* Sándora Jászberényiego, które zgłębiało granice między reportażem a literaturą.

Każde z dziesięciu spotkań, prowadzonych przez dr Paulinę Małochleb, dr Aleksandrę Wojtaszek lub Daniela Warmuza, oferowało nowe spojrzenie na literaturę i kulturę Europy Środkowej, czyniąc Klub przestrzenią dialogu, wymiany myśli i inspiracji dla uczestników.

dr Paulina Małochleb

OŚRODEK KOMUNIKACJI

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KULTURY DOSTĘPNE

Międzynarodowe Centrum Kultury jest instytucją otwartą dla wszystkich. Zwiększanie dostępności siedziby i oferty kulturalnej dla osób z różnymi potrzebami to proces, który w mck trwa już od kilku lat i jest jednym z priorytetów. Zespół do spraw dostępności regularnie bierze udział w wydarzeniach, konferencjach i szkoleniach, aby podnosić swoje kwalifikacje, a jednocześnie wymieniać się doświadczeniami w dziedzinie dostępności instytucji kultury. Koordynator dostępności mck jest członkiem Krakowskiej Sieci Dostępności Kultury (ksdk), zrzeszającej koordynatorów i koordynatorki dostępności krakowskich instytucji kultury oraz uczelni wyższych. Inicjatywa powstała z potrzeby sieciowania, wzmacniania, wymiany wiedzy i doświadczeń, a także wspólnego lobbowania na rzecz poprawy dostępności kultury w Krakowie. Warto zaznaczyć, że cały zespół mck przeszedł szkolenie z zakresu zwiększania wrażliwości na potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz roli asystenta osoby z niepełnosprawnościami.

Mimo zabytkowego charakteru budynku będącego siedzibą instytucji dzięki wprowadzeniu licznych udogodnień jego przestrzeń są przyjazne dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wystawy w Galerii mck projektowane są z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym osób poruszających się na wózkach, a podczas zwiedzania istnieje możliwość skorzystania z audiodeskrypcji wybranych obiektów oraz z przewodnika w Polskim Języku Migowym. Dodatkowo wprowadzono ciche godziny, skierowane do osób wysoko wrażliwych, w spektrum autyzmu oraz wszystkich, którzy preferują zwiedzanie w spokojnej atmosferze. Wyłączane są wtedy wszystkie dźwięki i multimedia na wystawie. Osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z pomocy asystentów, którzy zapewniają im wsparcie w dotarciu do budynku,

Zespół dostępności mck, od lewej: Dorota Kosiec, Joanna Hojda-Pepaś, Daniel Krawczyk, koordynator dostępności mck, Agata Klejzerowicz, Zofia Rokitka i Oliwia Kaczmarzewska

Niedziela dostępna w mck podczas prezentacji wystawy *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*

Jakub Studziński oprowadza w Polskim Języku Migowym po wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce*

w trakcie zwiedzania wystaw, a także podczas wydarzeń organizowanych w mck. W recepcji oraz w Galerii można skorzystać z kart do komunikacji alternatywnej (AAC), które wspierają komunikację z osobami mającymi trudności w werbalnym porozumiewaniu się.

Wszystkie wernisaże wystaw oraz większość wydarzeń, które odbyły się w sali „Pod Kruki”, miały zapewnione tłumaczenie na Polski Język Migowy. Jednym z ważniejszych punktów oferty są *Dostępne niedziele*, które sprzyjają integracji i umożliwiają szerokie uczestnictwo w życiu kulturalnym. Dzięki temu programowi wszyscy odwiedzający – bez względu na swoje potrzeby i możliwości – mają szansę pełnego doświadczenia wystaw i wydarzeń organizowanych przez mck. W 2024 roku zorganizowano trzy wydarzenia z tego cyklu, w ramach którego odbyły się oprowadzania po prezentowanych w Galerii

wystawach, z uwzględnieniem między innymi potrzeb osób g/Głuchych oraz z niepełnosprawnością wzroku.

MCK było też po raz pierwszy partnerem Festiwalu Kultury bez Barrier, wydarzenia promującego dostępność kultury dla osób z różnymi potrzebami, oferującego szeroki wachlarz wydarzeń artystycznych i edukacyjnych. Centrum zostało ponadto beneficjentem programu *Projektowanie uniwersalnej kultury – dostępność w instytucjach kultury*, finansowanego jako część działania 3.3 *Systemowa poprawa dostępności*, w ramach Osi priorytetowej III *Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami* programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027*. W myśl tego zadania pracownicy MCK wzięli udział w webinarach i szkoleniach, których celem było pozyskanie umiejętności niezbędnych do zaprojektowania i zrealizowania oferty kulturalnej dostosowanej do różnych potrzeb odbiorców. Projekt realizowany jest przez Narodowe Centrum Kultury w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i będzie kontynuowany w roku 2025.

Realizowano również ofertę edukacyjną dla szkół kształcących dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, obejmującą spacerowanie miejskie, warsztaty, oprowadzanie po wystawach, lekcje muzealne oraz zajęcia plastyczne. Podobny program zorganizowano także dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami.

Daniel Krawczyk

KOORDYNATOR DOSTĘPNOŚCI MCK

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA SPECJALISTYCZNE PROGRAMY EDUKACYJNE

AKADEMIA DZIEDZICTWA

Blisko ćwierć wieku temu Międzynarodowe Centrum Kultury i Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie powołali do życia Akademię Dziedzictwa, najdłużej działający program edukacyjny w Polsce, który łączy świat nowoczesnej ekonomii i świat ochrony dziedzictwa. Wśród pomysłodawców projektu byli prof. Jerzy Hausner, ekonomista i polityk, oraz jego zespół z UEK, a także prof. Andrzej Tomaszewski, ówczesny Generalny Konserwator Zabytków, a nad realizacją od samego początku czuwał prof. Jacek Purchla. Celem było wypracowanie nowego sposobu myślenia o aktywnej opiece i zarządzaniu dziedzictwem oraz zbudowanie narzędzi umożliwiających podejmowanie wyzwań w tym zakresie. W 2001 roku zainaugurowano pracę pierwszej, pionierskiej edycji, w której studia podjęły osoby zajmujące się ochroną i konserwacją zabytków, pracujące w muzeach, działające w instytucjach samorządu. Od samego początku studia służyły do budowania środowiska, zarówno wykładowców i wykładowczyń oraz studentów, jak i przedstawicieli środowisk kultury i nauki z całej Polski.

W 2024 roku MCK wspólnie z Małopolską Szkołą Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie już po raz dziewiętnasty zaprosiło kolejne osoby do poznawania dziedzictwa i uczenia się, jak nim zarządzać. Od czasów pandemii COVID-19 zajęcia Akademii Dziedzictwa realizowane są głównie w formie zdalnej. W integrowaniu kolejnych grup pomagają spotkania organizowane w Krakowie, w trakcie których odwiedzane są muzea i wybrane

instytucje, a także podsumowujące studia czterodniowe warsztaty poświęcone zarządzaniu dziedzictwem. W 2024 roku ich tematem były Tarnów i dziedzictwo wschodniej część województwa małopolskiego.

Stworzona przed dwiema dekadami metoda łącząca wiedzę o konserwacji i sztuce z wiedzą o prawie, administracji i ekonomii przez cały czas jest rozwijana i ulepszana, dzięki czemu cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem. Realizacja tego unikalnego programu jest możliwa dzięki zaangażowaniu wyjątkowej grupy wykładowców reprezentujących najlepsze polskie uczelnie wyższe, w tym Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie, a także wiodące instytucje kultury, takie jak Muzeum

Sportowe emocje
z AKADEMIA
DZIEDZICTWA?

REKRUTACJA
2024/2025

Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum Historii Fotografii w Krakowie, Muzeum Krakowa. Stałymi współpracownikami Akademii Dziedzictwa są: prof. Wojciech Bałus, dr hab. Piotr Dobosz, prof. Jerzy Hausner, Paweł Jaskanis, Alicja Knast, prof. Piotr Krasny, prof. Jacek Purchla, prof. Wojciech Szafrąński, prof. Bogusław Szmygin, prof. Stanisław Waltoś.

Niezwykły charakter tego projektu pokazuje opublikowany w 2023 roku już drugi zbiór artykułów naukowych powstałych na podstawie prac końcowych przygotowanych w ramach Akademii Dziedzictwa.

Akademia Dziedzictwa to także liczna grupa byłych studentów aktywnych w Stowarzyszeniu Absolwentów Akademii Dziedzictwa, organizujących seminaria na temat zarządzania dziedzictwem oraz angażujących się w prowadzenie prac konserwatorskich poświęconych polskiemu dziedzictwu kulturowemu za granicą. Do najważniejszych osiągnięć Stowarzyszenia w tym zakresie zaliczyć należy realizowane przez wiele lat prace konserwatorskie w katedrze ormiańskiej we Lwowie.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

AKADEMIA DZIEDZICTWA DLA UKRAINY

4-8 WRZEŚNIA

Międzynarodowe Centrum Kultury zorganizowało drugą edycję Akademii Dziedzictwa dla Ukrainy – programu edukacyjnego skierowanego do specjalistów zajmujących się ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego Ukrainy. Wydarzenie zostało zrealizowane dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Kultura Inspirująca 2024–2025.

Program Akademii miał na celu podnoszenie kompetencji zawodowych uczestników oraz rozwój międzynarodowej współpracy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zarządzania nim. Bloki tematyczne skoncentrowane były na zagadnieniach: organizacja realizacji projektów, planowanie ich etapów, zarządzanie budżetem i zasobami, a także pozyskiwanie środków finansowych z różnorodnych źródeł. Szczególną uwagę poświęcono funduszom unijnym, obejmującym zarówno programy grantowe, jak i inicjatywy wspierające rozwój kultury, wraz z praktycznymi wskazówkami dotyczącymi przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz realizacji projektów zgodnie z wymogami formalnymi. Uczestnicy mieli również okazję przeanalizować studia przypadków pokazujące sukcesy w skutecznym wykorzystaniu funduszy europejskich przez polskie instytucje kultury, które dostarczyły inspiracji i konkretnych narzędzi do zastosowania w ich własnych projektach. W tegorocznej edycji uczestniczyło 15 osób reprezentujących instytucje kultury z zachodniej i środkowej Ukrainy.

W Zamku Pieskowa Skała

Uczestnicy zwiedzają Muzeum Książąt Czartoryskich, oddział Muzeum Narodowego w Krakowie, razem z Katarzyną Migacz, kierowniczką oddziału

W Muzeum Inżynierii i Techniki w Krakowie

Od lewej: Julija Iwaniuk, Nataliia Trochiluk, Igor Baranyak, Mariana Hoi, Ołeh Szaporda, dr Łukasz Galusek, Olha Pachomowa, dr Michał Wiśniewski, Zofia Rokitka, Ihor Korost, Iryna Sus, Wasyl Kowbasa, Iryna Myhowycz, Nadija Semenowa, Wita Makariuk, Aryna Łepetiuch, Hanna Ołeksiw, Wiktoria Zajdel-Marchewczyk

Warsztaty poświęcone finansowaniu projektów ze środków UE poprowadzone przez Bożenę Westen z Zamku Królewskiego na Wawelu

Akademia rozpoczęła się udziałem uczestników w organizowanym w mck 7. Forum Dziedzictwa Europy Środkowej, którego tegorocznym tematem były odpowiedzialność i odnowa. Wydarzenie zgromadziło specjalistów z całej Europy, oferując ukraińskim gościom możliwość zapoznania się z innowacyjnymi podejściami do zarządzania dziedzictwem w kontekście współczesnych wyzwań, takich jak zmiany klimatyczne, konflikty zbrojne czy potrzeba adaptacji do współczesnych technologii. Następnie uczestnicy wzięli udział w wizytach studyjnych w wiodących instytucjach kultury: Muzeum Książąt Czartoryskich – oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Inżynierii i Techniki w Krakowie, Zamku Pieskowa Skała – oddziale Zamku Królewskiego na Wawelu, oraz Muzeum Archeologicznym w Wiślicy – oddziale Muzeum Narodowego w Kielcach. Spotkania te umożliwiły im bezpośredni

Zwiedzanie wystawy *Odesa. Długi wiek XX w sztuce* z kuratorką dr Żanną Komar

kontakt z polskimi specjalistami, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami z realizacji projektów o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego.

Zwieńczeniem intensywnego programu były warsztaty zorganizowane 8 września, we współpracy ze specjalistami Zamku Królewskiego na Wawelu. Ich tematyka obejmowała finansowanie projektów kulturalnych ze środków unijnych, dostarczając uczestnikom praktycznych umiejętności w zarządzaniu projektami kulturalnymi oraz aplikowaniu o środki zewnętrzne.

Projekt zrealizowany we współpracy z Ministerstwem Kultury i Strategii Komunikacyjnej Ukrainy i Rezerwatem Historyczno-Kulturowym „Starożytny Dźwinogród” wzmacnia międzynarodową współpracę i dostarcza uczestnikom cennych narzędzi przydatnych w ochronie i promocji ukraińskiego dziedzictwa kulturowego.

Zofia Rokitka

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

V4 HERITAGE ACADEMY MANAGEMENT OF UNESCO WORLD HERITAGE SITES IN VISEGRAD COUNTRIES

8-14 LIPCA

W 2006 roku ministrowie kultury wyszehradzkiej czwórki powołali Grupę Roboczą Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego Krajów Grupy Wyszehradzkiej, a jej prowadzenie powierzyli Międzynarodowemu Centrum Kultury. Regularne spotkania przedstawicieli instytucji kultury z Czech, Polski, Słowacji i Węgier przyniosły bogate doświadczenia w postaci serii konferencji naukowych Forum Dziedzictwa Europy Środkowej oraz kolejnych edycji programu edukacyjnego adresowanego do pracowników urzędów konserwatorskich i osób zaangażowanych w realizację projektów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.

Kurs letni *V4 Heritage Academy. Management of UNESCO World Heritage Sites in Visegrad Countries* został przygotowany przez MCK i wyszehradzkich partnerów po raz pierwszy w 2009 roku. W kolejnych latach projekt był realizowany w różnych miejscach, co roku w innym państwie. W 2024 roku odbyła się trzynasta edycja szkoły letniej. Tym razem wyszehradzki projekt dotarł ponad 300 metrów pod ziemię – głównym miejscem jego realizacji było Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu. Dwadzieścia osób z czterech państw, pracowników i naukowców zajmujących się dziedzictwem kulturowym w ramach projektu, zastanawiało się nad uniwersalnym wymiarem dziedzictwa Śląska i zasadami wpisu przemysłowego dziedzictwa regionu na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*. Uczestnicy poznali historię i dziedzictwo Zabrza, odwiedzili szyb Guido i sztolnię Luiza.

Ceremonia wręczenia dyplomów, od lewej: Łucja Zawadzka, zastępczyni dyrektora Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu; dyr. Agata Wąsowska-Pawlik; dr Michał Wiśniewski

Ceremonia wręczenia dyplomów

Wykład Barry'ego Gamble'a w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu

Bartłomiej Szewczyk, dyrektor Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu; Łucja Zawadzka, zastępczyni dyrektora Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu; prof. Jacek Purchla

Uczestnicy szkoły letniej w kopalni Guido w Zabrze

Program V4 Heritage Academy od początku łączy część teoretyczną z wizytami studyjnymi. Podsumowaniem programu co roku są warsztaty, w ramach których wypracowywane są rekomendacje dla wybranych miejsc dziedzictwa. W 2024 roku wykład inauguracyjny wygłosiła Věra Kučová z Narodowego Instytutu Dziedzictwa Republiki Czeskiej. Wykładowcami kursu byli między innymi prof. dr hab. Bogusław Szmygin, prezes Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS-u; dr Tamás Fejérdy, reprezentujący węgierski ICOMOS; dr Anna Gondová z Urzędu Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej; prof. Jacek Purchla, który przedstawił historię wpisu na Listę UNESCO kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach; a także Barry Gamble, brytyjski ekspert do spraw dziedzictwa światowego współpracujący z Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

THESAURUS POLONIAE

W 2024 roku Międzynarodowe Centrum Kultury obchodziło szczególną rocznicę: program stypendialny Thesaurus Poloniae realizowany jest od 15 lat, a wzięło w nim udział już ponad 150 osób. Idea powołania tego przedsięwzięcia narodziła się po zorganizowanym w 2007 roku I Kongresie Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski. W Krakowie spotkało się wówczas kilkaset osób zajmujących się zawodowo dziejami naszego kraju. Postulatem tego środowiska było utworzenie nowych programów stypendialnych skierowanych do zagranicznych naukowców. Kraków, gdzie mck realizuje ten program, to główny ośrodek naukowy i kulturalny Europy Środkowej, stanowiący idealne miejsce do prowadzenia interdyscyplinarnych badań. Nawiązane w wyniku tego programu kontakty i współprace są ważnym narzędziem do opowiadania o Polsce w świecie oraz do budowania dialogu pomiędzy Polską i innymi kulturami oraz społecznościami.

Do końca 2024 roku zrealizowano trzydzieści edycji programu, którego uczestnicy reprezentowali ponad trzydzieści państw i pięć kontynentów. W bardzo wielu wypadkach pobyt w ramach stypendium wzmacniał ich rolę swoich ambasadek i ambasadorów Polski w ich macierzystych uczelniach i instytucjach.

Uczestnicy 29. edycji Thesaurus Poloniae na Rynku Głównym w Krakowie, od lewej: (w drugim rzędzie) dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Beata Nykiel, dr Michał Wiśniewski, dr Miklós Mitrovits, Magdalena Spyрка; (z przodu) dr Wioletta Radomska, Zofia Rokitka, Iryna Myhowycz, dr Rakhmat Hidayat

Prof. Lubow Żwanko i dr Nikola Krstović w rozmowie z dyr. Agatą Wąsowską-Pawlik i prof. Jackiem Purchlą

Od lewej: Zofia Rokitka, prof. Lubow Żwanko, Sonia Basheer Saeed, dr Michał Wiśniewski, dyr. Agata Wąsowska-Pawlik, dr Nikola Krstović

Program realizowany jest w dwóch kategoriach. Pierwsza z nich to Program Senior skierowany do profesorów i starszych wykładowców akademickich. Druga to utworzony z myślą o doktorantach i młodszych pracownikach nauki Program Junior. МСК, które w imieniu МКИДН odpowiada za rekrutację i organizację Thesaurusa, zapewnia stypendystom zarówno stypendium, jak i finansuje trzymiesięczny pobyt w Krakowie, oferuje im też możliwość korzystania z zaplecza naukowego instytucji i pomoc w nawiązaniu współpracy z archiwami, bibliotekami oraz instytucjami edukacyjnymi i badawczymi prowadzonymi przez wybrane placówki naukowe i kulturalne.

W pierwszej połowie roku w ramach programu stypendialnego w Krakowie pracowali: dr Rakhmat Hidayat z Wydziału Socjologii na Uniwersytecie Stanowym w Dżakarcie, dr Miklós Mitrovits z Ludoviki – Narodowego Uniwersytetu Służby Publicznej w Budapeszcie, Iryna Myhowycz z Państwowego Rezerwatu Historyczno-Architektonicznego ДІАЗ w Brzeżanach oraz dr Wioletta Radomska z Katedry Wzornictwa i Architektury Politechniki Lwowskiej. Jesienią 2024 roku w ramach stypendium w Krakowie prace prowadzili: Sonia Basheer Saeed, artystka niezależna z Erbilu w Iraku; dr Nikola Krstović, reprezentujący Instytut Muzeologii i Heritologii Uniwersytetu Belgradzkiego; oraz prof. Lubow Żwanko z Państwowego Uniwersytetu Biotechnologicznego w Charkowie.

dr Michał Wiśniewski

OŚRODEK EDUKACJI – AKADEMIA DZIEDZICTWA

NAFTA W GALICJI

Międzynarodowe Centrum Kultury powraca do tematyki galicyjskiej, obecnej w dorobku instytucji od początku jej istnienia. Na projekt poświęcony fenomenowi przemysłu naftowego w Galicji Zachodniej i Wschodniej składać się będą: robocze spotkanie poświęcone scenariuszowi ekspozycji (2025), publikacja książkowa i międzynarodowa konferencja towarzyszące wystawie, która będzie prezentowana w Galerii MCK w 2027 roku.

Celem projektu jest ukazanie tematu w możliwie szerokim ujęciu na tle międzynarodowym. Nie tyle opowiedzenie na nowo historii przemysłu naftowego, ile ukazanie losów tworzących go ludzi. To między innymi transfer wiedzy, wpływ odkrycia ropy na procesy modernizacyjne i zmiany społeczne na obszarze dawnej Galicji, a wreszcie oddziaływanie „gorączki naftowej” na kulturę wysoką i popularną. Planowana ekspozycja miałaby uwzględniać perspektywy: polską, ukraińską, austriacką i żydowską, z rozszerzeniem tematu o wątek polskiego wkładu w poszukiwania ropy w Baku.

W 2024 roku przeprowadzone zostały wstępne kwerendy w bibliotekach (Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie – działy grafiki i starych druków) i archiwach (Archiwum Nauki PAU i PAN w Krakowie), w szczególności w zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie (m.in. zespół Starostwa Górniczego w Krakowie, które odpowiadało w Galicji za przemysł naftowy). Nawiązano również kontakty z takimi placówkami jak: Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce, Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku (sektor naftowy), Muzeum Ziemi Bieckiej, Photoinstitut Bonartes i Muzeum Techniki w Wiedniu. Podjęto także współpracę z kolekcjonerami prywatnymi oraz z potomkami naftowców, w których rękach znajdują się bogate zbiory archiwalne i pamiątki rodzinne.

dr Beata Nykiel

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

POLSKI PETERSBURG

ENCYKLOPEDIA INTERNETOWA

Międzynarodowe Centrum Kultury kontynuowało w ograniczonym zakresie prace związane z encyklopedią internetową Polski Petersburg. Zasadniczym celem projektu, którego polska premiera miała miejsce w 2015 roku (www.polskipetersburg.pl), było i jest przybliżenie polskim odbiorcom losów i dzieł Polaków związanych z dawną stolicą Imperium Rosyjskiego. Wydawnictwo tworzone było do niedawna w dwóch nieidentycznych wersjach językowych: polskiej i rosyjskiej.

W obecnym kształcie encyklopedia oferuje ponad 3,5 tysiąca stron tekstów haseł podstawowych, z podziałem na hasła osobowe i tematyczne, około 280 stron tekstów haseł w mapie „polskich” adresów w Petersburgu oraz bibliografię przedmiotu. Na stronie znajduje się obecnie 320 haseł podstawowych, w tym hasła osobowe (249) i tematyczne (71), oraz mapa „polskich” adresów (255). Integralną część polskiej wersji encyklopedii stanowi ilustrowany zbiór esejów zatytułowany *Petersburg i Polska. Zbiór esejów*. Do końca roku 2024 pojawiło się na stronie pięć nowych haseł, w tym poświęcone postaciom Bronisławy Niżyńskiej, Aleksandra Więckowskiego i Siergieja Słonimskiego oraz Związkowi Młodzieży Polskiej „Zet” w Petersburgu i Polakom w Zakładach Putiłowskich (1868–1937). Niektóre z omawianych w encyklopedii postaci, organizacji czy zjawisk przywrócono polskiej nauce i pamięci po raz pierwszy lub przedstawiono w nowym ujęciu. Coraz częściej wydawnictwo bywa cytowane w publikacjach naukowych zarówno w Polsce, jak i w Rosji.

Z zadowoleniem i wdzięcznością przyjmowane są sugestie i oferty współpracy od naszych czytelników, dzięki którym zaangażowaniu udaje się uzupełniać i korygować opublikowane już teksty.

dr Beata Nykiel

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

RIHA JOURNAL ORAZ EVA PROJECT

WWW.RIHA-JOURNAL.ORG

Międzynarodowe czasopismo akademickie poświęcone historii sztuki „RIHA Journal” to organ Międzynarodowego Stowarzyszenia Instytutów Badawczych Historii Sztuki RIHA, wydawany przez Zentralinstitut für Kunstgeschichte w Monachium. Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie jako jedna z ponad dwudziestu instytucji członkowskich RIHA na świecie pełni funkcję redakcji lokalnej, prowadzonej przez dr Magdalенę Łanuszkę.

W sierpniu został opublikowany artykuł Piotra Knapika *Saxon Influences in the Architecture of Southern Lesser Poland in the Late Fifteenth and Early Sixteenth Centuries*. Z kolei w dniach 24–26 października w Nationalmuseum w Sztokholmie odbyło się Zgromadzenie Ogólne stowarzyszenia RIHA, połączone ze spotkaniem redaktorów RIHA Journal. Miały też miejsce spotkania projektu *Visual Arts in Europe. An Open History* (EVA Project), który został uruchomiony w 2019 roku w ramach Stowarzyszenia RIHA. Jego celem jest publikacja platformy cyfrowej i książki drukowanej opartej na zbiorze obiektów wybranych przez uczestników projektu wedle zasad przyjętych przez Radę Redakcyjną (Courtauld Institute w Londynie, Instituto de História da Arte w Lizbonie, Nationalmuseum w Sztokholmie, Ústav dějin umění Akademie věd České republiky w Pradze), kierowaną przez Narodowy Instytut Historii Sztuki w Paryżu.

Projekt EVA skupia historyków sztuki i dziedzictwa reprezentujących 47 państw członkowskich Rady Europy. Każdy z partnerów został poproszony o wstępny wybór listy dwudziestu obiektów według określonych kryteriów. Polska propozycja została ustalona wspólnie przez reprezentujące Polskę instytucje należące do Stowarzyszenia RIHA, czyli MCK i Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, w ramach kilku spotkań online, w których udział wzięli: dyr. Agata Wąsowska-Pawlik i dr Łanuszka oraz dr Dorota Piramidowicz, zastępczyni dyrektora Instytutu Sztuki PAN, dr Anna Oleńska z Zakładu Badań Podstawowych Historii Sztuki Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk i dr Marcin Zgliński, kierownik Zakładów Historii Sztuki i Badań Podstawowych Historii Sztuki Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk. Następnie w ramach generalnych spotkań w Sztokholmie w październiku, na których Polskę reprezentowały dr Łanuszka i dr Oleńska, została przyjęta ostateczna lista 475 obiektów z całego świata, których opracowanie zostanie zlecone w kolejnym etapie projektu. W przygotowaniu jest umowa o współpracy między stroną polską a francuską.

dr Magdalena Łanuszka

REDAKTOR „RIHA JOURNAL” PRZY MCK

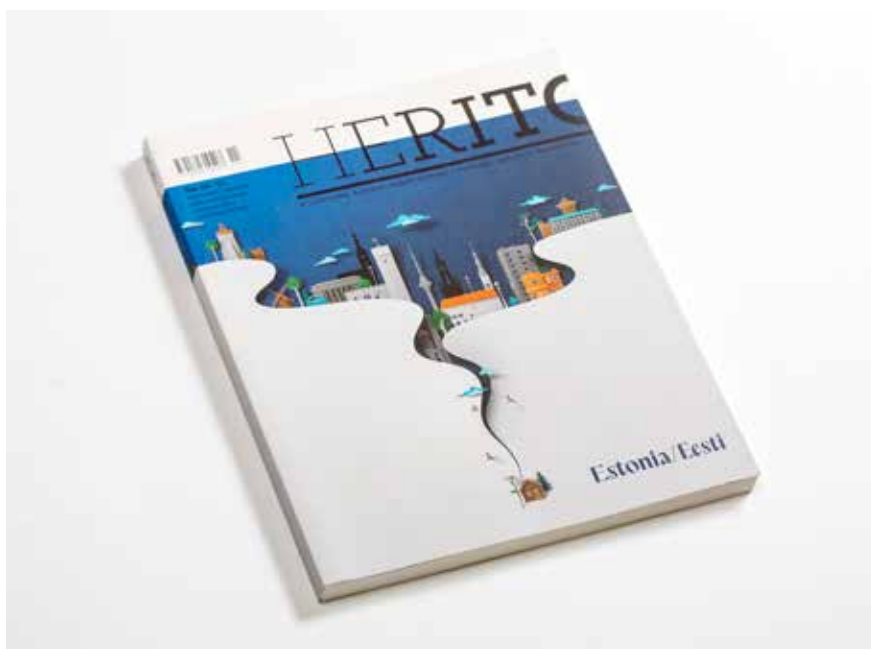
**PUBLIKACJE
BIBLIOTEKA
CZYTELNIA**

Herito, nr 53**Beton**

wersja polsko-angielska, 208 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Dwieście lat temu Joseph Aspdin otrzymał patent na cement portlandzki. To niepozorne wydarzenie, połączone z późniejszym wprowadzeniem przez inżynierów wojskowych technologii zbrojenia betonu, położyło fundament pod wielką rewolucję w historii architektury, która w kolejnym stuleciu całkowicie zmieniła krajobraz niemalże całego świata. Beton, wykorzystywany i propagowany już u progu XX wieku przez największych architektów modernizmu, stał się pojemną metaforą. Z jednej strony to wybitne dzieła myśli inżynierskiej, takie jak Hala Stulecia Maxa Berga we Wrocławiu, wpisana na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*. Z drugiej – dominacja technologii budowlanych opartych na zastosowaniu betonu, która wyzwoliła swoiste „zmęczenie betonem” i stała się pożywką dla terminu „betonoza”. Dziś betonoza to przede wszystkim temat gorących politycznych sporów i coraz większej kontestacji ze strony rosnących w siłę ruchów miejskich.

Czy beton zasłużył w Europie Środką na swoją złą reputację? W numerze o nieoczywistej historii tego materiału, najciekawsze realizacje z betonu i poszukiwania odpowiedzi na pytanie, z jakiego materiału zbudowana będzie nasza przyszłość.

Herito, nr 54–55
Estonia

wersja polsko-angielska, 224 s., format 23,5×29 cm, oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISSN 2082-310X, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński, Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy), www.herito.pl

Estonia zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności jest najmniejszym z trzech krajów bałtyckich. Po odzyskaniu w 1991 roku niepodległości, będącym następstwem spektakularnej śpiewającej rewolucji i „bałtyckiego łańcucha”, szybko znalazła pomysł na siebie, który realizuje do dzisiaj. Ma najbardziej dynamicznie rozwijającą się gospodarkę spośród trzech byłych radzieckich republik bałtyckich; stała się też jednym z liderów cyfrowych innowacji w Unii Europejskiej, do której należy od dwudziestu lat. Nie odbyło się to jednak kosztem wyjątkowej przyrody oraz kultury. Estonia w czasach *prosperity* nie zapominała o swoim bogatym i zniuansowanym dziedzictwie: w Europie jedynie mikropaństwa mają więcej muzeów *per capita* niż ten kraj kilkakrotnie wyróżniany przez Europejskie Forum Muzeów. Nie przypadkiem tytuł Europejskiej Stolicy Kultury trafił w tym roku między innymi do Tartu: odpowiedź na imperialistyczne zakusy potężnego sąsiada zza Narwy jest dumne podkreślanie przez Estończyków własnej tożsamości oraz odrębności. Numer jest rodzajem przewodnika po kulturowych i naturalnych bogactwach Estonii.

Natalia Starczenko

Ukraińskie światy Rzeczypospolitej

Z ukraińskiego przełożyli Tomasz Hodana, Katarzyna Kotyńska

wersja polska, 504 s., format 16 × 23 cm, oprawa miękka,
ISBN 978-83-66419-57-5, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński

Spisana na podstawie akt sądowych historia przełomu XVI i XVII wieku na Rusi. Barwna, wartka opowieść o sąsiedzkich sporach, magnackich konfliktach, królewskich szantażach i przywilejach szlacheckich. Choć autorka skupia się tylko na jednym stuleciu, to przygląda mu się z bliska i z dzisiejszej perspektywy, filtrując wydarzenia przez pryzmat współczesnych problemów i wartości.

W zbiorze ponad stu opowieści autorka analizuje postawy, wybory i działania swoich bohaterów. Opowiada o tym, za kogo się uważali, jak rozumieli Rzeczpospolitą i swoje w niej miejsce, jej porządek prawny i społeczny; jakie zasady i rytuały towarzyszyły im w codziennym życiu. Wspólne siedemnastowieczne dzieje ożywają dzięki barwnym opowieściom o wydarzeniach i ludziach sprzed wieków.

Pierwszy tom opublikowany w serii ISTER pod redakcją Łukasza Galuska, Pauliny Małochleb i Bartosza Sadulskiego.

Publikacja dostępna jest w wersji papierowej i w e-booku.

Tomas Venclova

Litwa, ojczyzna moja

Z litewskiego przełożyła Beata Kalęba

wersja polska, 940 s., format 17,5 × 21 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-66419-643, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński
i Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Tomas Venclova to litewski intelektualista, poeta, eseista, publicysta. Wydana przez MCK książka jest *summą* jego myśli, opartą na nieprawdopodobnej erudycji, wiedzy i samoświadomości, długoletnich badaniach, wielu rozmowach, niezliczonych lekturach. A do tego na czymś, co nazwać można pewnym zmysłem dziejów, którym obdarzony był również jego przyjaciel Czesław Miłosz. Obaj umieli się wsłuchać w rytm historii – raz ludziom przychylny, innym razem złowieszczy. Tomas Venclova świetnie zna i rozumie swoich rodaków, choć potrafi się z nimi nie zgadzać, a jednocześnie potrafi wczuć się w tych, z którymi przyszło im dzielić historię – Polaków, Żydów, Białorusinów, Tatarów, Rosjan, Niemców oraz innych bliższych i dalszych sąsiadów.

Książka obejmuje dzieje Litwy od przybycia na jej ziemię Praindoeuropejczyków do odzyskania przez Litwinów niepodległości w 1990 roku. Autor opisuje nie tylko historię polityczną kraju, lecz także jego kulturę, zmiany społeczne i obyczajowe, relacje z sąsiadami czy fale emigracji.

Publikacja jest autorskim opracowaniem stworzonym na potrzeby polskiego wydania, na podstawie dwutomowej historii Litwy napisanej przez Tomasza Venclovę i wydanej w Wilnie w latach 2019–2021.

Dwudziesty drugi tom serii Biblioteka Europy Środka pod redakcją Jacka Purchli.

Lucian Boia

Dlaczego Rumunia jest inna?

Z rumuńskiego przełożyła Joanna Kornaś-Warwas

wydanie 3, wersja polska, 500 s., format 17,5×21 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-66419-71-1, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński,
Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Książka, mająca swoją polską premierę w 2016 roku, doczekała się trzeciego wydania. Związane jest to z niesłabnącym zainteresowaniem czytelników, ponieważ jest ona pierwszym od lat siedemdziesiątych xx wieku całościowym opracowaniem dziejów Rumunii, które ukazuje się w Polsce. Sam kraj przeszedł w tym czasie skomplikowaną i obfitującą w paradoksy drogę transformacji od jednej z najcięższych dyktatur komunistycznych do demokratycznego kraju członkowskiego Unii Europejskiej. Przypadek Rumunii jest więc tyleż fascynujący, ile wymagający na nowo całościowego i krytycznego spojrzenia.

Oba te wymagania spełnia książka Luciana Boi, najwybitniejszego dziś historyka rumuńskiego, a zarazem jednego z najważniejszych intelektualistów obecnych w rumuńskiej debacie publicznej. Jego diagnozy odnośnie do roli historii we współczesnej świadomości Rumunów mają kluczowe znaczenie dla rozumienia tożsamości rumuńskiej dzisiaj oraz charakteru rumuńskiej transformacji i modernizacji przełomu xx i xxi wieku.

Profesor Boia odważnie poddaje pod dyskusję rozmaite rumuńskie mity i autostereotypy, a o jego książkach dyskutuje się w Rumunii znacznie szerzej niż w naukowym kręgu historyków.

Trzecie wydanie siódmego tomu w serii Biblioteka Europy Środka pod redakcją Jacka Purchli.

Praca zbiorowa

Jacek Purchla. Connecting Worlds, Connecting People

wersja angielska, 352 s., format 17,5 × 21 cm, oprawa twarda,
ISBN 978-83-66419-66-7, projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński,
Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

Z okazji siedemdziesiątych urodzin profesora Jacka Purchli, założyciela i wieloletniego dyrektora Międzynarodowego Centrum Kultury, wydana została książka z tekstami jego zagranicznych przyjaciół. Badacze z całego świata przygotowali eseje poświęcone zagadnieniom dziedzictwa, kultury oraz tożsamości będącym w sferze zainteresowań Jubilata. Publikacja powstała we współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim i Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie. Dostępna jest również w formie e-booka.

Michał Korta

The Shadow Line

wersja polsko-angielska, 92 s., format 23×29 cm, 48 zdjęć,
oprawa miękka ze skrzydełkiem, ISBN 978-83-66419-59-9,
projekt i opracowanie graficzne Kuba Sowiński

Photobook jest subiektywną opowieścią o zwierzętach, a właściwie o relacjach zwierzęco-ludzkich w czasach posthumanizmu. Fotograf Michał Korta zrywa z konwencjonalną fotografią znaną z książek czy filmów przyrodniczych, aby skupić się na emocjach i odczuciach towarzyszących nocnym wędrówkom. Oglądając nieostre, często poruszone i ziarniste, nokturnowe fotografie, widz zadaje sobie pytanie, czy patrzy w oczy zwierzęcia, czy to tylko sprytna sugestia fotografa.

Kontrapunktem do tych niemalże abstrakcyjnych zdjęć są studyjne przedstawienia precyzyjnie oświetlonych zwierzęcych czaszek. Powtarzają się one w książce niczym refren, poruszają wyobraźnię swoim konkretem, a jednocześnie prowokują do porównań tego, co ludzkie, z tym, co zwierzęce. W plenerze – fotograf widzi mniej, przemieszcza się wolniej i zostawia margines dla przypadku. Władzę odzyskuje dopiero w pracowni – wtedy, związany już z istotami nieludzkimi wspólnym doświadczeniem nocy, staje się świadkiem ich śmierci, „szamanem” dokonującym alternatywnych obrzędów pochówkowych. Portretując kolejne czaszki i szkielety, traktuje je z należyтым szacunkiem.

Książka ta jest przedmiotem artystycznym – wypowiedzią trojga twórców. Fotograf Michała Korta za pomocą zdjęć relacjonuje swoją wizję relacji między człowiekiem a istotami nieludzkimi. Jego opowieść koresponduje tu z poetycką, impresyjną narracją Małgorzaty Lebdy, poetki i prozaiczki. Całość spięta jest projektem Kuby Sowińskiego (we współpracy z Michałem Kortą i Krzyszkiem Orłowskim).

Odesa. Długi wiek xx w sztuce

wersja polsko-angielska, 224 s., format 23,5×27,3 cm, oprawa twarda, 978-83-66419-60-5, projekt i opracowanie graficzne Damian Nowak (Parastudio*)

Album towarzyszący wystawie *Odesa. Długi wiek xx w sztuce* opowiada o historii, sztuce i tożsamości miasta – perły Morza Czarnego od XIX do XXI wieku, i odnotowuje przy tym wszystkie najważniejsze przełomy polityczne i artystyczne.

Fotografie znajdujące się w albumie pokazują zarówno dostojne miasto z 1895 roku, odeski port w czasie rewolucji 1917 roku, jak i działania artystów – kontestatorów z lat 60. XX wieku. Miasto jest tu sceną zmagających się różnych aktorów: poszukiwania indywidualności artystycznej przez twórców *fin de siècle'u*, narzucania zasad socrealizmu i jego przełamywania w latach 70., budowania niepodległej Ukrainy, wojny o Krym w 2014 roku i pełnoskalowej agresji rosyjskiej w roku 2022. Schody odeskie nie są wcale świadkiem strzałów, jakie wojsko carskie kieruje do rosyjskiego ludu, ale performansów z lat 70. albo zmagających zwolenników Majdanu i separatystów w pierwszej dekadzie XXI wieku.

Album zawiera około 100 dzieł – fotografii z życia miasta i jego artystów, pocztówek, reprodukcji grafik, obrazów i rzeźb. Towarzyszą im teksty – o sztuce, kinematografii, odmienności Odesy w porównaniu z innymi miastami i regionami Ukrainy, o micie Odesy w kulturze.

Projekt jest współfinansowany ze środków Miasta Krakowa (projekt *Odesa i Kraków. Bliżej dzięki sztuce*). Album jest częścią projektu *Długi wiek xx w sztuce Odesy* i został zrealizowany dzięki wsparciu finansowemu Funduszu Kultury Solidarności w ramach Europejskiej Fundacji Kultury.

Lukasz Galusek, Michał Wiśniewski

Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

wersja polska i wersja angielska, 544 s., format 19 × 26 cm,
ISBN 978-83-6641-96-12 (wersja polska), ISBN 978-83-6641-96-29
(wersja angielska), oprawa zintegrowana, opracowanie graficzne
Kuba Sowiński

Pierwsze całościowe i panoramiczne ujęcie architektury socjalistycznej nowoczesności w Europie Środkowej od połowy lat czterdziestych do dziewięćdziesiątych, od Tallinna po Lublanę i od podzielonego Berlina po Bukareszt i Skopje. Fascynująca i bogato ilustrowana podróż w głąb historii modernizmu socjalistycznego, który przez dekady pozostawał niedoceniany i marginalizowany w badaniach nad architekturą xx wieku. Publikacja stanowi nie tylko analizę zjawisk architektonicznych, ale także próbę rekonstrukcji pełniejszej opowieści o powojennych przemianach Europy Środkowej.

Skojarzenie socmodernizmu z uprzemysłowioną i skolektywizowaną architekturą zbyt często przesłaniało wybitne osiągnięcia twórców, którzy rozwijali własne, unikalne języki estetyczne i prowadzili dialog z bogatym dziedzictwem poprzednich epok. Ta książka rzuca światło na architektów pewnych swojej wizji, działających w rzeczywistości pełnej ograniczeń w NRD, Czechosłowacji, Jugosławii, PRL-u, Litwie, Łotwie, Estonii, i wykorzystujących na swoją korzyść możliwości wynikające z utopijnego ducha tamtych czasów. Jest odpowiedzią na potrzebę nowego spojrzenia, przywracającego równowagę w narracji o modernistycznym dziedzictwie Europy Środkowej.

Książka towarzyszyła wystawie: *Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny*.

Rośliny i zwierzęta. Atlasy historii naturalnej w epoce Linneusza

wydanie 2, wersja polska i wersja angielska, 300 s., format 23,5×27,5 cm, oprawa twarda ścięta do bloku, ISBN 978-83-66419-69-8 (wersja polska), ISBN 978-83-66419-70-4 (wersja angielska), projekt i opracowanie graficzne Krzysztof Radoszek

Nowe wydanie albumu, który pierwotnie towarzyszył wystawie pod tym samym tytułem, prezentowanej w Galerii MCK w 2020 roku. Od tamtego czasu książka cieszyła się niesłabnącym zainteresowaniem. Ze względu na potencjał dystrybucyjny zdecydowano o wydaniu osobnych wersji językowych: polskiej i angielskiej.

Album zbiera barwne ilustracje z atlasów historii naturalnej stworzone wprawną ręką dawnych rysowników i kolorystów w okresie, gdy rodziła się dopiero nowoczesna systematyka roślin i zwierząt. Zawiera reprodukcje w skali jeden do jeden oraz wielkoformatowe powiększenia mikroskopijnych szczegółów fauny i flory, które w czasach przed wynalezieniem fotografii karmiły ludzki głód piękna. Grafiki pochodzą ze zbiorów Gabinetu Rycin Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie oraz Biblioteki Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN. Nieznana szerzej kolekcja jest unikatowa zarówno ze względu na poziom artystyczny, jak i obecność wielu publikacji powszechnie uznawanych za kamienie milowe europejskiej historii naturalnej, w tym najsłynniejszych i najwybitniejszych graficznie albumów ornitologicznych i botanicznych. Publikację wzbogacają eseje Krzysztofa Radoszka, dr Anny Olszewskiej i prof. Julii Fiedorczuk. Noty do poszczególnych atlasów historii naturalnej prezentowanych w albumie stworzyła dr Julia Czapla.

BIBLIOTEKA MCK

Biblioteka Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, o statusie biblioteki naukowej, gromadzi i udostępnia zbiory głównie z zakresu historii i teorii kultury, dziedzictwa kulturowego, tożsamości oraz pamięci Europy Środkowej i Wschodniej, dialogu międzykulturowego, zarządzania miastami historycznymi oraz ochrony zabytków.

W Bibliotece funkcjonuje system biblioteczny Alma wraz z wyszukiwarką Primo oraz terminal Academica, zapewniający dostęp do prawie czterech milionów publikacji, również najnowszych, objętych ochroną prawa autorskiego.

W 2024 roku rozpoczęto subskrypcję bazy CEEOL, obejmującej czasopisma i e-booki z zakresu nauk społecznych, humanistycznych oraz dokumenty elektroniczne dotyczące zagadnień związanych z Europą Środkową, Wschodnią i Południowo-Wschodnią. Dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przystąpiono do konsorcjum wielod dziedzinowej biblioteki cyfrowej JSTOR, co umożliwiło kontynuowanie dostępu do kolekcji Arts & Sciences II, III, VII. Ponadto w ramach licencji krajowych udostępniano bazy danych Wirtualnej Biblioteki Nauki. W katalogu Primo wzbogacano kolekcje: *Bibliografii zawartości publikacji Międzynarodowego Centrum Kultury* oraz stypendystów programu *Thesaurus Poloniae*.

Zespół Biblioteki uczestniczył w posiedzeniach Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego, w konsultacjach oraz szkoleniach organizowanych przez Bibliotekę Narodową, a także w licznych konferencjach i webinarach dotyczących bibliotekoznawstwa.

Biblioteka MCK prowadzi intensywną wymianę publikacji z bibliotekami muzeów, uczelni i instytucji kultury w kraju i za granicą oraz aktywną politykę gospodarki dubletami.

Przez cały rok podejmowano wiele inicjatyw mających na celu promocję czytelnictwa, zachęcając do korzystania z bibliotek jako miejsc otwartych i dostępnych z ofertą dla osób w każdym wieku.

Z końcem roku odbyło się posiedzenie Rady Naukowej Biblioteki MCK, która przyjęła sprawozdanie z działalności za okres od 1 października 2023 roku do 30 września 2024 roku oraz zapoznała się z bieżącymi pracami i planami Biblioteki na rok 2025.

Magdalena Spyрка

BIBLIOTEKA MCK

ZASOBY CYFROWE MCK

Międzynarodowe Centrum Kultury jest jedną z pierwszych instytucji kultury zajmujących się pracą badawczą, które zdecydowały się udostępniać swoje publikacje w serwisie POLONA – największej i najnowocześniejszej polskiej bibliotece cyfrowej. Dzięki współpracy z Biblioteką Narodową w 2024 roku wirtualny księgozbiór MCK, poświęcony szeroko pojętemu dziedzictwu Europy Środkowej, powiększył się o kolejne publikacje. Obecnie kolekcja wydawnictw MCK w POLONIE liczy ponad 200 pozycji (ok. 45 tys. skanów). Pełny wykaz można znaleźć na stronie: mck.krakow.pl/publikacje-online.

Do szerokiego grona odbiorców trafił między innymi komplet dokumentującego działalność instytucji „Rocznika Międzynarodowego Centrum Kultury” (wersje polska i angielska), kilkanaście książek autorstwa, bądź też w opracowaniu redakcyjnym, prof. Jacka Purchli, materiały z sesji naukowych MCK, katalogi przygotowanych przez instytucję wystaw oraz katalogi organizowanych w Galerii MCK ekspozycji laureatów Międzynarodowego Triennale Grafiki.

Latem rozpoczęto realizację kolejnego półtorarocznego projektu *Cyfrowa historia sztuki* wspieranego przez Fundację Lanckorońskich, którego celem jest digitalizacja dorobku polskiej historii sztuki ze szczególnym uwzględnieniem publikacji dotyczących zbiorów rodziny Lanckorońskich. Dotychczas uwolniono między innymi „Folia Historiae Artium” (1964–2023), „Studia Waweliana” (1992–2022), „Porta Aurea” (1992–2023) oraz ok. 300 artykułów w repozytorium Biblioteki Uniwersyteckiej w Heidelbergu, odwiedzanym rocznie przez około 9 milionów użytkowników z ponad 180 krajów.

Jacek Maj

INSTYTUT DZIEDZICTWA EUROPEJSKIEGO

MECENASI SPONSORZY PARTNERZY

PROMOCJA, WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI I PARTNERAMI MCK

Rok 2024 był czasem dynamicznego rozwoju i konsekwentnie realizowanej strategii komunikacyjnej Ośrodka Komunikacji Międzynarodowego Centrum Kultury. Dzięki przemyślanym planom promocyjnym, elastycznemu wykorzystaniu różnorodnych narzędzi dostosowanych do charakteru wydarzeń oraz systematycznej analizie prowadzonych działań udało się skutecznie dotrzeć do szerokiego grona odbiorców. W efekcie zwiększyło się zainteresowanie ofertą MCK, wzrosła frekwencja w wydarzeniach, a samo Centrum umocniło swój wizerunek jako nowoczesnej i otwartej instytucji kultury.

W ciągu roku zrealizowano wiele kampanii promocyjnych w przestrzeni miejskiej, obejmujących głównie nośniki outdoorowe. Plakaty oraz citylighty w kluczowych punktach miasta przyciągały uwagę estetycznym dizajnem i przejrzystym przekazem, skutecznie zwiększając rozpoznawalność działań MCK w przestrzeni publicznej.

Media społecznościowe pozostały jednym z filarów strategii komunikacyjnej. Regularna aktywność na Facebooku, Instagramie i LinkedInie pozwalała na stały dialog z odbiorcami, budując lojalność społeczności wokół marki MCK. Tworzenie angażujących treści wizualnych i merytorycznych opisów wydarzeń sprawiło, że profile w mediach społecznościowych były nie tylko źródłem informacji, ale również przestrzenią wymiany i inspiracji.

Równie istotnym elementem działań Ośrodka Komunikacji były relacje z mediami. W 2024 roku zorganizowano wiele spotkań prasowych – briefingów i konferencji – towarzyszących inauguracjom wystaw oraz realizacji międzynarodowych projektów. Wydarzenia te gromadziły licznych dziennikarzy, a informacje o działaniach MCK były obecne w telewizji, radiu, prasie ogólnopolskiej i lokalnej oraz na portalach internetowych – zarówno ogólnotematycznych (m.in. Onet.pl, Interia.pl, „Gazeta Wyborcza”, „Polityka”), jak i specjalistycznych, zajmujących się kulturą, historią, miastem i edukacją.

Istotną rolę w działaniach podejmowanych przez Ośrodek odegrały także partnerstwa i współpraca z innymi instytucjami kultury, lokalnymi władzami oraz mediami. Wspólne inicjatywy, wymiana zasobów oraz organizacja wydarzeń, takich jak Sezon Kulturalny Polska–Rumunia 2024–2025 czy Akademia Dziedzictwa dla Ukrainy, pozwoliły poszerzyć zasięg naszych działań oraz dotrzeć do szerokiej grupy zainteresowanej publiczności.

Przy promocji wystawy *Socmodernizm* Ośrodek Komunikacji nawiązał liczne współprace z partnerami krajowymi i międzynarodowymi. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Michael Ruffino, amerykański kompozytor i autor utworu *An Example to the World (Shop Reprise)*, wykorzystanego podczas wernisażu wystawy.

W działania promocyjne zaangażowane były również następujące instytucje i organizacje: ks Korona, „Dziennik Zachodni”, Bigg Boss s.r.o., FILM KOLEKTIV s.r.o., tvf International, Artichoke, s.r.o., Hulahop d.o.o., Fundacja Zielone Konie oraz Kino Kijów. Dzięki tym współpracom wystawa zyskała szeroki zasięg oraz wyjątkową oprawę artystyczną i medialną.

Śniadanie prasowe o planach MCK

Konferencja prasowa przed wernisażem wystawy Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

Dyr. Łukasz Galusek oprowadza influencerów po wystawie Socmodernizm. Architektura w Europie Środkowej czasu zimnej wojny

W ciągu całego 2024 roku Ośrodek Komunikacji mck prowadził systematyczne działania analityczne, koncentrując się na mierzeniu skuteczności podejmowanych aktywności promocyjnych. Monitorowano kluczowe wskaźniki, takie jak zasięg, poziom zaangażowania i reakcje odbiorców, co pozwalało na bieżąco oceniać rezonans kampanii w różnych kanałach komunikacji.

Równolegle prowadzono cykliczne analizy rynku medialnego oraz obserwację aktualnych trendów w kulturze i komunikacji. Śledzono obecność mck w mediach tradycyjnych, internetowych i społecznościowych, co dostarczało cennych danych dotyczących widoczności i odbioru marki. Dzięki temu możliwe było nie tylko precyzyjne określenie efektywności dotychczasowych działań, ale również identyfikacja obszarów wymagających dalszego doskonalenia.

Wszystkie te elementy składają się na spójną i kompleksową strategię komunikacyjną, której celem jest nie tylko promocja poszczególnych wydarzeń, ale przede wszystkim budowanie trwałych, opartych na zaufaniu relacji z publicznością. Strategia ta wspiera również wizerunek mck jako instytucji kultury o silnej pozycji – zarówno w kontekście lokalnym, jak i krajowym czy międzynarodowym.

Szczególne wyrazy wdzięczności należą się patronom medialnym mck, do których w 2023 roku należeli: „Dziennik Polski”, „Polityka”, „Architektura&Biznes”, „Architektura Murator”, „Zwierciadło”, „SZUM”, „Notes na 6 Tygodni”, „MINT”, „Architecture Is a Good Idea”, „Lynx Magazine”, „Szeroki Kadr.pl”, „UaInKRAKOW”, ArtInfo.pl, RESTART, „Kwartalnik Rzeźby »Orońsko«”, Niezła Sztuka.net, a także Radio Famka jako opiekun redakcyjny, oraz stałym patronom: tvp3 Kraków,

Radio Kraków, Radio Kraków Kultura, „Kraków Culture Karnet”, „Herito”, „Czas Dzieci.pl” i „Głos Seniora”.

Za wsparcie projektów wystawienniczych w roku 2024 wyjątkowe podziękowania mck kieruje do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz do Gminy Miejskiej Kraków.

mck uzyskało dofinansowanie z programu wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju, realizowanego w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) i sfinansowanego przez Unię Europejską NextGenerationEU.

Niniejsze dofinansowanie otrzymały dwa projekty.

– „Architektura szczęśliwych miast. Projekt edukacyjny mck na temat architektury i ekologii”. Angażując różnorodne grupy społeczne do aktywnego uczestnictwa w kulturze, poprzez wykłady dla seniorów, wyjazdowe warsztaty kulturowe, spacer, plenery architektoniczne i rodzinne warsztaty, Centrum prezentowało wartość i znaczenie architektury w kontekście współczesnych wyzwań społecznych i ochrony środowiska. Istotnym elementem było rozszerzenie działań poza mck, co pozwoliło dotrzeć do nowych odbiorców, budować publiczność i tworzyć relacje oparte na wspólnym doświadczeniu kultury. Wydarzenia zostały przetłumaczone na Polski Język Migowy (PJM), co zapewniło dostępność osobom z niepełnosprawnością słuchu. Dzięki temu miały charakter integracyjny, uwrażliwiając uczestników na szczególne potrzeby innych odbiorców, budując świadomość i wzajemny szacunek w społeczności uczestniczącej w projekcie.

– „Socmodernizm dla każdego. Multimedialna prezentacja architektury z Polski i Czech”. Zaproszony do mck artysta Vladimir 518 wykonał muzyczny performance i wygłosił wykład połączony z wykorzystaniem nowoczesnej technologii. Publiczność miała okazję przyjrzeć się dziedzictwu architektonicznemu Czech i zrozumieć problematykę konserwacji budynków z drugiej połowy xx wieku. Wydarzenie było tłumaczone symultanicznie z języka angielskiego na polski. Zapewniono również tłumaczenie na pjm, audiodeskrypcję oraz napisy na żywo.

#KorzyściDlaCiebie

#NextGenerationEU

#FunduszeUE

#KPOdlakultury

#KPO

Dorota Korohoda

OŚRODEK KOMUNIKACJI

ANEKS

RADA PROGRAMOWA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

KADENCJA 2023–2025

Rasa Rimickaitė – przewodnicząca

Philipp Charwath

Andrzej Chwalba

Sabra Daici

Edyta Gawron

Dorota Janiszewska-Jakubiak

Jakub Kornhauser

Marcin Łapczyński

Gina Renotière

Wołodymyr Szejko

Urszula Ślęzak

PLANY STRATEGICZNE MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

NA LATA 2023–2027 (WYCIĄG)

Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie jest narodową instytucją kultury, która specjalizuje się w problematyce kultury i dziedzictwa Europy Środkowej.

Powstało z inicjatywy rządu Tadeusza Mazowieckiego w 1991 roku. Jego twórcą i wieloletnim dyrektorem był prof. Jacek Purchla. Ukształtowana przez niego instytucja od samego początku koncentruje swoje zainteresowania naukowo-badawcze na problematyce szeroko rozumianego **dziedzictwa kulturowego w aktywnym dialogu z sąsiadami Polski i ze światem**.

WIZJA, MISJA I CELE STRATEGICZNE

Wizja, czyli do czego dążymy

Kultura jako katalizator dialogu w Europie Środkowej.

Misja, czyli czym jesteśmy

Centrum międzynarodowego dialogu i interdyscyplinarnych badań nad kulturą i dziedzictwem w Europie i w świecie.

Cele strategiczne

1. Wzmacnianie pozycji Polski jako aktywnego uczestnika międzynarodowej debaty w sprawach kultury i dziedzictwa
2. Budowanie wizerunku Polski jako promotora współpracy kulturalnej w Europie Środkowej
3. Rozwijanie i pogłębianie relacji z odbiorcami oferty mck – rozwój publiczności
4. Rozwijanie nowoczesnej, sprawnie zarządzanej instytucji.

Znaczenie współpracy w regionie środkowoeuropejskim jest kluczowym elementem budowania sukcesu Polski na arenie międzynarodowej. Polityka kulturalna zorientowana na międzynarodową współpracę bazuje na „miękkich” narzędziach prowadzenia dyplomacji publicznej. mck jest instytucją *soft* i *smart power*, za której pośrednictwem Polska działa w przestrzeni środkowoeuropejskiej, a współpraca w ramach regionu leży w żywotnym i długofalowym interesie kraju, zwłaszcza wobec wyzwań i zagrożeń, jakie pojawiły się w nowym stuleciu. mck jest także jedną z niewielu w Polsce i Europie Środkowej instytucji eksperckich w zakresie teorii dziedzictwa kulturowego i aspektów praktycznych jego ochrony, której dorobek oddziałuje w skali międzynarodowej. Kontynuacja i intensyfikacja tej sfery działalności mck pozwoli na ugruntowanie polskiego wkładu w światową debatę o dziedzictwie. Działania mck wyrastają z przekonania, że rolą Polski – jako dużego środkowoeuropejskiego

państwa – winno być inicjowanie i kreowanie międzynarodowej debaty o dziedzictwie i kulturowych wyzwaniach współczesności. Jednocześnie działalność MCK jest głosem Europy Środkowej i Wschodniej w skali globalnej – stąd współpraca z pozostałymi państwami Europy i innych kontynentów. MCK staje się tu podwójnym narzędziem – z jednej strony ma za zadanie twórczo na nie oddziaływać, z drugiej zaś – reprezentując region – ma budować obraz Polski w świecie. MCK – swoisty inkubator idei – propaguje polski dorobek intelektualny w regionie i w świecie. Ważne jest także, aby element konkurencyjności państw (nieodłączny w gospodarce czy polityce) zrównoważyć aspektem partnerskim, możliwym do najlepszego urzeczywistnienia we współpracy kulturalnej. Takie nastawienie sprzyja formowaniu myślenia Polaków o ich sąsiadach jako o partnerach (co jest istotne także dla procesu pojednania z sąsiadami jako warunku sukcesu na arenie międzynarodowej), a zarazem ugruntowuje w nich poczucie, że Polska działa we wspólnym interesie. Specjalistyczna wiedza o kulturze XX wieku w Europie Środkowej i Wschodniej, jaką dysponuje MCK, jest kluczowa do budowy dobrych relacji z sąsiadami. Bez znajomości doświadczenia ostatniego stulecia nie jest możliwe zrozumienie stereotypów, postaw i uprzedzeń warunkujących zachowania i reakcje sąsiadów. Rzetelna wiedza i wydobycie wspólnoty tego doświadczenia pozwalają natomiast uczynić je płaszczyzną sprzyjającą dialogowi i gruntem do pomyślnego spotkania. Na tym polega waga partnerskich projektów kulturalnych realizowanych przez MCK.

Kontynuacja i rozwijanie dotychczasowej drogi programowej jest właściwym wyborem, ponieważ znaczenie współpracy w regionie środkowoeuropejskim, będącej elementem systemu bezpieczeństwa i pokoju w Europie w obliczu napaści Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku, nabrało szczególnego, ponadregionalnego znaczenia. Działania MCK są i będą komplementarne z priorytetami polskiej polityki zagranicznej odnoszącymi się do Europy Środkowej, takimi jak inicjatywy Trójmorza oraz Trójkąta Lubelskiego. Kontynuowana będzie współpraca wyszehradzka, choć z zamiarem pewnego jej przeformułowania. W programie MCK na lata 2023–2027 wymiary ukraiński i bałtycki zostaną istotnie wzmocnione. Podobnie jak wymiar bałkański w ślad za wzmocnianiem obecności Polski na Bałkanach Zachodnich.

PRZEBUDOWY I INWESTYCJE W MIĘDZYNARODOWYM CENTRUM KULTURY

We wrześniu 2024 roku Międzynarodowe Centrum Kultury złożyło wniosek aplikacyjny do 11 edycji programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (FENIKS). Na podstawie opracowanej uprzednio dokumentacji projektowej uzyskano sześć odrębnych pozwoleń Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz zezwolenia na budowę dla wszystkich planowanych modernizacji, które łącznie są trzonem wniosku aplikacyjnego. Zakres planowanych robót budowlanych obejmuje między innymi: remont elewacji frontowej, szklanej połąci dachowej na piątym piętrze, modernizację instalacji wewnętrznych galerii i sali konferencyjnej „Pod Kruki”, wymianę wind osobowych, a przede wszystkim adaptację pomieszczeń aktualnie wykorzystywanych na potrzeby komercyjnej restauracji do działalności mck. Przestrzenie te zachowają częściowo funkcje gastronomiczne, lecz ich zdecydowana większość przeznaczona zostanie na działalność kulturalną obejmującą salę edukacyjną, księgarnię i magazyny. Efektem planowanych modernizacji będzie znaczące poprawienie dostępności budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez likwidację barier architektonicznych w obszarach objętych robotami.

dr Mariusz Soczówka

BIURO ADMINISTRACYJNE

STRUKTURA ORGANIZACYJNA MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

DYREKCJA

Dyrektorka

Agata Wąsowska-Pawlik

Zastępca Dyrektorki ds. Programowych

Łukasz Galusek

Zastępca Dyrektorki ds. Organizacyjnych

Piotr Bąk

Pełnomocnik Dyrektorki

Ryszard Błachut

Główna Księgowa

Agnieszka Antos

ZESPÓŁ

Instytut Dziedzictwa Europejskiego

prof. dr hab. Jacek Purchla (kierownik)

dr Beata Nykiel (zastępczyni kierownika), Anna Kępińska, dr Żanna Komar

Biblioteka MCK: Mateusz Lepucki, Anna Sołtysiewicz, Magdalena Spyra

(zastępczyni kierownika ds. Biblioteki), Magdalena Ślósarz (od 1)

Ośrodek Wystaw

Anna Śliwa (kierowniczką do 11)

Agnieszka Adamczak, Dorota Kosiec, dr Monika Rydiger,

Karolina Wójcik (kierowniczką od 111), Natalia Żak

Wydawnictwo MCK

Marzena Daszewska (kierowniczką)

Paulina Orłowska-Bańdo (zastępczyni kierowniczką),

Paulina Roszak-Niemirska, Bartosz Sadulski

Ośrodek Edukacji – Akademia Dziedzictwa

dr Michał Wiśniewski (kierownik)

Agata Klejzerowicz, Wiktoria Zajdel-Marchewczyk (od 1), Marek Świdrak,

Zofia Rokitka, Angelika Radoń (do 111)

Ośrodek Komunikacji

dr Paulina Małochleb (kierowniczka)

Joanna Biegacz, Magdalena Grabias, Oliwia Kaczmarzewska (do VIII),
Dorota Korohoda, Aleksandra Rak (do III), Agnieszka Sachar (do IV),
Marcin Pańtak (od IX), Paulina Semianchuk (od VII), Klaudia Słupek

Biuro Organizacyjne

Ewa Czarnecka (kierowniczka)

Anna Jakubiak, Joanna Hojda-Pepaś (zastępczyni kierowniczkii),
Anna Koncewicz, Daniel Krawczyk, Joanna Malina, Joanna Podkowa,
Andrzej Zabłocki, Adriana Żołnierczyk

Biuro Administracji

Sylwia Żmuda-Żelazny (kierowniczka)

Ewa Bryła, Marek Gabryś, Elżbieta Hajdas, Robert Karwowski,
Roman Kawalec, Antoni Michalik, Janusz Ogonowski, dr Mariusz Soczówka

Biuro Finansowo-Księgowe

Marzena Krawczyk (kierowniczka)

Iwona Chabros-Cybula (do XII), Barbara Cudzich (od XI), Iwona Kolat (od X)

Współpracownicy

Magdalena Błachut, dr Małgorzata Jędrzejczyk, Tadeusz Kita,
Katarzyna Klusa, Karolina Kolenda, Tomasz Kowalczyk (od XI),
Jarosław Kozik, Michał Kuźma, Paulina Lubiak, dr Magdalena
Łanuszka, Jacek Maj, Dominika Markiewicz, Regina Mikuła (od IV),
Magdalena Nalepa-Rybarska, Marcin Pańtak (VII–VIII), Łukasz Pieróg,
Anna Sawłowicz, Jakub Walawski, Kamil Wilk, Zdzisław Zapał,
Grażyna Żmuda (od I)

Edukatorzy

Beata Bujak-Szwaczka, Emilia Drabik, Katerina Dratska, Zofia Grząślewicz
(od X), Marcin Krotla, Joanna Majewska-Grabowska, Iwona Malota,
Viktoriia Markovska, Hanna Martynenko, Anna Sokulska, Beata Wolszczak,
Dominik Wrześniak (od X)

STATUT MIĘDZYNARODOWEGO CENTRUM KULTURY

ZAŁĄCZNIK DO ZARZĄDZENIA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z DNIA 12 GRUDNIA 2024

ROZDZIAŁ I • POSTANOWIENIA OGÓLNE

- § 1** Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, zwane dalej „Centrum”, jest państwową instytucją kultury utworzoną na podstawie zarządzenia nr 11 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie utworzenia Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie (Dz. Urz. MKiS poz. 3, z 1992 r. poz. 11, z 1995 r. poz. 15 oraz Dz. Urz. MKiDN z 2007 r. poz. 53) i działającą w szczególności na podstawie:
- 1) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 87) zwanej dalej „ustawą”;
 - 2) niniejszego statutu.
- § 2**
1. Organizatorem Centrum jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zwany dalej „Ministrem”.
 2. Centrum jest wpisane do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Ministra pod numerem RIK 2/92.
 3. Siedzibą Centrum jest miasto Kraków, a terenem działania – obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Centrum może prowadzić działalność także poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.
 4. Centrum może używać nazwy skróconej w brzmieniu: „MCK”.

ROZDZIAŁ II • ZAKRES DZIAŁALNOŚCI CENTRUM

- § 3** Do zakresu działalności Centrum należy:
- 1) Realizowanie działań kulturowych oraz przedsięwzięć naukowych w wymiarze międzynarodowym:
 - a) jako element dialogu między sąsiadami i dobrosąsiedzkiej współpracy Polski z państwami i narodami Europy,
 - b) jako ważny element współczesnej praktyki dyplomatycznej;
 - 2) prowadzenie badań oraz upowszechnienie wiedzy o:
 - a) kulturze Europy (zwłaszcza Środkowej) i europejskich kontekstach kultury polskiej, z uwzględnieniem historii kulturowej i intelektualnej, sztuki, literatury,
 - b) dziedzictwie kulturowym, w tym o jego współczesnych znaczeniach i problematyce zarządzania,
 - c) przestrzeni w ujęciu humanistycznym, w obszarze architektury, krajobrazu i studiów miejskich.

§ 4

1. Zakres działalności określony w § 3 Centrum realizuje przez:
 - 1) organizowanie i udział w badaniach naukowych oraz propagowanie ich wyników;
 - 2) inicjowanie i prowadzenie międzynarodowej współpracy instytucjonalnej;
 - 3) organizowanie i realizowanie specjalistycznych programów edukacyjnych, w tym studiów podyplomowych;
 - 4) inicjowanie i organizowanie wystaw w galerii własnej i innych miejscach w kraju i za granicą;
 - 5) organizowanie i wspieranie konferencji, seminariów, wykładów oraz debat publicznych;
 - 6) zarządzanie programami stypendialnymi oraz fundowanie stypendiów dla polskich i zagranicznych badaczy w zakresie działalności Centrum;
 - 7) utrzymywanie kontaktów z ośrodkami eksperckimi, naukowymi i kulturalnymi, w tym reprezentowanie Polski w sieciach i organizacjach międzynarodowych;
 - 8) gromadzenie i upowszechnianie w Polsce i poza jej granicami wiedzy, o której mowa w § 3, w tym prowadzenie specjalistycznej biblioteki;
 - 9) koordynowanie działań digitalizacyjnych, w szczególności dotyczących publikacji Centrum;
 - 10) działalność wydawniczą, tworzenie utworów audiowizualnych i innych form twórczości propagującej wiedzę, o której mowa w § 3;
 - 11) udział w kulturalnych wydarzeniach strategicznych o międzynarodowym wymiarze;
 - 12) aktywny udział w życiu kulturalnym i naukowym w Europie;
 - 13) reprezentowanie Polski podczas międzynarodowych wydarzeń, w tym udział w sezonach kulturalnych, festiwalach i targach oraz innych wydarzeniach o podobnym charakterze;
 - 14) budowanie relacji, m.in. przez wizyty studyjne, ze środowiskami kultury i nauki w Europie, zwłaszcza Środkowej;
 - 15) kreowanie i produkcję przedmiotów inspirowanych dziedzictwem Polski i Europy Środkowej, z wykorzystaniem współczesnego designu;
 - 16) wspieranie działalności artystycznej (zwłaszcza plastycznej i literackiej) inspirowanej kulturą i dziedzictwem Polski i Europy Środkowej.
2. Centrum może realizować zakres swojej działalności przez współpracę z:
 - 1) podmiotami odpowiedzialnymi za kreowanie i realizację polityki państwa w zakresie międzynarodowej współpracy kulturalnej;
 - 2) krajowymi i zagranicznymi instytucjami kultury, uniwersytetami, centrami badawczymi, a także organizacjami pozarządowymi i sieciami międzynarodowymi;
 - 3) przedstawicielami krajowych i zagranicznych środowisk twórczych, badawczych i mediów.

ROZDZIAŁ III • ZARZĄDZANIE I ORGANIZACJA

- § 5
1. Dyrektor zarządza działalnością Centrum.
 2. Dyrektora powołuje i odwołuje Minister na zasadach i w trybie określonym w ustawie.
 3. Dyrektor zarządza Centrum przy pomocy dwóch zastępców.
 4. Zastępców dyrektora powołuje i odwołuje Dyrektor, po uzyskaniu zgody Ministra.

- § 6
1. Dyrektor może powoływać, w drodze zarządzenia, zespoły doradcze w sprawach należących do zadań i kompetencji Centrum.
 2. W skład zespołów, o których mowa w ust. 1, mogą wchodzić również osoby niebędące pracownikami Centrum.
 3. Dyrektor, powołując zespoły, o których mowa w ust. 1, określa cel powołania, nazwę, skład osobowy, zakres zadań, tryb działania oraz zasady ich obsługi.

- § 7
1. W Centrum działa Rada Programowa, zwana dalej „Radą”, jako organ doradczy Dyrektora.
 2. W skład Rady wchodzi 11 członków, w tym jedna osoba wskazana przez Ministra.
 3. Członków Rady powołuje i odwołuje Dyrektor spośród:
 - 1) autorytetów w zakresie sztuki, dziedzictwa kulturowego i jego ochrony;
 - 2) ekspertów w zakresie historii, kultury i dziedzictwa kulturowego krajów Europy Środkowej;
 - 3) dyrektorów instytucji i organizacji krajowych i zagranicznych, których działalność jest zbieżna z działalnością Centrum.
 4. Uzupełnienia na okres do końca bieżącej kadencji składu Rady ze względu na wygaśnięcie członkostwa z powodu:
 - 1) zrzeczenia się członkostwa,
 - 2) śmierci członka,
 - 3) prawomocnego orzeczenia sądu karnego pozbawienia praw publicznych, ubezwłasnowolnienia lub choroby trwale uniemożliwiającej wykonywanie obowiązków,
 - 4) odwołania przez Dyrektora z powodu niewykonywania swoich obowiązków wynikających z niniejszego Statutu i regulaminu, o którym mowa w § 8 ust. 5– dokonuje Dyrektor zgodnie z przepisami ust. 2 i 3.

- § 8
1. Kadencja Rady trwa trzy lata.
 2. Do zadań Rady należy opiniowanie i wnioskowanie w sprawach związanych z całokształtem działalności Centrum.
 3. Pracami Rady kieruje przewodniczący wybrany przez członków Rady na pierwszym posiedzeniu zwoływanym przez Dyrektora.
 4. Przewodniczący zwołuje posiedzenia Rady przynajmniej raz w roku.
 5. Rada działa na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu.
 6. Obsługę kancelaryjno-biurową Rady zapewnia Centrum.
 7. Członkowie Rady pełnią swe funkcje społecznie, bez prawa do wynagrodzenia. Członkom Rady przysługuje prawo do zwrotu kosztów podróży

i noclegów poniesionych w związku z pełnieniem funkcji, płatnych ze środków Centrum.

ROZDZIAŁ IV • MAJĄTEK I FINANSE

- § 9**
1. Centrum prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w ustawie.
 2. Źródłami finansowania działalności Centrum są:
 - 1) środki przekazywane przez Ministra w postaci dotacji podmiotowych i celowych;
 - 2) inne dotacje;
 - 3) środki pochodzące z funduszy krajowych i zagranicznych;
 - 4) środki z tytułu spadków, zapisów i darowizn otrzymywanych w postaci pieniężnej i rzeczowej od osób fizycznych i prawnych;
 - 5) przychody z mienia, w szczególności z najmu oraz z dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze;
 - 6) odsetki z lokat bankowych;
 - 7) opłaty konferencyjne;
 - 8) przychody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw oraz przychody ze świadczenia usług;
 - 9) przychody z prowadzonej odpłatnej działalności dodatkowej.

- § 10**
1. Centrum prowadzi – jako dodatkową – działalność odpłatną według zasad określonych w obowiązujących przepisach, zbieżną z celami statutowymi w zakresie:
 - 1) sprzedaży publikacji własnych, w tym książek, czasopism, publikacji multimedialnych i materiałów promocyjnych oraz usług wydawniczych;
 - 2) sprzedaży publikacji wydanych przez inne podmioty oraz materiałów promocyjnych wyprodukowanych przez inne podmioty;
 - 3) udzielania licencji i sprzedaży praw autorskich;
 - 4) wynajmu nieruchomości i lokali oraz innych składników majątkowych;
 - 5) działalności edukacyjnej i usług szkoleniowych;
 - 6) usług gastronomicznych i związanych z obsługą ruchu turystycznego;
 - 7) reklamy;
 - 8) organizowania projektów o charakterze artystyczno-kulturalnym.
 2. Dochód z działalności dodatkowej odpłatnej przeznaczany jest na realizację zadań statutowych Centrum.

- § 11**
1. Dyrektor dokonuje w imieniu Centrum czynności prawnych, w tym składa oświadczenia w zakresie jego praw i obowiązków majątkowych.
 2. Dyrektor może ustanawiać pełnomocników do dokonywania czynności w imieniu Centrum, określając zakres pełnomocnictwa.
 3. Udzielenie i odwołanie pełnomocnictwa podlega ujawnieniu w rejestrze instytucji kultury prowadzonym przez Ministra, z wyjątkiem pełnomocnictw procesowych.

ROZDZIAŁ V • POSTANOWIENIA KOŃCOWE

- § 12**
1. Połączenia, podziału lub likwidacji Centrum dokonuje Minister na zasadach i w trybie przewidzianym w ustawie.
 2. Zmiany statutu dokonywane są na zasadach określonych w ustawie.

© Copyright by Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków 2025

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

REDAKTORKA

Agata Wąsowska-Pawlik

REDAKTORKI PROWADZĄCE

Dorota Korohoda, Paulina Orłowska-Bańdo

REDAKTORKA TECHNICZNA

Paulina Orłowska-Bańdo

OPRACOWANIE TYPOGRAFICZNE I PROJEKT OKŁADKI

Kuba Sowiński (Biuro Szeryfy)

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Wojciech Kubiena (Biuro Szeryfy)

KOREKTA

Anastazja Oleśkiewicz, Izabela Bilińska-Socha

AUTORZY ZDJĘĆ

Archiwum Kraków Airport, Oksana Barszynova, Barbara Budniak, Vladimir Bulza/MNTR, Narek Dallakyan Jeremi Dobrzański/Zamek Królewski na Wawelu, Anna Duda/Krakow.pl, Adéla Gehrová, Stefan Gloede/Europa Nostra, Łukasz Głowala/Archiwum ECS, Katarzyna Góralczyk, Mateusz Grochocki, Marcin Gulis/Muzeum Krakowa, Joanna Hojda-Pepaś, Eugene Kanaplev, Grzegorz Karkoszka, Agata Klejzerowicz, Dorota Korohoda, Magdalena Kreft, Julia Leidik, Grzegorz Łukawski, Danuta Matloch/MKIDN, Paweł Mazur, Felix Q Media/Europa Nostra, Marcin Pańtak, Hubert Piątkowski, Łukasz Popielarczyk/OEES, Josef Rabara, Dominika Rauk/Gazeta Rybnicka, Zofia Rokitka, Magdalena Rymarz/Małopolskie Forum Ochrony Zabytków/CC-BY-SA 4.0, SANDRO/Fundacja Sztuk Wizualnych, Magdalena Spyрка, Maciej Stanik, Anna Szymańska, Marek Świdrak, Volodymyr Vozny, Michał Wiśniewski, Wiktoria Zajdel-Marchewczyk

DRUK I OPRAWA

Mellow

WYDAWCA

Międzynarodowe Centrum Kultury
Rynek Główny 25, 31-008 Kraków
tel.: 12 42 42 811, e-mail: sekretariat@mck.krakow.pl
www.mck.krakow.pl
ISSN 1230-2597

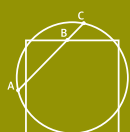

Międzynarodowe Centrum Kultury zainauguowało działalność 29 maja 1991 roku podczas odbywającej się w Krakowie Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), na której po raz pierwszy po zniesieniu żelaznej kurtyny przedstawiciele państw Wschodu i Zachodu debatowali o sprawach kultury i dziedzictwa. Od początku istnienia mck mieści się w zabytkowej, pamiętającej czasy średniowiecza kamienicy „Pod Kruki” przy Rynku Głównym. Położenie w centrum Krakowa, a zarazem w sercu Europy Środkowej, ułatwia realizację naszej misji, polegającej na wspieraniu kulturalnej integracji Europy i ochrony jej dziedzictwa kulturowego.

Misją mck jest prowadzenie międzynarodowego dialogu i interdyscyplinarnych badań nad kulturą i dziedzictwem w Europie i w świecie. Hasłem wywoławczym działalności mck jest interdyscyplinarność. Instytucja działa na wielu polach, łączy różne punkty widzenia, korzysta z dorobku wielu dziedzin, by w sposób jak najbardziej szeroki, a równocześnie spójny i obiektywny móc dzielić się wiedzą z zakresu dziedzictwa kulturowego w wymiarze uniwersalnym.

mck jest narodową instytucją kultury o charakterze naukowo-badawczym, edukacyjnym i informacyjnym. Działalność mck to:

- międzynarodowe konferencje i seminaria, w których uczestniczą przedstawiciele większości krajów europejskich i wielu pozaeuropejskich
- międzynarodowe programy edukacyjne, z uczestnikami z większości krajów europejskich, Ameryki Północnej i Południowej, Azji i Afryki
- program stypendialny Thesaurus Poloniae
- studia podyplomowe Akademia Dziedzictwa
- publikacje w języku polskim i w obcych wersjach językowych
- specjalistyczny księgozbiór liczący ponad 35 000 woluminów
- projekty badawcze realizowane we współpracy z partnerami polskimi i zagranicznymi
- aktywne uczestnictwo w gremiach międzynarodowych i sieciach kulturalnych
- wystawy prezentujące najważniejsze zjawiska ze świata sztuki i architektury.

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Rynek Główny 25
31-008 Kraków
www.mck.krakow.pl